

Fåglar

I GÖTEBORGSTRAKTEN

2009

FÅGLAR PÅ VÄSTKUSTEN SUPPLEMENT 38
FÅGELRAPPORTEN | VÅR- OCH HÖSTFLYTTNINGEN
ÅRETS UPPTÄCKTER | SMITTENSTRÄCKET
TORSLANDAVIKEN | SLOTTSSKOCEN
MASSOR AV LÄCKRA BILDER
SKÅDARSTATISTIK
MED MERA

Innehåll

» FÅGLAR PÅ VÄSTKUSTEN, SUPPLEMENT 38

3	Förord
4-8	Årets händelser
9-11	Torslandaviken 2009
12-15	Slotsskogen 2009 – "Fågelskådare har aldrig tråkigt"
16-21	Sträcket över Näsetudden hösten 2009
22-73	Fågelrapport för Göteborgs rapportområde 2009
74	Året i siffror
75	Så här rapporterar du

Fåglar

I GÖTEBORGSTRAKTEN

2009

Titta bakåt, det går framåt

En fågelrapport handlar mycket om att titta bakåt. Till sin natur är ju alla sammanställningar hur man än vrider och vänder på det en blick bakåt i tiden. I och med årets rapport kan vi inte bara blicka tillbaka på det gångna året, utan också på hela 00-talet – ett ganska speciellt decennium när det gäller fågelskådandet just i Göteborgstrakten. Och genom att titta bakåt kan vi konstatera att det går framåt. På många punkter.

Jämför man fågelskådandet i Göteborgstrakten idag med hur det såg ut för tio år sedan är det milsvid skillnad. Den skådar-tid som den genomsnittlige 90-talsskådaren lade i hemma-markerna runt Göteborg var klart mindre än den tid som lades på mer avlägsna lokaler, ofta i Halland. Sen hände nå-got, både här och på andra ställen i landet. Det blev inne att skåda i närområdet. Den genomsnittlige 00-talsskådaren åkte till Hisingen istället för Halland. Ett H byttes mot ett annat och vips så börjades det upptäckas betydligt fler fåglar i Gö-teborg med omnejd.

Som ett brev på posten såg man plötsligt fler skådare i de Göteborgska markerna. Fler skådare ser fler fåglar. Den positiva spiralen är enkel att förstå. Och går man ytterligare ett steg i spiralen leder fler skådare till fler rapporter, och fler rapporter leder till en bättre bild av hur fågellivet här i Göte-borgstrakten egentligen ser ut. Vi har nu fenologiska data från tio år i ryggen och vet ganska exakt när årets första och sista törnsångare kommer att ses. Vi vet vart vi ska åka om vi vill höra spelande ugglor i närskogarna. Vi vågar nästan säga att vi vet att det kommer ses något sällsynt på Vrångö nästa år. Men vi vet inte vart de tretåiga hackspettarna tar vägen när de ska häcka. Men vi har bättre koll än för tio år sen.

Lokalskådandet och kunskapen går alltså framåt. Och upplagan, i år trycker vi fler ex än förra året. Och berg-uvarna, som gjorde sitt bästa häckningsår under hela 00-talet.

Var så god att bläddra. Framåt.

Pär Lydmark
Redaktör

Redaktion

Redaktör, produktion & layout

Pär Lydmark
par.lydmark@gof.nu

Bildredaktör

Björn Dellming
bjorn.dellming@gof.nu

Rrk Göteborg

Ordförande

Johan Svedholm
rrk@gof.nu

Rapportmottagare

Per Björkman
Klassikergatan 9, 422 41 Hisingen Backa
per.bjorkman@gof.nu

Övriga ledamöter

Jon Håkansson
Pär Lydmark
Mikael Molin
Martin Oomen
Magnus Rahm
Stefan Svanberg
fornamn.eternamn@gof.nu

Övriga skribenter

Övriga skribenter i den här publikationen ingår inte i Rrk Göteborg och har endast bidragit med textmaterial på vår anmodan. Har du några frågor *angående fynddata eller fyndbehandling* i dessa texter bör du alltså företrädesvis kontakta Rrk istället för författaren. Obs! Detta gäller endast rena fyndfrågor. Mer övergripande kommentarer om dessa artiklar skickas naturligtvis med fördel direkt till artikelförfattarna.

Omslagsbild
Magnus Rahm

Brun glada
Milvus migrans
Vrångö, 20 augusti 2009

Årets händelser

Flera av årets andra upptäckter har publicerats i FpV det senaste året. Till exempel silkeshägern vid Välen i nr 3/2009, bändelkorsnäbbarna vid Lillhagen i nr 4/2009, fjälllabben vid Eklanda i nr 1/2010 och Skintebo-årtsångaren i nr 2/2010. Plocka fram och läs igen!

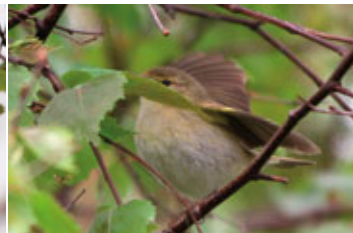
Vrångö slog till igen och ståtade med årets sällsyntaste fynd. Utöver detta har vi i år fokuserat de här sidorna på ett par huvudbryn – en lira som såg ut som två, silltrutar som kan vara vilken ras som helst, och första fyndet av en stäpphök som blev det tredje ...

Iberisk gransångare på Vrångö

Hur bra är egentligen Vrångö? Om vi ska få ett vettigt svar på den frågan krävs det nog att fler börjar skåda där regelbundet. Men i väntan på det fortsätter ön att rada upp fynd på fynd av sällsyntheter. I år blev det första fyndet av iberisk gransångare i rapportområdet.

Att ihärdigt slit på en bra lokal kombinerat med en utmärkt fältbestämningskompetens lönar sig är Tina Widén ett bra exempel på. De senaste åren har hon skämt bort oss med tunga obsar från det i övrigt sorgligt under-skådade Vrångö i Göteborgs sydligaste skärgård. Vi var nog många som trodde hon hade toppat formen i och med 2008 års trädgårdstrådkrypare, men hej vad vi bedrog oss! Den 3 maj 2009, lite drygt ett år efter trädgårdstrådkryparen, upptäckte nämligen Tina en snäppet sällsyntare fågel på Vrångö – en iberisk gransångare.

Denna dag var vädret ganska klart och en måttlig sydvästvind rådde. Strax efter klockan åtta, då Tina varit på ön i någon timme, reagerade hon på en avvikande sångstrof i skogsområdet öster om Bredvik. Fågeln sjunger sporadiskt och Tina misstänker med en gång att det rör sig om en iberisk

Bilder: BJÖRN DELLMING

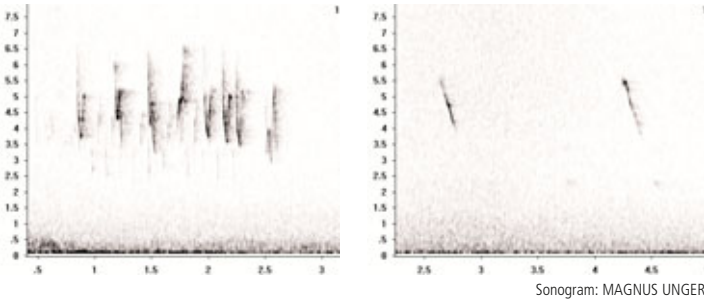
Björn Dellming lät kameran smatträ för att fånga så många karaktärer som möjligt på bild, men som synes var det ingen lätt uppgift. Den iberiska gransångaren *Phylloscopus ibericus* höll sig betydligt oftare bakom blad och grenar än framför. Till slut visade den sig dock helt öppet. Den bilden hittar du på sidan 62.

risk gransångare. Vid 8.30 börjar fågeln sjunga intensivare och Tina har nu också kunnat konstatera att sången kommer från en *Phylloscopus*-sångare. Sången låter helt enligt regelboken och klockan 8.47 känner hon sig så säker att hon skickar ut ett larm på BMS med tillägget ”artbestämning osäker” eftersom arten är erkänt svårbestämd och en del viktiga karaktärer fortfarande behöver fastställas.

Sångaren sjunger nu för fulla muggar och fortsätter med det fram till 10-tiden då sångintensiteten börjar avta. Vid 11-tiden anländer en handfull andra sugna skådare, däribland undertecknad, som tagit den första möjliga färjan från fastlandet ut till Vrångö. Nu är fågeln betydligt trögare, och det dröjer en stund innan vi får höra den första strofen. Sångaren verkar nu mest ägna sig åt

födosökande, och de få gånger den sjunger utelämnar den oftast slutknorren. Vi får dock tillfälle att se fågeln lite bättre, och även om det bara blir hastiga obsar kan vi konstatera att benfärgen är ljusare än hos gransångare samt att näbben är lång och tunn. Björn Dellming som också är på plats låter kameran jobba för högttryck, och lyckas få ett par hyfsade bilder på fågeln.

Vid ett tillfälle spelar Björn även upp sång av iberisk gransångare på sin mobiltelefon, varvid fågeln vaknar till ordentligt, kommer nära oss och sjunger flera strofer. Det är också i samband med detta som sångaren yttrar ett par locklåten, som till vår oförställda glädje är helt skilda från gransångarens, nedåtkrökta och med en speciell ton. Efter detta lilla utbrott fortsätter fågeln att vara ganska restriktiv

Den iberiska gransångarens sång och lockläte i form av sonogram baserade på inspelningar från Vrångö den 4 maj. Båda sonogrammen är typiska för arten. Lägg märke till de nedåtkrökta locklätena (till höger) vilka tydligt skiljer sig från vanlig gransångare.

med sången, men den hörs till och från under resten av dagen. Vid studier av Björns bilder under kvällen framträder fler karaktärer, såsom den långa handpenneprojektion och de citrongula inslagen i ögonbrynsstreck och på axillarer och bröst, vilka entydigt pekar på iberisk gransångare.

Fågeln är kvar även på morgonen den 4 maj, varvid Magnus Unger lyckas spela in både sång och lockläten. Sonogrammen för dessa inspelningar talar också helt och hållet för den iberiska arten, och den sista spiken i kistan är därmed islagen. När det gäller fältfynd av denna mycket svårbestämde art är det ju väsentligt att dokumentera så mycket som möjligt med foton och inspelning av läten. Senare på eftermiddagen den 4 maj eftersöks fågeln förgäves av tillresta fågelskådare.

Den iberiska gransångaren häckar på Iberiska halvön och i Nordvästafrika. Arten är ganska nyligen artseparerad från gransångare, och detta i kombination med att den är mycket svår att skilja från gransångare gör att den säkert till viss del varit förbisedd på våra breddgrader.

Detta var landets fjärde fynd och det andra rena fältfyndet av arten. De tidigare fynden är gjorda vid Marma skjutfält, Uppland 19.5–27.6 2002 (ringmärkt fågel), vid Knösen, Skåne 16–24.4

2004 (ringmärkt fågel) samt vid Sårdals strandskog, Halland 9.5–28.7 2007 (fältfynd).

JOHAN SVEDHOLM

Svårbestämde lira vållade huvudbry

Först såg det ut som en mindre lira. Sen såg det ut att vara Sveriges första fynd av medelhavslira. Sen blev det långdragna diskussioner i Svalans bildgalleri. Och till slut kom svaret, över ett halvår senare ...

Den 4 oktober 2009 blåste en frisk västlig vind längs Västkusten. Vindarna förde med sig stora mängder havsfåglar och en av de stora höjdpunkterna var en mindre lira som följde kusten från Hönö ända ner till södra Halland. Fågeln höll sig ovanligt nära stranden vilket gjorde artbestämningen ovanligt enkel. Skulle man kunna tro.

En månad senare lade underteknad ut en bild på fågeln i Svalans bildgalleri. Anders Blomdahl, författare till Sjöfågelguiden och erfaren havsfågelskådare, reagerade på utseendet och inledde en diskussion som snart fördes in på temat medelhavslira (*Puffinus yelkouan*), en art som aldrig tidigare observerats i Sverige.

Även om medelhavsliran kan vara extremt svår att skilja från den mindre liran rådde det inget

tvivel om att flera karaktärer pekade mot den ovanligare arten. Man kunde bland annat ana att fötterna stack ut en aning bakom stjärten, och att fågeln saknade både tydlig vit halskil och vita gumpsidor. Dessa karaktärer talade sammantaget för medelhavslira, men kanske störde det lite att fågeln inte alls tycktes brun på översidan, och hur stor är egentligen variationen hos mindre liron?

Medelhavsliran behandlades tidigare som en ras av mindre lira (*P. puffinus*), men sedan 90-talet betraktas de som olika arter. Under 00-talet splittades i sin tur medelhavslira upp i två arter, nämligen medelhavslira (*P. yelkouan*) och balesisk lira (*P. mauritanicus*). Hela världspopulationen av medelhavslira häckar i östra och centrala Medelhavet. De flesta övervintrar även där men en liten del tar sig ut i Atlanten. Ännu finns dock inga godkända fynd från Atlanten utanför Frankrike, Spanien och Portugal. Att en representant för denna atlantiska spillra av medelhavsliron skulle förirra sig in i Kattegatt kan tyckas osannolikt men det finns stora luckor i kunskapen om arten.

Artbestämningen av västkustfågeln bollades vidare till Hadoram Shirihai, en framstående israelisk skådare och havsfågelexpert. En halvårslång havsfågelskådardarresa försenade svaret en aning men åtta månader efter att liran cruisat längs Västkusten gav han sitt utlåtande – troligen en mindre lira men omöjlig att säkert bestämma. Fågeln var visserligen extremt medelhavslirelik för att vara en mindre lira men variationen är större än vad bestämmingslitteraturen ger sken av och en del liron är, likt vår, omöjliga att bestämma till endera arten.

Den aktuella fågeln publiceras därför som obestämd mindre lira/

Bild: MAGNUS RAHM

Mindre lira eller medelhavslira? Just precis, det är det ...

medelhavslira och får påminna om att havsfågelskädning kan vara svårt – men framför allt riktigt spännande!

MAGNUS RAHM

Ljusmantlade silltrutar synade i sömmarna

Vad gäller egentligen om man ser en silltrut som är ljusare på manteln än de som normalt sett finns här på Västkusten? Är de av rasen *graellsii* eller *heuglini* – eller går det inte att säga? Det har blivit dags att reda ut begreppen.

Den som på senare år försökt sätta sig in i trutarnas systematik och taxonomi har i många fall haft anledning till huvudvärk. Inte nog med att taxonomin är en fullkomlig snärskog, de olika varianterna är därtill ofta mycket svårbestämbara och i många fall omöjliga att bestämma i fält.

Denna problematik är i högsta grad aktuell när det gäller silltrutar, som uppträder med åtminstone fyra raser i Sverige. Nominatrasen *fuscus* häckar på svenska ostkusten, här på Västkusten häckar den något mer ljusmantlade rasen *intermedius*. Vidare gästas vårt land stundom av de än mer ljusmantlade raserna *graellsii*, som häckar på Brittiska öarna och nordvästligaste Europa, samt den östliga *heuglini* som häckar i norra Ryssland. Bestämningen av

dessa raser är minst sagt problematisk, eftersom *graellsii* och *heuglini* oftast inte kan skiljas åt i fält under normala observationsbetingelser. Dessutom tycks *intermedius*-trutar ha en så kallad klinal övergång mot *graellsii*, vilket innebär att det finns en glidande skala vad gäller karaktärer mellan raserna. Ett känt exempel är de så kallade ”Dutch intergrades”, ett mellanting mellan *graellsii* och *intermedius* som häckar i Nederländerna.

Raritetskommittén (Rk) i Sverige har intagit en restriktiv hållning till att behandla och publicera fynd av raserna *graellsii* och *heuglini* just för bestämningssvårigheterna och för att det inte är meningsfullt att bunta ihop individer från vitt skilda populationer som antagligen inte är närmare släkt (*heuglini* förs av vissa auktorer till gråtruten, och föreslås även få egen artstatus).

Tyvärr har detta medfört att många av dessa ljusmantlade silltrutar trillat mellan stolarna och ofta inte rapporterats, och i de fall de har rapporterats inte behandlats och publicerats på ett tillfredsställande sätt. Tittar man bakåt har, åtminstone i Göteborgs rapportområde, flera fynd publicerats som *graellsii* eller i bästa fall som ”uppvisande karaktärer av rasen *graellsii*” trots att varken *heuglini* eller ljusa *intermedius* egentligen har kunnat uteslutas. Detta är främst på grund av att kunskapsnivån om trutkomplexet var betydligt lägre för bara några år sedan. Det verkar onekligen som att ju mer man vet om detta desto fler frågetecken tornar upp sig, och desto osäkrare blir man på bedömningarna! På senare år har dessutom ljusmantlade silltrutar börjat uppträda mer frekvent på Västkusten, och man kan numera se ganska

ljusa individer exempelvis i de halländska silltrutskolonierna.

Det är ju beklagligt om sådana faunaförändringar förblir odokumenterade på grund av diffusa rapporteringsmöjligheter och inkonsekventa bedömningar, och därför är det mycket bra att det alldeles nyligen infördes möjlighet att i Svalan rapportera dessa ljusmantlade individer såsom ”ljusmantlad silltrut” utan särskild rashänvisning. Rrk Göteborg vill därför uppmana alla att rapportera sådana fåglar under detta taxon i Svalan, så att vi ändå kan hålla koll på deras uppträdande i rapportområdet.

Vi kommer dessutom att göra en genomgång av alla gamla publicerade silltrutar av avvikande raser och, i applicerbara fall, överföra dessa till ”ljusmantlad silltrut”.

Slutligen vill vi också uppmana till en omfattande dokumentation, gärna med foto, på fynd av avvikande trutar, så kanske de går att klassificera närmare någon gång i framtiden!

JOHAN SVEDHOLM

Gamla men nya fynd av stäpphök i Göteborg

Vid en djupdykning i rullorna som Rrk Göteborg låtit genomföra under året utkristalliserade sig två fynd av stäpphök från mitten av 1800-talet som tidigare inte varit med i statistiken.

Uppgifterna kring det nya (eller gamla) första fyndet i Göteborgstrakten är hämtade från en artikel publicerad i ”Göteborgs Kungliga Vetenskaps- och Vitterhets-Samhällets Handlingar” för år 1853 (s. 51–55), utgiven för åren 1850–1855.

A.W. Malm som skrev artikeln trodde att han var först i Skandinavien med att beskriva

stäpphök, men i själva verket var detta det tredje fyndet i Sverige. De två första fynden, som liksom fågeln i artikeln gällde skjutna fåglar, gjordes båda år 1834 – en hona vid Lund i Skåne och en 2K hona vid Djurby När på Gotland i maj. Dessa fynd, liksom vår göteborgsfågel, finns även beskrivna i ”Skandinavisk Fauna” av S. Nilsson, tredje upplagan,

utgiven 1858.

När det gäller stäpphökens latinska namn, som numera är *Circus macrourus*, har det tidigare varit både *Circus pallidus*, *Strigiceps pallidus* och det som Malm anger, *Strigiceps Swainsoni* efter den engelske ornitologen William John Swainson som levde mellan 1789 och 1855. Det latinska ordet pallidus betyder

blek och ett äldre svenskt namn på stäpphök var just blek kärrhök.

Som kuriosita har vi valt att publicera Malms artikel om det första Göteborgsfyndet i sin helhet. I samband med detta publicerar vi också en ny fyndhistorikruta som ersätter den som fanns i *Fåglar i Göteborgstrakten* 2008.

PER BJÖRKMAN

FIG-1853

Beskrifning af en inom Skandinavien ej förut funnen art af familien CIRCINÆ BP.

af

A.W. Malm.

Strigiceps Swainsoni (*Circus*) SMITH.

= *Circus Pallidus* Sykes, *Keys. und Blas.*; *dalmatinus* Rüpp.

Gammal hona: Näbbspets svart. Näbbens midt - under näsborrarna - hvitaktigt blå. Vaxhuden och inre halva längden af käkkanterna gula. Ögonlocket gult. Iris mörkt kaffebrun. Fötterna ljus citrongula; klorna svar-ta.

Kalotten svartbrun, hals, rygg och vingar gråbruna med något ljusare fjäderkanter. De hoplaggda smällpen-norna mörkare gråbruna med mörkare tvärband. Genom ögat ett svartaktigt band, hvilket utbreder sig så, att ögonlocksfjädrarna äro svarta. Det börjar vid näbbroten och upphör lancettformigt öfver örat. Från munviken bort framom örat, i höjd med nyssnämnda svartaktiga band, en svartbrun, nedåt böjd fläck. Kinderna hvita. Näsbbrotsborsten hvita, i spetsen svarta. Från och med pannan, öfver ögat, särdeles utbredt på tinningarne och rundt omkring nacken, ett hvitt band, hvars fjädrar på pannan och nacken hafva svartbruna, lancettlika spoffläckar. Halsen, på sidorna och baktill, med rostgulaktiga

fjäderkanter. Strupe, den yfviga halskragen, framhals, bröst, mage, skenklar och undergump rostgulaktigt hvita; framhalsen äfvensom skenklarne invändigt mörkast eller hvitaktigt rostgula. Dessa undre kroppsdelar - undre stjertäckare ej - pennspolar på undre hälften bruna, hvilken bruna färg på kräfvän är utbredd till lancettlika skafftäckar, hvilka dock äro föga märkbara då fjädrarna ligga i sitt naturliga läge. De undre små vingtäckarne hvita, med svag rostgulaktig anstrykning; de större äfvensom kroppssidorna rostgula med rostbruna fläckar. Öfvergumpens fjädrar hvita, spolen hos de yttre på midten, hos de mellersta närmare spetsen, brun. Stjertens 12 pennor vid roten hvita. De mellersta gråbruna med 6 svarta tvärband. 5:te och 4:de stjertpennorna rostgula med 5 - hos 5:te sp. p. med antydning till ett 6:te - svart-bruna tvärband. 3:dje och 2:dra st. p. rostgulaktigt hvita - i yttre fahnet nästan rent hvita -, med 4 - den 3:dje med antydning till ett 5:te mör-

kare tvärband; endast det vid spetsen svartbrunt, de öfriga rostgula, inre fahnets tvärband uppblandade med svarbruna flammor. Stjertspetsen rostgulaktigt hvit. Pennspolarnes färg öfverensstämmer i det närmaste med fahnets. Stjerten afrudad, de yttersta pennorna 17 m. m. kortare än de mellersta. Smällpennorna undertill hvita, mot spetsen mörkare, med brunsvarta tvärband; af sådana finnas 6 på den 3:dje pennan. Armpennorna mörkare, brungrå med 2-3 otydliga, ännu mörkare tvärband. Tredje vingpennan längst; 4:de föga kortare; 2:dra betydligt närmare den 4:de än den 5:te; 6:te föga längre, 7:de mycket kortare än den första. Vingpennornas ordning, efter längden, är således: 3, 4, 2, 5, 6, 1, 7 o.s.v. Andra, 3:dje och 4:de v.p. i yttre, 1:sta, 2:dra och 3:dje i inre fahnet utskurna. På vristen nedgår fjäderklädnaden till 3:dje delen af afståndet mellan hälen och fotsulan. Dunbeklädnaden grå. Tarsen har 15 större plåtar på utsidan framtill och 12 baktill. Klorna

svarta; 1:sta (tummens) och andra nästan lika stora, 3:dje mindre och 4:de minst. Då benen äro uppskjutna faller hälarne och stjertpiggen i samma linia.

Totallängd, 485 (=19 5/8 Sv. v. tum); Vingberdd, 1110; Vingen (fr. handlofven till v. sp.), 344; stjertlängd, 230 (=9 5/16 t.); stjertspets utom vingsp., 45 (=1 13/16 t.); från hälen till fotsulan, 80; hufvudets längd, 63; från munviken till underkäksspetsen 30; näbben hög strax framom närborrarne 15 1/2 ; från armbåge till handlof, 111; från knäet till hället 95 m. m. De största gulorna hade 1 1/4 m. m. diameter.

Denna fogelart, som mig veterligen ej förr blifvit funnen i Sverige, ej heller så långt mot nordn i Europa, har sitt egentliga stamhåll i det sydostliga Europa, i Asien och det nordöstra Afrika. I Ungern och angränsande länder är han ej sällsynt, men förkommer högst sällan i det nordligare Tyskland. I Cöthens museum förvaras en ung hane som blifvit skjuten i Kleinzerbst, och i en förteckning öfver foglarna i Oberlausiz, af R. TOBIAS, är den och upptagen. Det var därför så mycket mera öfverraskande att finna honom här vid Götheborg.

Det ofvan beskrifna exemplaret, som nu förvaras i härvarande Zool. Museum, blef, den 3:dje juni 1853, skjutet här vid Götheborg, af Instrumentmakaren Herr J.G. MALMSJÖ, i dess trädgård strax utom "Gamle Port." Hr M. berättade följande om denna fogel: Från slutet af April hade han nästan dagligen uppehållit sig

såväl i denna som i nästintill liggande trädgårdar, och under sitt vistande derstädes, endast ifrån Hr M., borttagit 5-6 dufvor. Stundom såg man honom, då han lurade på dessa, sitta på taket i närheten af dufslaget och vid ett tillfälle var han så närgången att han slog ned på en i ett öppet fönster stående bur med en kanarifogel. Denna tillfogade han endast en obetydlig skada och blef bortjagad. Hr M. kom honom en gång, då han höll på att förtära en dufva, på 6-8 alnars afstånd; han fixerade lugnt sin åskådare och flyttade sig blott något längre bort i trädgården. Då han åt,

satt han endast på marken, men eljest fick man se honom såväl i träd som på marken. Hans flygt var låg, jemnt glidande och ganska snabb. Hr M. hade icke hört honom gifva något ljud ifrån sig. Att blott en tillfällighet fört honom till våra trakter, torde med skäl kunna antagas.

Då det imellertid är troligt att *Circinae* ej äro så sällsynta hos oss som man i allmänhet antager, vill jag här, sedan numera alla de europeiska arterna blifvit funna på vår halfö, upptaga de väsendtligaste kännemärkena för de olika arterna:

Halskragen nästan omskrig, öfvergumpen mörk-brun, stjerten utan tvärband.		} <i>Circus aruginosus.</i> *)
4:de vingpennan längst. Spetsen af den 2:dra mycket närmare den 5:te än den 3:dje; 2-5 smållpenn. i yttre, 1-4 i inre fahnet utskurna.		
Halskragen väl utbildad, öfvergumpen hvit eller hvitaktig, stjerten med tvärband	} 3:dje v. p. längst. Spetsen af d. 2:dra närmare den 4:de än den 5:te; 2-4 smållp. i yttre, 1-3 i inre fahnet utskurna.	} Stjertspetsen betydligt utom vingspetsen. } <i>Strigiceps Swainsoni.</i>

*) = *Falco rufus* Nilss.
 **) = *Falco strigiceps* Nilss. Illum. fig. t. Skand. fauna.
 ***) = *Falco cineraceus* Nilss. p. a. st.

Historik

FYND AV STÄPPHÖK

Med de nya historiska uppgifterna finns totalt 11 fynd av stäpphök i Göteborgs rapportområde genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning. Denna ruta ersätter den som publicerades 2008.

1. 1 ad hona Gamle Port, Göteborg 3.6 1853	7. 1 ad hane Härryda 9.10 1996
2. 1 2K hane Göteborg 8.5 1863	8. 1 ad hane Brudarebacken, Göteborg 6.8 2002
3. 1 1K Ingebäck, Hisingen 31.8 1938	9. 1 ad hane Rörö 17.4 2003
4. 1 1K Svankällan, Hisingen 14.10 1944	10. 1 1K Torslandaviken 4.9 2004
5. 1 ad hane Tuve 21.5 1960	11. 1 1K Öxnäs och Ganlet, Önnered 13.9 2008
6. 1 ad hane Lagmansholmen, Säve 15.10 1995	

Torslandaviken

2009

Året i rapportområdets mest genomskådade lokal Torslandaviken går här igenom av Stig Fredriksson, som fått ett nyuppväckt intresse för lokalen på senare år.

TEXT: STIG FREDRIKSSON | stig.fredriksson@gof.nu

Det finns så många fågellokaler. En del är betagande med idylliska omgivningar, behagligt avskilda från störande element som motorvägar, flygplatser och tunga industrier. Inte alltid finns där så många fåglar, men där är vackert. Både du och jag känner till sådana platser och det händer att vi besöker dem för vila och vederkvickelse. Trots allt bjuder de ofta på minnesvärda upplevelser. Sedan finns det de andra fågelokalerna, där det finns gott om fåglar och överraskningar. Där blir det ofta rätt fågel på fel ställe liksom ovanliga möten med vanliga fåglar.

Torslandaviken hör till den senare kategorin fågellokaler.

Störningarna är legio; motorcyklar, modellflyg, vindkraftsus, raffinaderiutslag och trafikbuller för att nämna några. Och här finns fåglar: år 2009 rapporterades på Artportalen/Svalan 187 arter från denna lokal, i fortsättningen kallad *Viken*. Det är det högsta antalet arter som har setts här på ett år, hittills. På två lokaler i Bohuslän har fler arter rapporterats: Hönö och Ramsvikslandet – extrema sträcklokaler.

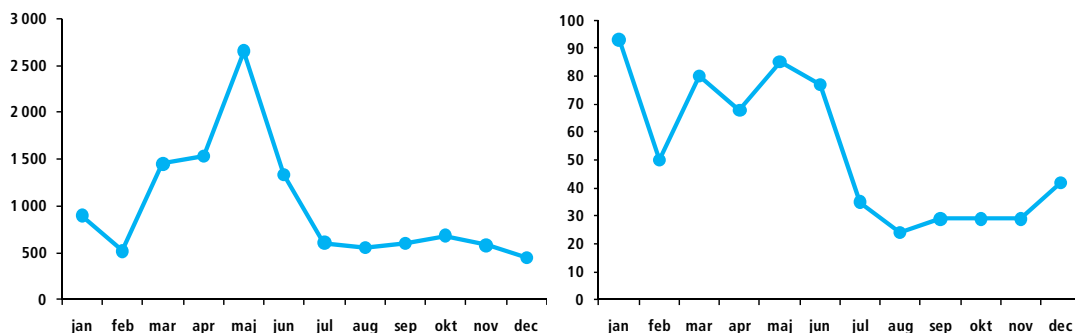
Jag har under många år haft en ljum relation till *Viken*. Besökt den ibland, men det har också hänt att jag hoppat över något år. Nu när jag satt mig att gå igenom närmare 13 000 Svalanrapporter från *Viken* väcks mitt intresse –

detta är ju en spännande och värdefull fågellokal på nära håll för många av oss! Men detta visste du säkert redan.

Flitens vågor

Hur fördelar sig de 13 000 rapporterna över *Vikens* fågelliv över året? Resultatet är kanske lite förvånande. Antalet rapporter varierar nämligen ordentligt under året. I maj får Svalan lika mycket rapporter som under årets fem sista månader sammanlagt ... Tydligen är *Viken* en vårlokal med stark koncentration. Under april–juni lämnas hälften av årets observationer.

Ja, det var ju intressant. Det finns alltså fler fåglar på våren än

Figur 1. Antalet rapporter (till vänster) och antalet rapporterande rapportörer (till höger) från Torslandaviken per månad under 2009.

under övriga året, de märks mer? Fågelsångens betydelse ... Men kan det inte bero på en och annan ovanligt flitig rapportör? Skulle kunna tänkas. Antalet rapportörer är flest i januari, men sedan kommer maj som god tvåa.

Den givna slutsatsen för den som vill utforska vår ornitologiska omgivning och göra oväntade upptäckter är självklar: besök Torslandaviken (också) i höst!

Kungsfiskaren

Kungsfiskare fanns vid Syrhålådammen och Södskärsdammens bergtrum under vintermånaderna och kom att beskådas av närmare 60 Svalanrapportörer. Den hade under vintern inte mycket plats att välja på men kunde ändå vara förvånansvärt svårsedd. Ibland satt den i vassen, ibland var den inne i bergtrummet och satt vackert på ett galler. Efter att någon förhoppningsfull fotograf satt upp trädgrenar åt den att sitta på gick det lättare. Det är en fågel som är svårt att se sig mätt på, och här kunde man i vart fall räkna med att den fanns.

Salskrakarna

En paradfågel för *Viken* är salskrakarna. De har under årens lopp varierat och var förra vintern nere i ett bottenläge. Denna vinter kunde så sent som 15 april hela 76 exemplar räknas i Karholmsdammen, den centrala stora damm där de brukar hålla till. Någon vecka tidigare hade mer än hälften rapporterats vara hane. Det är förunderligt hur en fågel i svart och vitt kan vara så elegant dekorativ som salskrakens hane.

Svanarna

Den som besöker *Viken* mitt i sommaren upptäcker att Karholmsdammen är alldeles prickig av svanar, en vacker syn. Det är knölsvanarna som översomrar här, vilar ut och ruggar, byter fjädrar. Då gäller det att det finns mat så det räcker, och vissa år har det inte varit så – ekosystemet vid *Viken* är känsligt för de förändringar som ibland inträffar, ofta genom mänsklig verksamhet (Ström, 2008). Det har inneburit att knölsvanarna vissa år varit få,

men inte 2009. Den 20 juli räknades 743 vuxna svanar i Karholmsdammen, två år tidigare var största antalet 205 ex.

Rariteter

Året bjöd på en och annan ovanlig fågel. Snösiska sågs i januari, skärfläcka i april, en två veckor för tidig hussvala anlände 11 april, ett par svarthalsad dopping rastade 25 april – detta var *Vikens* elfte besök av arten. Den tidigaste törnsångare som setts här under 2000-talet dök upp 25 april, medan törnskatan tangerade sitt tidigare ankomstrekord den 1 maj. Rödstrupig piplärka sågs på vårsträck 6 maj, på dagen elva år efter den senaste vårobervationen vid *Viken*.

En havssula 9 maj var kanske den mest oväntade upptäckten där den låg bland knölsvanar vid vadarstranden. En korsning av vigg och bergand har setts här två tidigare säsonger. Den sågs nu bland viggarna 10 maj. Trastsångare höll till vid Vadarstranden i Karholmsdammen 15 maj–28 juni, de sista två veckorna var de två fåglar. Arten har inte tidigare påträffats här och kan kanske innebära något nytt.

Jorduggla sågs från maj till början av juli vid Mudderdammen, blåhake rastade 15–16 maj, och fjällpipare flög förbi 1 september – tredje fyndet på lokalen. Den 3–6 juni höll en smalnäbbad simsnäppa till vid Vadarstranden. Myrsnäppa sågs 8 juni – arten ses numera nästan årligen men inte i juni, senaste gång detta skedde var 1960!

Sommarobservationer gjordes av stjärtandhona, brunänder och salskrakhane. Tornfalk bodde i en holk och hämtade mat, ibland besökte den kolonin med backsvalor utan synligt resultat. Lärkfalk fångade en svala vid Vad-

Bild: PER NORBERG

Antalet övervintrande salskrakar *Mergus albellus* återhämtade sig glädjande nog 2009 efter förra årets dipp. Här ses en del av övervintrarna i *Viken* den 13 mars.

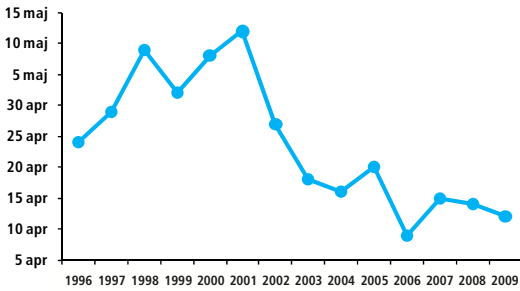

Bild: KERSTIN MARTINSSON

Figur 3. Backsvalans ankomstdatum till Torslandaviken 1996–2009. Har våren blivit senare med åren? När de väl är på plats har de hur som helst bättre förutsättningar nu än för ett par år sedan eftersom motocrossåkning på häckningshögen har hindrats med hjälp av stora stenblock.

skärsudden, ”blixtnabba reflexer” kommenterade Magnus Persson, *Vikens* flitigaste bevakare – han svarade för en tiondel av alla rapporter. Backsvalorna fanns kvar i sitt perforerade berg, nu skyddade mot motocrosskörning med stora stenblock. Där fanns minst hundra häckande par.

En adult ängshök, troligen 3K hona, passerade 5 september, två spetsbergsgäss sträckte över 2 oktober. Den 13 november sågs en mindre sångsvan tillsammans med en sångsvan. Lappsparv sträckte över 23 april och vid tre tillfällen 19–28 september. Rosenfink noterades vid fyra tillfällen 18 maj–3 juni och berglärka stöttes 13 oktober vid Mudderdammen. Den 2–8 oktober fanns trädpiplärka vid samma damm, enda oktoberfyndet vid *Viken* genom tiderna. Gransångare sågs vid två tillfällen i december, ett sentida fenomen som först noterades 2005.

Förvånande

Trots mångfalden av observationer är det fortfarande mycket vi inte vet om denna spännande och slumrande klenod som *Viken* är. Hur är det till exempel med steglitsen? Den har rapporterats 65 dagar vilket är exakt lika många dagar som för rörsångare. Den

ses alla månader, också på sommaren, men inga observationer av häckning har gjorts. Minst 40 rörsångare tycks häcka i *Viken* – hur är det med steglitsen? Men visst, den är framför allt en höstfågel med flockar på hundratal i de rikblommade kardborrefälten vid Hästholmskanalen.

Förändringarna

Naturen är aldrig statisk, själva dess grundvalar bygger på förändring. Nu har något hänt med *Viken*. Bara på senare år har antalet doppingar minskat ordentligt, skäggdopping men framför allt smådopping. Båda dessa fåglar är fiskätare, vilket också storskarvarna är. De stora flockar med gruppiskande skarvar som förut sågs är nu ett minne blott. Antagligen finns det för lite fisk i dammarna.

Ofrånkomligt

Det går inte att vandra vid *Viken* utan att fundera på framtiden. Detta är en fågelokal med stor potential! Fåglar kommer hit, egentligen mot alla odds. Inte mycket görs för att underlätta för dem, ännu mindre görs för alla oss som älskar att se på dessa fåglar. Planer finns men åren går.

Häckningsöar, vadarstränder och fågelholkar skulle kunna hö-

ra till den förra gruppen. Fågeltorn, plattformar, vandringsleder, soffgrupper och regnskydd skulle göra vistelsen vid *Viken* enklare för oss skådare. Hotfulla skyltar och avstängningar borde åtgärdas. Att infarten till Vadskärsudden är låst kl 18.00–06.00 vittnar till exempel om total oförståelse för fågelskådningens dygnsrytm.

Inte mycket har hänt som är positivt för *Vikens* fåglar och fågelskådare under 2009, men arbetet går vidare. Det borde snart vara dags att bilda Torslandavikens fältstation, välja dekal fågel (salskrake?), vidtagna åtgärder och göra undersökningar. Läget nära en storstad borgar för hög utnyttjandegrad. 209 skådare kan inte ha fel.

Den som inte nöjer sig med denna korta översikt kan gå in på www.naturstig.se där det (i avvaktn på hemsida för Viken) finns en betydligt mer komplett årsrapport för år 2009, vid Viken. Bra för planering av kommande vandringar eller andra ändamål. Välkommen!

Referenser

Ström, K (2008) Torslandaviken, ett ekosystem i obalans? *Fåglar på Västkusten* 2008(4):28–32.

Slottsskogen

2009 *eller: "Fågelskådare har aldrig tråkigt"*

En fågelokal kan ha olika kvaliteter, och en av dem är närheten. Slottsskogen är en lokal som många har just nära till, och här sammanfattar Stig Fredriksson året som gick i *Skogen*.

TEXT: STIG FREDRIKSSON | stig.fredriksson@gof.nu

Av alla sporter håller jag fågelskåderi för den förnämsta. Året runt har vi alltid något att se fram emot. Och det blir ännu bättre om man koncentrerar sig på en fågelokal.

Vrångö, Stora Amundö, Smiten och Labbera, exemplen är många. Slottsskogen finns nära för den som bor på gångavstånd. På senare år har en del upptäckt detta, flera ser mer vilket ger mer smak. Den vanliga regeln gäller: mest är inte alltid bäst. Hellre en kricka i Skogen än tio vid Torsviken.

Januari: rörhönsens vinter

Året började milt även om dammarna var frusna. I Fågeldammen och Hjortdammen flockades gräsänder, de får öppet vatten och mat av Park och Natur och frivilliga andmatrare. Ringmärkning har visat att de kommer från närområdet men till dels också ryska, finska och norska fåglar. Räkning från foto gav 8 januari totalt 1 585 ex. Varje vinter finns någon exotisk övervintrare: i år honfärgad bläsand i Stora dammen, även vigg sågs där liksom elva kanadagäss, troligen familjer från Änggårdens bergens dammar.

Fiskhamnens vitvingade trut

Bild: STIG FREDRIKSSON

Den vitvingade truten *Larus glaucooides* gjorde en liten utflykt från Fiskhamnen och gästade Stora dammen den 11 januari.

tog en dag en liten sväng upp till Stora dammen. Trots is överallt fanns häger här hela vintern och på årets första dag räknades 14 rörhöns i dammarna; ett nytt fenomen på senare år som resultat av det ökade beståndet. Rödhake fanns vid varje fågelmatning liksom en och annan bofink, dessutom dussintalet koltrastar. Sidsensvans, efterlängtdad fågel av alla som vet vad detta är, sågs vid flera tillfällen. Måsflocken som håller till här vintern igenom är skrattmåsar även om de är helt vita och kan se ut som fiskmåsar. Svartmes hälsade på månadens sista dag i Azaleadalen, ovanlig

trots närheten till Änggårdreservatet där den bor.

Februari: i väntan på våren

Vintern var ekollonrik och därför stannade något hundratal ringduvor kvar i Skogen. Flockar av något tiotal björkrast drog runt, 25 februari blev de 50–60 och visade att våren var på väg. Första försärlan sågs från 12 februari oftast i Stora dammen. Detta är en art som på senare år har blivit en flitig gäst under en stor del av året. Alla försök att hitta den häckande har dock varit förgäves. Varför inte i det nyanlagda vattenfallet nära Fågelhuset?

Mars: Stora Svandagen

Plötsligt lossnar det och sångsvanarna kommer, det känns som den första riktiga vårdagen. Vita klingande svanar mot blå himmel. Detta år blev det flera sådana dagar, nu för tiden passerar också grågås vid många tillfällen – annat var det för tio år sedan! Anmärkningsvärt få kanadagäss sågs.

Vadare ses högst tillfälligt här, därför var det remarkabelt och visar på alla ökade besök att storspov sågs 22 mars (andra observationen; den första 1937!), tofsvipa och skogssnäppa sågs också. Morkullor passerar här på våren, rastar i skogen och skräms upp om man går vid sidan om stigen; 2 ex denna månad.

Några ensamma sånglärkor passerade från 9 mars, den 13 mars flög 3 ex av de betydligt mer ovanliga trädlärkorna över. Överflyttande sågs tolv ensamma ormråkar vid sju tillfällen, på månadens sista dag sträckte årets första fiskgjuse norrut. Björktrastar sjöng 15 mars sittande en lite koltrastlik sång som de brukar göra direkt vid ankomsten till reviret, en vitfläckig björktrast sågs från 18 mars någon vecka framåt och visade att albinistiska anlag fortfarande finns kvar hos arten i *Skogen*. Tre av årets fem spillkråkor sågs eller hördes denna månad – de hörs långt när de flyger. Rastande råka höll till mellan dammarna på Semesterängen 29 mars, också det en händelse.

April: ringtrastens månad

Den 21 april var det dags för vårens enda ringtrast, en honfärgad fågel på Plantskoleängen. Det är den stora gräsplan som ligger söder om Azaleadalen och som fram till 1960-talet var plantskola för Göteborgs stad. Här är tydlig

gen bra tillgång på dagmask, ofta ser man födosökande måsar, starar och trastar ibland i stora flockar. Det är klassisk mark för ringtrastar, 8 av 18 kända observationer av 1–3 ex sedan 1987 har gjorts här, elva av observationer har gjorts 20–25 april. I år tar vi daglig bevakning här – och ber alla hundägare att hålla sina tennisar i koppel.

Vid några tillfällen rastade rödvingetrastar och sjöng unisont, norrsträckande småflockar sågs över Ljungkullen. Taltrast sjöng nära Barnens zoo och häckar troligen varje år på Brageberget, enstaka sågs på nordsträck.

På senare år har många vår-fåglar anlant allt tidigare. Trots att vi var flera som letade efter den första sädesärulan sågs den inte förrän den 2 april. Två buskskvättor stannade till i buskage vid Stora dammen 27 april och den 22 april flög en gulsparv förbi, en fågel som ännu inte insett stadens välsignelser. Flyttande knölsvan passerade 4 ex 2 april och 3 ex 15 april.

I Lilla dammen sågs rörhöns i vilda slagsmål, Slottsskogens alla dammar börjar bli fullsatta med 2–3 par i varje damm. Två par kan häcka i Lilla dammen och få fram ungar men det tredje lyckas inte och tycks ibland inte ens försöka.

Maj: smådoppingen får ungar

I en stadspark är det en stor händelse när nya fåglar börjar häcka. Smådoppingen kom hit 2008, troligen en ättelägg från Änggårdens bergens par. I år var det dags igen. Redan den 12 april sågs de i Lilla dammen sysselsatta med bobygge, den 27 maj sågs resultatet i utkanten av de yviga fälten av kalmus, fyra späda ungar. Förra året fick de fyra ungar på vingarna; det var då det. I år

blev de snabbt attackerade och efter några dagar var det bara en unge vid liv. Den 29 maj sågs en skratmås som tog en liten liten unge, och sedan var de bara en.

Stenskvättor sågs parvis 19 maj i Hjorthagens berg och då tänkte man förstås att här kanske vi har en ny häckande art. Det kanske de gjorde men utan vår vetskap – dock sågs fåglar i samma hage senare på hösten. Första utflugna av björktrastarna sågs 20 maj. Rara besökare bland sångfåglar var en rörsångare vid Lilla dammen på morgonen 28 maj och en outfärgad hane av mindre flugsnappare nära Majvallen 29 maj inne i skogen. Brunand hane rastade en vecka 3–11 maj och den 9 maj flög en kustlabb förbi över samma damm, ett högst oväntat besök.

Några observationer gjordes av överflygande strandskata 28 maj–2 juni, en art som på 1980-talet fanns i stora flockar på gräset hela sommaren men nu är mycket sparsam. Taltrast sjöng nära Plikta i slutet av månaden, avbruten häckning eller oparad fågel?

Juni: fågelsången tynar

Fågelsången minskar efterhand men fortfarande sjungs det. I centrala delen har jag i årtal räknat sångfågel och lagt ut på kartor, kan inte låta bli – trots försämrade hörsel ger det ändå användbara resultat med hjälp av hörapparat. Så sent som den 21 juni gjordes 69 sångobservationer av åtta arter, med 20 bofinkar, 17 ringduvor, tio koltrastar och nio svarthattor som dominerar. Enbart tre rödhakar sjöng denna morgon, men de hade säkert fullt upp med att mata ungar. De fanns ändå i normalt antal i år med cirka 40 par, men för lövsångaren såg det mörkt ut. Inte en

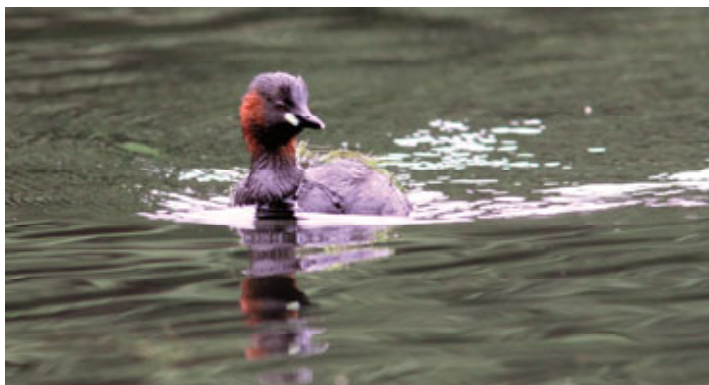

Bild: STIG FREDRIKSSON

Smådoppingen *Tachybaptus ruficollis* häckade för andra året i rad i Lilla dammen. Den här bilden togs den 11 juni.

enda lövsångare sjöng denna morgon, under våren hade få sjungande hörts, troligen det lägsta bestånd som noterats på 20 år; cirka 15 par! Det är en halvering jämfört med året före, som bara det var ovanligt lågt. Trädgårds-sångaren är också borta, fanns med 10–20 par på 1990-talet, i år endast spridda sångobservationer. Vad händer? Dess frände svart-hättan hänger med, i år med 36 par, ganska normalt. Udda sångare passerar händelsevis och observeras om man är på rätt plats vid rätt tid, som den kärrensångare som 21 juni satt och småpratade i Cornellbuskar vid Lilla dammen.

I fågelholkarna växte ungarna, mest talgoxar och blåmesar som hoppar ut runt månadsskiftet maj/juni, blåmesar en vecka senare. I en holk nära djurhagarna växte fem röststjärtungar, *Skogens* enda häckning i år. Det var flera år sedan nya fågelholkar sattes upp, eftersom de sitter lågt kan de lätt kontrolleras men också åverkas vilket sker då och då. En nötväckeäckning konstateras också i holk.

Rörhöna sågs 15 juni i Ödledammen, andra observationen här uppe. Vid senare besök hördes skrockande fåglar inifrån starrfältet, där de har gott skydd.

I andra dammar sågs små ungar, Lilla dammen hade 5+5 ungar av olika ålder, senare kom sex ungar i Bergdammen. De gömmer sig gärna i vegetationen, trots detta är de decimerade efter några dagar och enda sättet att få veta antalet är att räkna månadsgamla ungar. I år var det inte samma åtgång som för några år sedan, förklaringen är säkert att de finns överallt, de är för många och klarar sig. Kråkor och trutar har ju inte ökat.

Juli: smådoppingen ger sig av

Hösten är på gång även om avlägsen. En (troligen) familjeflock med fem hägrar flyger söderut 19 juli. I Ödledammen upptäcktes 7 juli en kull med fem cirka två veckor gamla ungar av rörhöns, de har hållit sig dolda i den yviga ruggen av flaskstarr. Först två veckor senare sågs alla åtta ungar framme. En unge av smådopping sågs sista gången i Lilla dammen 23 juli, då hade den varit ensam en månad sedan de gamla försvunnit.

Augusti: spännande sträck

Mycket spännande att spana av sträcket framför allt på hösten, man vet aldrig vad som kan komma. Det började redan i slutet av

månaden med buskskvätta som rastade tillfälligt i grantopp på Ljungkullen två morgnar 25–27 augusti. En flock med sex hägrar kom över den 19 augusti, en gök flög snabbt förbi 25 augusti. Ljungpipare passerade i snabbflykt 25 och 27 augusti liksom en lärkfalk 24 augusti.

Rörhönsungarna i Ödledammen växte till sig och överlevde samtliga. Dammen blev emellertid för trång, 14 augusti sågs de för sista gången. Förmodligen gick de ner till Lilla dammen, där de senare sågs fylla på beståndet. Eller kanske de flög? Det hade man velat se ... minst 29 ungar i sju dammar har överlevt upp till en månad vilket kan borge för fortsatta goda överlevnadschanser.

September: rastande sångsällskap

Sträckspaning fortsatte under månaden från Ljungkullen söder om Observatoriet (oegentligt namn, gräset håller på att ta över) med lika goda resultat. Bofinksträcket berör i viss utsträckning Slottsskogen men ingen ledlinje, av höstens 2750 räknades 1338 den 25 september på någon morgontimme. Bergfinkar började ingå i sträcket i slutet av månaden och fortsatte in i oktober, i mindre antal. Brun kärnhök passerade 6 september, andra observationen här. 8 september sträckte fyra järnsparvar, 21 september kom två skäggdoppingar söderut över Lilla dammen. 28 september passerade fem smålommar över Ljungkullen. Första halvan på månaden sågs flera dagar ett par av stenskvätta i grantoppar vid Ljungkullen. 29 september kom två sävsparvar över Ljungkullen. Dagen därpå sågs höstens sista sädesärta här.

Runt Ödledammen växer slån, hägg och hagtorn som alla lyckats

få rikligt med bär i år och lockat till sig olika sångare. Hela augusti och september sågs ett par svarthättor, flera löv- och gransångare liksom svartvit och grå flugsnappare. Trädgårdssångare, ärtsångare och härmsångare sågs också vid några tillfällen. Vissa år har nästan inga sångare observerats efter midsommar trots letande.

Oktober: mäktigt ringduvsträck

Ringduvsträck är en upplevelse där de kommer tätt i blixtrande flockar på många hundra fåglar. Ofta går de så högt att de oinvidade inte ser denna masshändelse över staden. Den 9 oktober passerade närmare 7000 på en timme, annars syns de ofta neråt hamnen som ett flimmer. Senare i månaden kom betydligt färre, några hundra. I flera av flockarna kunde ibland några mindre skogsduvor urskiljas.

Tabell 1. Slottsskogen i siffror 2009.

Art	Fynd-dagar	Antal (tot)	Antal (max)	Max månad (antal ggr)
Knölsvan	2	7	4	Apr (2)
Sångsvan	9	292	72	Mars (6)
Grågås	17	151	30	Mars (5)
Kanadagås	3	61	29	Flera (1)
Bläsand	30	5	4	Jan (11)
Kricka	22	ca 10	3	Okt (8)
Storskrake	51	52	21	Okt (16)
Storskarv	37	90	27	Okt (10)
Gråhäger	80	207	6	Okt (15)
Bivräk	4	8	1	Aug (3)
Duvhök	45	1	1	Jan (10)
Sparvhök	32	227	1	Aug (9)
Ormvråk	18	42	3	Mars (7)
Fiskgjuse	5	5	1	Aug (2)
Tornfalk	8	8	1	Aug/sep (4)
Drillsnäppa	8	12	3	Maj (5)
Berguv	9	1	1	Nov (5)
Kattuggla	8	2	2	Feb (6)
Mindre hackspett	31	2	2	Apr (11)
Gulärla	3	4	2	Aug (2)
Försärla	73	5	5	Apr (22)
Sidensvans	5		12	Jan (4)
Järnsparv	9	11	4	Apr (4)
Dubbeltrast	6	9	3	Okt (3)
Gransångare	41	407	5	Apr (14)
Entita	81	?	4	Jan (17)
Korp	18	31	3	Apr (5)
Domherre	6	8	3	Nov (3)
Stenknäck	64	25	ca 75	Dec (12)

Trastar rapporterades på Svalan i mycket liten utsträckning men här sågs hundratals björktrastar vissa morgnar passera över. Imponerande flockar av rödvingetrastar sågs i mitten av månaden med 700 ex passerande på någon timme; åt norr ... Något tiotal taltrast passerade dagarna runt månadsskiftet. Slottsskogens bärträd dignar nu av frukter och det kan ha rört sig om lokala förflyttningar. Häger ses nästan varje dag.

27 oktober räknades 28 rörhöns i dammarna – 15 adulta och 13 juvenila. De ungar som överlevt bör ha blivit flygga och givit sig av, ibland får de hjälp på traven genom att äldre fåglar handgripligen jagar bort dem. En skedandhona höll till i Stora dammen hela oktober. Storskarv sågs dagligen i Stora och Lilla dammen, fiskade eller vilade, ofta ensam, någon gång med kompis. Höstens sista svarthätta sågs 4 oktober vid Lilla dammen.

November: hök och duva

Bokarna hade haft en lyckad fruktsättning vilket fick ringduvor att stanna till i bokskogar där de försåg sig av den dignande ollonskörden. Närmare tusentalet duvor kunde ses längs Malmgårdsåsen runt landskapsstugor, så många har sällan setts här. Ofta gick de på marken eller satt i träden; när duvhöken gjorde attack eller passerade förbi annonserad av kråkor for de upp och förmörkade himlen. Berguven visade sig då och då i området runt Hästhagarna vilket gjorde kråkor rasande, bra för den som inte själv lyckas hitta uven. Den 11 november flög gulspärr över.

Överflödet av bokollon fick också flockar med flera hundra bergfinkar att ställa in flygturen till Sydeuropa. Det var tio år se-

dan sist – normalvintrar ses bara någon enstaka bergfink vid fågelborden.

Duvhök och sparvhök besöker gärna de fågelrika markerna i *Skogen* på vintern och denna vinter var inte något undantag. Ringduvor, bergfinkar och dessutom tusentals övernattande kajor och kråkor runt Ekebacken gjorde sitt till. Det blev mäktiga uppflog gång på gång när höken var uppe och flög, även om de tillfällen när jakten lyckade var få.

December: vinterfågelmätning

I vanlig ordning matades småfåglar vid Lilla dammen och Azaleadalen. Där sågs ofta bergfinkflockar och någon gång steglits och stenknäck. De senare var frekventa i kullen med idegranar vid Lilla dammen, med ibland mer än 25 fåglar. Den 1 december kontrollerades en ringmärkt talgoxe i Azaleadalen, den visade sig vara ringmärkt som bounce i holk i närheten i juni 2002, en riktig gamling med andra ord. Den tangerade med åldern 8K gällande ålderrekord för arten i *Skogen*.

En ung havsörn flög över Azaleadalen 6 december, sällan sedd här. Den brydde sig inte om att fånga karp i Stora dammen även om där fortfarande var isfritt. Den 2 december fanns 19 rörhöns kvar i *Skogen*, de minskade under månaden men var fortfarande 16 ex på julafton. God hjälp hade de av trogna supportrar som matade dem dagligen. En häger slog till i Alpdammen 18 december och högg en groda som uppenbarligen berett sig på att sova vintersömn nere i dammens botten. En knölsvanflock flög över den 26 och samma dag sågs en ormvråk, den enda kända decemberobservationen av arten här.

Sträcket över Näsetudden

hösten 2009

Här följer, kanske för sista gången, en summering av årets höststräck över Näsetudden inräknat av Kristoffer Nilsson från rapportområdets enda riktigt hårdbevakade tättingsträcklokal – Smithska udden.

TEXT: KRISTOFFER NILSSON | kristoffer.nilsson5@comhem.se

För åttonde året i rad genomfördes regelbundna sträckfågelstudier vid Näsetuddens sydspets (Smithska udden). Även i år var tidsperioden 1 augusti–20 november. Vädret var i regel stabilt under augusti, väldigt varierande med flera blåsigare perioder från västsektorn i september och ett tidigt kallluftsinbrott i slutet av samma månad. Därefter var det tämligen normalt höstväder för senare år, men många morgnar regnade bort i november.

I princip all bevakning utfördes från Smithska uddens ostliga topp, men ibland har förflyttningar gjorts ner till sydspetsen där det oftast är lättare att konstatera om mesarna sträcker ut eller vänder. Mesarna hade dock inget större år och bättre dagar saknas nästan helt. Som vanligt har samtliga fåglar som setts eller hörts räknats och under hösten genomförde jag även en intervallstudie från gryning fram till 11-tiden där jag räknade några talrika arter som summerades efter varje halvtimme för att få en mer exakt uppfattning om hur arterna sträcker under morgon och förmiddag. Jag gjorde det även för att jag skulle få en uppfattning om hur mycket jag missar när jag

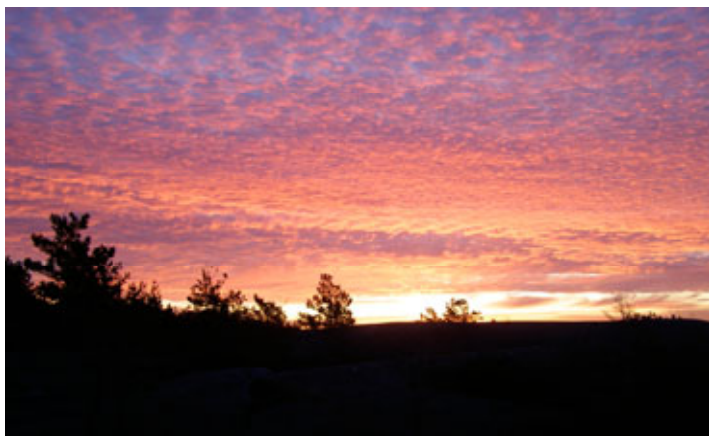

Bild: KRISTOFFER NILSSON

Gryningen vid Smithska udden en av 68 bevakade dagar under hösten 2009 (18 september). Andra dagar var den inte lika minnesvärd.

normalt sett oftast tvingas lämna udden redan vid 9-tiden på morgnarna. Denna studie är inte sammanställd och kommer inte kommenteras mer än så här i denna text, men det kanske blir underlag för en artikel i framtiden? Udden var bevakad 68 dagar under hösten (för detaljer hänvisas till *Tabell 1–3*).

Duvor–ärlor

Drygt 30 skogsduvor är under medel medan nästan 60 000 ringduvor är en rekordsumma. Elva dagar bjöd på fler än tusen ringduvor och sträcket kulminerade

den 9 oktober med 15 500 individer. Den 13 och 15 september observerades höstens enda utsträckande turkduvor.

Hackspettarna hade en normal höst och de enda arterna som hamnade i sträckprotokollet i år var mindre och större hackspett. Ovanligt få observationer av spillkråka gjordes efter fjolårets invasionslika uppträdande.

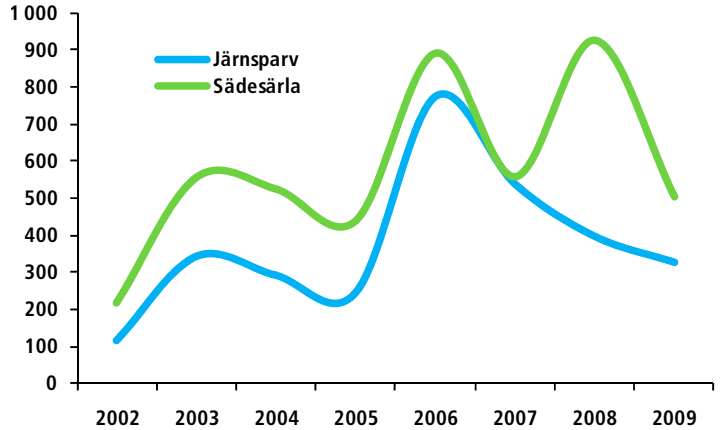
Sånglärka och trädlärka uppträdde under medel och en berglärka sågs den 24 oktober. Det är första gången sedan oktober 2004 som berglärkan hamnar i protokollet. Bland svalorna hade

både ladu- och backsvala ett sämre år medan hussvalan passerade i klart högre antal än normalt. Även tornseglaren hade en bra höst.

Bland pipplärkorna var det generellt ett bättre år, men kräftgången fortsätter för den rödstrupiga. Tendensen är tyvärr densamma för denna nordliga art vid många andra sträcklokaler i södra Sverige. Sädesärlan och gulärlan visade ett normalt uppträdande medan forsärlans fina utveckling håller i sig. I år blev det även nytt dagsrekord med 24 ex den 25 september. Därmed raderas det lite udda rekordet från 2002 då 19 ex sågs så tidigt som 4 september.

Sidensvans-kråkfåglar

Bärproduktionen hos bland annat rönnen var enorm under året vilket säkert bidrog till att björktrastar och sidensvansar sågs i så låga antal. En enda sidensvans sågs under hela hösten! För de övriga trastarna var det också en sämre höst med undantag för koltrasten som uppträdde i rekordantal.

Figur 1. Antalet sträckande järnsparvar och sädesärlor vid Smithska udden under höstarna 2002-2009. Kurvorna följer samma mönster för båda arterna alla år utom 2008.

Järnsparven uppträdde mer normalt och återigen sågs en utsträckande stenskvätta (18 september). En gransångare sträckte ut den 25 september och det har jag aldrig sett tidigare. Den 17 september konstaterades även en utsträckande grå flugsnappare vilket inte heller tillhör vanligheterna.

Samtliga mesar hade ett sämre år, men den 18 oktober observerades en tofsmes som gjorde ett seriöst sträckförsök och var nära

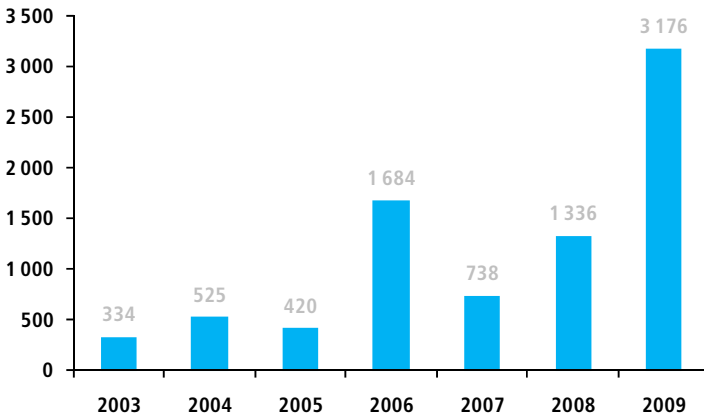
att lyckas. Det är rimligt att tro att ett fåtal flyttande tofsmesar, liksom tallitor, under höstarna hamnar i mindre omfattning på Näset. Stjärtmesen uteblev helt medan tre utsträckande nötväckor är helt normalt och höstens enda varfågel sågs den 19 september.

Kajorna passerade som vanligt i huvudsak i mitten av oktober och slutsumman hamnade en bit över 33 600 individer (se *Tabell 1* för högsta dagsantal). Råkan

Tabell 1. Årets två bästa sträckdagar för 20 utvalda arter samt högstanoteringar under 2000-talet.

Art	Högsta och näst högsta dagsummorna 2008	Högsta under 2000-talet
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	15 500 ex 9.10	7 190 ex 29.9
Trädlärika <i>Lullula arborea</i>	11 ex 25.9	5 ex 2.10
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>	79 ex 19.9	69 ex 3.9
Tornseglare <i>Apus apus</i>	504 ex 20.8	218 ex 19.8
Ångspiplärka <i>Anthus pratensis</i>	2 089 ex 25.9	1 610 ex 21.9
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	1 032 ex 24.8	890 ex 3.9
Gulärla <i>Motacilla flava</i>	704 ex 25.8	463 ex 24.8
Forsärla <i>Motacilla cinerea</i>	24 ex 25.9	13 ex 17.9
Sädesärla <i>Motacilla alba</i>	101 ex 17.9	65 ex 3.9
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	33 ex 14.9	24 ex 30.9
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	101 ex 25.9	55 ex 22.10
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	21 ex 24.10	14 ex 14.10
Kaja <i>Corvus monedula</i>	6 100 ex 14.10	5 900 ex 12.10
Bofink/bergfink <i>Fringilla coelebs/montifringilla</i>	36 920 ex 25.9	19 100 ex 6.10
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	83 ex 24.10	56 ex 18.10
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	616 ex 12.9	596 ex 17.9
Mindre korsnäbb <i>Loxia curvirostra</i>	37 ex 25.8	36 ex 19.8
Större korsnäbb <i>Loxia pytyopsittacus</i>	3 ex 12.11	2 ex 26.10
Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	66 ex 25.9	47 ex 20.9
Gulsparr <i>Emberiza citrinella</i>	31 ex 18.10	19 ex 24.10

FIG-09 Sträcket över Näsetudden hösten 2009

Figur 2. Antalet sträckande stjärnor vid Smithska udden under höstarna 2003–2009.

hade en sämre höst och kråkornas kräftgång fortsätter tyvärr både vid Näset och vid en del sträcklokaler söder om oss. I år konstaterades för första gången utsträckande skator då två individer sågs sträcka ut över havet den 2 oktober.

Stare-fältsparvar

Staren hade ett rekordår och inte minst i början av säsongen sågs en hel del ungfågelflockar vilket är avvikande. Pilfink och hämppling hamnade också klart över medel.

Drygt 128 000 bo-/bergfinkar sammanfattar uddens mest talrika sträckare och i år utgör dessa drygt 50 % av den totala fågel mängden. Fyra dagar sågs femsiffriga antal (se *Tabell 1* för de två högsta). Vinterhämppling, gräsiska, grönfink, domherre och stenknäck hade sämre år medan grönsiskan passerade i hyfsat goda antal. Steglitsen är som vanligt inte särskilt talrik och årets antal får betraktas som normalt.

Korsnäbbar passerade i stora antal i vissa delar av landet under sommaren och invasionen fortsatte under hösten. Dessvärre berördes inte Näset så mycket av dessa kraftiga rörelser av främst mindre

korsnäbb även om antalet var högre än genomsnittet. En hög andel av de så kallade "X-typerna" noterades redan i augusti i årets flockar och en individ som sågs väl lät nästan exakt som en bändelkorsnäbb, men saknade vingband helt! De större korsnäbbarna uteblev nästan helt i år och passerade troligen öster om oss då antalet i bland annat Falsterbo var högt över medel. Även en "riktig" bändelkorsnäbb sågs den 30 oktober vilket blir det andra oktoberfyndet vid lokalen.

Årets stora överraskning döljer sig bland finkarna och det var en gulhämpling som sågs den 17

september. Det är blott tredje fyndet i Göteborg. Höstens enda rosenfink sågs den 21 augusti och höstens enda snösparvar (4 ex) sågs den 9 november. Fyra lappsparrar, samtliga i september, två ortolansparvar och omkring 150 gulsparrar är helt normalt medan nästan 400 sävsparvar är klart över genomsnittet.

Övriga arter

I sträckväg noterades totalt 47 knölsvanar och 14 sångsvanar vilket sammanfattar svanarna.

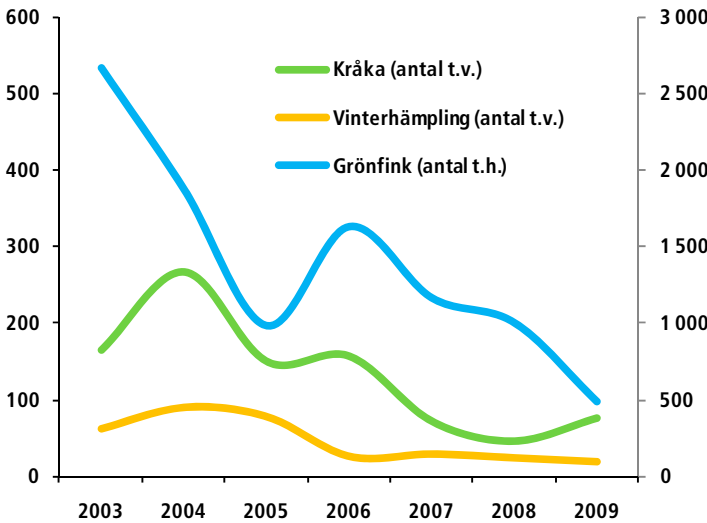
Bland gässen noterades åtta sädgäss, två spetsbergsgäss, cirka 1 670 grågäss, 272 obestämda *Anser*-gäss och fyra sträckande prutgäss samt tre rastande, 18 vitkindade och 29 kanadagäss. När det gäller grågäsen så passerade även i år en kraftig majoritet i månadsskiftet oktober/november och nytt dagsrekord för lokalen (och troligen även i hela Göteborg) konstaterades den 28 oktober då 1 120 grågäss räknades. Grågäsen har ökat kraftigt de senaste åren. Det kan även nämnas att det var första gången som prutgäss sågs och en hybrid vitkindad × snögås sågs den 3 september.

Änderna summeras med två

Bild: KRISTOFFER NILSSON

Tre kråkor *Corvus corone* på spaning i en talltopp den 8 oktober. De senaste åren har allt färre kråkor sträckt förbi Smitten på höstarna (se Figur 3).

Figur 3. Antalet sträckande kråkor, vinterhämsplingar och grönfinkar vid Smithska udden under höstarna 2003–2009. Samtliga noterades i högra antal före 2006 än de fyra senaste åren. Antalet grönfinkar visas på skalan till höger, de övriga två arterna till vänster.

gravänder, 60 bläsänder, 21 krickor, en stjärtand, en skedand, två vigg, en svärta, tio knipor och sex storskrakar.

Tre smålommar och åtta storlommar sammanfattar den artgruppen. Slutsumman för storskarv hamnade på 322 ex medan totalsumman för hägern hamnade på 28 individer.

Bland rovfågelnas sågs blott två bivråkar och två bruna kärhökar och blå kärhök saknades tyvärr helt. En duvhök bedömdes sträcka och 93 sparvhökar fördelade över i princip hela perioden. Totalt 90 ormvråkar sågs och av dessa räknades 72 ex den 12 oktober och höstens två fjällvråkar sågs också den dagen. Slutsumman för fiskgjusen hamnade på två individer. Bland falkarna

märks främst tornfalken med 21 individer och arten har haft en ökande trend under några år vilket även speglar artens ökning generellt sett i flera nordiska länder på senare år. Fyra stenfalkar, en lärkfalk och tre pilgrimsfalkar avslutar rovfågelskapitlet.

Tranan är en art som inte ses årligen, men i år sågs fyra individer den 9 oktober. Bland vadarna finns observationer av fyra större strandpipare, 44 lungpipare, sju tofsvipor, 17 kärnsnäppor, en brushane, sex enkelbeckasiner, en myrspov, nio storspovar (en sen individ den 13 november), sex gluttsnäppor, en skogsnäppa och en drillsnäppa.

Bland måsfågelnas sågs 63 skrattnåsar, 20 fiskmåsar samt tre silltrutar. På senare år har

kentska tårnor setts, men i år gjordes tyvärr inte en enda observation.

Rastande fåglar följs tyvärr nästan inte alls och vad områdets buskar har att erbjuda är tämligen okänt. En morkulla sågs den 4 november och den 14 oktober hördes en spelande storlom från vattnet öster om observationsplatsen vilka kan vara värda att nämna.

Avslutning och sammanfattning

Ännu en höst är förbi och den innehöll flera ”aha-upplevelser”. Den mest påtagliga var den morgon när det plötsligt dök upp mängder med finkar, molnen var regntunga och det blåste en bit över 10 m/s från väst! Att kunna räkna drygt 10 000 finkar på en knapp timme i sådana förhållanden är en helt ny erfarenhet för mig.

Åren har gått och ingen höst har varit den andra lik. Det är den främsta tjustringen med att få följa det drama som fåglarnas höströrelser handlar om vid en lokal på detta sätt. Jag vet att jag har skrivit det tidigare, men nu är det slut. Åtta höstar är åtta höstar och nu hoppas jag att andra Göteborgsskådare tar över och följer sträcket vid stadens i särklass bästa sträcklokal för tättingar. Denna och tidigare artiklar kan ju säkert fungera som en vägledning i framtiden även om de säkert inte har något större vetenskapligt värde i övrigt. En hel del detaljinformation finns på Svalan/Kustobsar, men inte allt, så om

Tabell 2. Sträcket över Näsetudden 1 augusti–20 november 2009, jämförelse mot förra året samt snitt och högstanoteringar 2002–09.

Jämförelse	Aug I	Aug II	Aug III	Sept I	Sept II	Sept III	Okt I	Okt II	Okt III	Nov I	Nov II	Totalt	Snitt	Högsta
Totalantal 2009	138	1 412	3 353	5 559	63 967	82 075	25 194	62 059	34 631	8 939	952	288 279	199 777	288 279 (2008)
Totalantal 2008	413	1 320	6 484	7 239	54 916	83 554	21 956	13 357	6 868	1 020	482	197 609		
Bevakning (dagar) 2009	2	6	7	6	10	7	7	7	7	4	3	66	68	85 (2004)
Bevakning (dagar) 2008	2	3	7	5	6	8	8	9	8	3	6	65		
Bevakning (timmar) 2009	4,5	17	21	13	28	20	20	16	17	12	4	173	179	233 (2004)
Bevakning (timmar) 2008	3,25	6,5	20,5	15	18,25	23,75	20,5	21	26,75	5,25	8,25	169		

Tabell 3. Sträcket över Näsetudden 1 augusti–20 november 2009, art för art.

Art	Aug I	Aug II	Aug III	Sept I	Sept II	Sept III	Okt I	Okt II	Okt III	Nov I	Nov II	Totalt
Skogsduva <i>Columba oenas</i>			10		6	3	10	3	1			33
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	19	22	57	5	396	12 374	33 680	11 855	1 272	11	48	59 739
Turkduva <i>Streptopelia decaocto</i>					1							1
Större hackspett <i>Dendrocopus major</i>						4	3	2	1			10
Mindre hackspett <i>Dendrocopus minor</i>					1		1	1				3
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	1			2		11	28	4	2			48
Trädlärlka <i>Lullula arborea</i>					3	16	9	4	1			33
Berglärka <i>Eremophila alpestris</i>									1			1
Backsvala <i>Riparia riparia</i>	1	16	5	21	1							44
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>	6	28	127	148	244	111	35	4				703
Hussvala <i>Delichon urbica</i>	2	136	555	53	4							750
Tomseglare <i>Apus apus</i>	39	722	221	62	1							1 045
Skärpiplärka <i>Anthus petrosus</i>					3	3	3	1	6			16
Ångspiplärka <i>Anthus pratensis</i>	1	1	3	106	2 081	5 414	700	40	32	1	1	8 380
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	157	147	2 095	1 436	245	10	2					4 092
Rödstrupig piplärka <i>Anthus cervinus</i>						1						1
Sädesärla <i>Motacilla alba</i>	7	17	38	111	284	39	8	1				505
Gulärla <i>Motacilla flava</i>	48	461	1 879	469	3							2 860
Forsärla <i>Motacilla cinerea</i>		1	3	8	45	40	16	13	6			132
Sidensvans <i>Bombicilla garrulus</i>										1		1
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	2	13	12	40	149	53	40	13	3		1	326
Stenskvätta <i>Oenanthe oenanthe</i>					1							1
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>					14	10	12	2	1			39
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>							12	35	55	3		105
Dubbeltrast <i>Turdus viscivorus</i>						2	7	3				12
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>					11	118	67	53	210	21	22	502
Koltrast <i>Turdus merula</i>					2	6	22	43	50	2	6	131
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>						1						1
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>					1							1
Talgöxe <i>Parus major</i>					3	3	45	153	2			206
Talltita <i>Parus montanus</i>								1				1
Svartmes <i>Parus ater</i>							14	6				20
Blåmes <i>Parus caeruleus</i>					47	30	185	116	12			390
Nötväcka <i>Sitta europea</i>					1		2					3
Varfågel <i>Lanius exubitor</i>					1							1
Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>						4	5					9
Skata <i>Pica pica</i>							2					2
Kaja <i>Corvus monedula</i>					26	75	2 394	24 350	4 855	680	260	32 640
Råka <i>Corvus frugilegus</i>							7	12				19
Kråka <i>Corvus corone</i>						2	20	32	9		12	75
Korp <i>Corvus corax</i>		6										6
Stare <i>Stumus vulgaris</i>	1172	35	1046	89	73	17	421	245	63	6	9	3176
Pilfink <i>Passer montanus</i>			3	4	24	19	15	3				68
Bofink/bergfink <i>Fringilla coelebs/montifringilla</i>				341	31 010	66 860	26 407	1 349	1 992	42	48	128 049
Hämpling <i>Carduelis cannabina</i>	2	1		8	29	40	100	3	2			185
Vinterhämpling <i>Carduelis flavirostris</i>							2		11	3	4	20
Gråsiska <i>Carduelis flammea</i>	18	2	3	7	44	20	35	9	28	3	7	176
Steglits <i>Carduelis carduelis</i>							1	6	3			10
Gulhämpling <i>Carduelis serinus</i>					1							1
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>					23	14	65	93	169	29	92	485
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	2		4	213	2 736	499	1 319	1 002	612	5	38	6 430
Domherre <i>Pyrrhula pyrrhula</i>							4	10	2	2	2	18
Stenknäck <i>Coccothraustes coccothraustes</i>					4	2	1	3	5	1		16
Mindre korsnäbb <i>Loxia curvirostra</i>	28	47	78	27	42	16	10	19	64	5	33	369
Större korsnäbb <i>Loxia pytyopsittacus</i>									2		3	5
Bändelkorsnäbb <i>Loxia leucoptera</i>									1			1
Obestämd korsnäbb <i>Loxia sp.</i>				1		5		5	6	2	5	24
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>			1									1
Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>				10	172	110	86	8	2	1		389
Snösparv <i>Plectrophenax nivalis</i>										4		4
Lappsparv <i>Calcarus lapponicus</i>				2	2							4
Ortolansparv <i>Emberiza hortulana</i>			1	1								2
Gulsparv <i>Emberiza citrinella</i>						5	20	55	58	7	3	148
TOTALT 2009	1 505	1 655	6 141	3 162	37 734	85 939	65 811	39 551	9 547	829	594	252 468

Snitt 2003–09	Högsta 2002–09
43	78 (2006)
35 044	59 739 (2009)
2	5 (2005)
7	15 (2008)
2	3 (2008)
92	146 (2003)
43	90 (2006)
1	2 (2003/04)
84	151 (2004)
1 562	3 302 (2008)
418	750 (2009)
896	2 162 (2004)
12	22 (2004)
6 974	10 720 (2007)
3 517	4 818 (2004)
3	10 (2003)
629	1 701 (2008)
2 477	5 339 (2002)
102	160 (2006)
645	2 806 (2004)
415	773 (2006)
0	2 (2008)
157	443 (2007)
1 207	4 395 (2004)
58	126 (2004)
4 150	11 446 (2004)
78	131 (2009)
0	1 (2009)
0	1 (2006)
226	420 (2004)
2	7 (2008)
74	171 (2004)
1 123	1 753 (2008)
3	5 (2006/07)
1	2 (2003/07)
27	97 (2006)
0	2 (2009)
26 952	69 255 (2008)
31	75 (2004)
132	266 (2004)
11	22 (2007)
1 173	3 167 (2009)
42	97 (2006)
102 393	168 222 (2006)
134	297 (2006)
48	91 (2004)
489	1 427 (2005)
13	20 (2003)
0	1 (2009)
1 399	2 665 (2003)
5 798	10 927 (2007)
229	1 106 (2004)
25	53 (2007)
180	5 747 (2002)
61	258 (2004)
1	28 (2002)
38	98 (2007)
1	3 (2008)
319	612 (2006)
7	12 (2004)
7	14 (2003)
3	7 (2006)
198	340 (2006)
199 777	288 279 (2008)

du undrar något som du inte kan utläsa där så bara hör av dig.

Det kan ju även vara på dess plats att sammanfatta hela tidsperioden på något sätt. Genom åren (2002–2009) har udden varit bevakad 521 dagar och cirka 1 345 timmar. Totalt har det under denna period räknats in 1 398 438 fåglar (endast duvor-fältsparvar) och vanligast är bo-/bergfink som står för 716 751 individer (51 %). Detta är med största sannolikhet inte hela ”sanningen” för en hel del fåglar sträcker på sådan höjd eller sådant avstånd att det knappast har gått att se alla, men det är i alla fall vad jag har sett som redovisats genom åren och det har ju troligen blivit liknande ”fel” varje dag som jag har stått där. Ett konkret exempel på detta kan vara den citronärta som sågs vid Välen i september 2003 och sträckte ut över Näsetudden. Den uppfattades tyvärr aldrig vid Smitten. Bland sällsyntare arter som däremot har setts kan jag bland annat passa på och nämna svartnäbbad islom, storlabb, biätare, ängshök, två större piplärkor, drygt 30 bändelkorsnäbbar och gulhämpling.

Vad kan jag då själv säga om de år som har passerat och om alla de dagar som jag har stått på Smitten i gnistrande solsken, ösregn, snöfall, kraftiga vindar och vindstilla? Ja, det går så klart inte att sammanfatta så kortfattat, men det har ju vuxit fram några bilder som var helt okända tidigare. Näsetudden är utan tvekan en av landets bästa lokaler för sträckande kajor och deras vackra flockformationer har definitivt givit mig minnen för livet. Det finns även få sträcklokaler som slår Näset när det gäller försärla i ett nationellt perspektiv. Jag väljer spontant att lyfta fram dessa två arter i denna korta sammanfattning, om jag måste välja, och givetvis att jag har haft oerhört roligt när jag har hållit på med detta.

Som avslutning vill jag tacka alla som bidragit med fågelobservationer under de dagar som jag själv inte har kunnat följa sträcket vid udden. De har i samtliga fall utgjort små pusselbitar som till slut har

Bild: KRISTOFFER NILSSON

Höstbjörkar i förgrunden, skärgården i bakgrunden. Smithska udden är en magnifik plats att stå på. Prova själv om du inte har gjort det tidigare!

varit med och skapat den bild som vuxit fram. Skator och andra djur som varit trevliga sällskap genom åren ska inte heller glömmas bort. Tyvärr var antalet skator i år betydligt lägre än tidigare år, men däremot hade antalet kråkor ökat och under en period från slutet av september kom två kajor flygande varje morgon, men de försvann i slutet av oktober. De kanske till slut ingick i någon av de stora flockar som högljutt och vackert sågs sträcka mot vinterkvarteren, vad vet jag?

Hur som helst, tack för mig.

Tidigare artiklar

- Nilsson K (2003) Smithska udden – varma bad och finfin fågelskäddning. *Fåglar på Västkusten* 2003 (2):97–101.
- Nilsson K (2004) Sträcket över Smithska udden under hösten 2003. *Fåglar på Västkusten* 2004 (1):2–19.
- Nilsson K (2004) Smithska udden i mitten av 1970-talet. *Fåglar på Västkusten* 2004(2):95–97.
- Nilsson K (2005) Sträcket över Näsetudden under hösten 2004. *Fåglar på Västkusten* 2005(1):1–16.
- Nilsson K (2006) Sträcket över Näsetudden under hösten 2005. *Fåglar på Västkusten* 2006(1):1–16.
- Nilsson K (2007) Sträcket över Näsetudden under hösten 2006. *Fåglar på Västkusten* 2007(1):1–14.
- Nilsson K (2009) Sträcket över Näsetudden hösten 2007. *Fåglar i Göteborgstrakten* 2007, *FpV supplement* 35:8–13.
- Nilsson K (2009) Sträcket över Näsetudden hösten 2008. *Fåglar i Göteborgstrakten* 2008, *FpV supplement* 35:9–14.

Fågelrapport

för

Göteborgs rapportområde

2009

I fågelrapporten sammanfattas årets fågelhändelser i Göteborgs rapportområde. Läs om hur väl våra häckfåglar lyckades, vilka arter som ökar och minskar, vilka rariteter som sågs, när de första vårfågarna anlände och när de sista höstflyttarna gav sig av.

TEXT: PER BJÖRKMAN, JON HÅKANSSON, PÅR LYDMARK, MIKAEL MOLIN, MARTIN OOMEN, MAGNUS RAHM, STEFAN SVANBERG, JOHAN SVEDHOLM

Årets rapport följer samma huvudupplägg som vi haft de senaste två åren.

Fyndhistorikrutorna

Vi har under året som gått fortsatt arbetet med att sammanställa samtliga gamla fynd av de lite sällsynnare arterna i vårt rapportområde och presenterar i årets rapport ett antal nya fyndhistorikrutor. Tanken är att vi på några års sikt ska ha en komplett fyndhistorik för samtliga arter som är anträffade i Göteborgs rapportområde. Därefter är planen att producera en tryckt artlista för Göteborgstrakten med fyndsiffror och häckstatus precis som på SOF:s miniförteckning över samtliga arter som observerats i Sverige.

Fenologitablerna

Den ”nya” fenologiredovisningen har nu tre år på nacken är kanske inte längre så ny, men vi hoppas att den även fortsättningsvis är lika uppskattad som tidigare år. Tillsammans med publiceringen av *Flyttkalendern* i FpV nr 1/2008 och 3/2008 har den gjort att betydligt fler göteborgsskådare fått upp ögonen för fenologi, och vi hoppas trenden håller i sig.

Fenologin är uppdelad i 18 mindre tabeller som redovisas i anslutning till övriga fynd i den ordinarie artgenomgången som börjar på nästa sida. Förutom första och sista datum redovisas även lokal och

observatör för såväl årets fenologifynd som för fenologirekorden. Kolumnen ”Avvikelse” visar hur årets datum skiljer sig från medianvärdet – man kan alltså snabbt se om en viss art anlät/flyttat tidigt eller sent, och dessutom snabbt se om det var så tidigt/sent att det innebar nytt fenologirekord (markerat med röd text). I samband med nya fenologirekord redovisas också med hur många dagar det gamla rekordet har slagits inom parentes.

Fenologi – glöm inte det här

Som vanligt när det gäller fenologi vill vi passa på att understryka vikten av att granska alla tidiga och sena fynd extra noga. När du stöter på din första trädpiplärka för året, tänk då efter vilket datum det är och granska fågeln lika noga som om du hade stått inför en sällsynt raritet om datumet är före mediandatumet för trädpiplärka. Tänk också på att de mediandatum som redovisas här gäller den absoluta första observationen varje år under åren 2000–2009, vilket innebär att det normalt tar ytterligare någon vecka innan arten är mer allmänt förekommande. Fynd utanför extremperioden är att jämföra med fynd av en raritet, vilket innebär att de måste dokumenteras noga och rapporteras till oss i Rrk (se sista uppslaget för rapportinformation) för att godkännas för publicering.

PÅR LYDMARK

SVANAR OCH GÄSS

Knölsvanarna i Torslandaviken tycks ha återhämtat sig. I övrigt bjöd året på fler spetsbergsgäss än någonsin, tidiga mindre sångsvanar och vitkindade gäss mitt i vintern – men inte en enda ljusbukig prutgås för första gången på över tio år.

Knölsvan *Cygnus olor*

Höga antal: 743 ex Torslandaviken 20.7 (Johan Svedholm).

Sommartid ansamlas årligen höga antal knölsvanar i Torslandaviken. År 2007 var dock ett bottenår med en toppnotering på bara 205 ex (se *Figur 1*). Födobrist pekades ut som orsak. Att antalet nu är tillbaka på nivåer som var normala under början av 00-talet är glädjande eftersom det tyder på att det finns gott om föda i Torslandaviken igen.

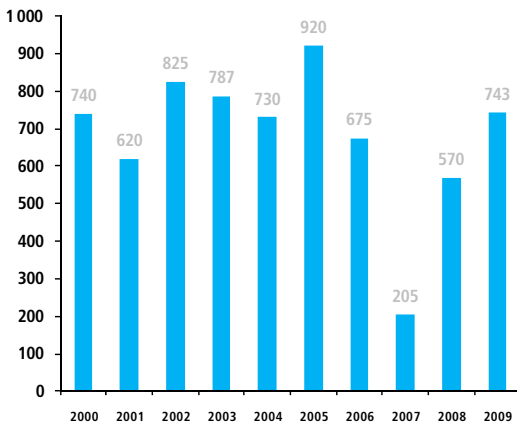
MAGNUS RAHM

Mindre sångsvan *Cygnus columbianus*

Vår: Sammanlagt 9 fynd av 23 ex under perioden 8.3–4.4.

Höst: 2 ad str SV Rörö 13.10 (Björn Dellming). 1 ex str S Stora Amundö 31.10 (Johan Revelj m fl). 1 ad Torslandaviken 13.11 (Magnus Persson).

Årssumman av denna tundrahäckande art tillhör de lägre under 00-talet men får ändå anses fullt normal då antalen varierar mycket. Mars är den klart bästa månaden för arten i Göteborgsområdet, medan det under hösten i princip är dött lopp mellan oktober och november. Årets fynd har därmed en normal

Figur 1. Topppnoteringar av knölsvan i Torslandaviken 2000–2009.

Bild: BJÖRN DELLMING

De vitkindade gässen *Branta leucopsis* ökar varje år, och under 2009 gjordes det första vinterfyndet av arten.

fördelning över året, även om fyndet på Rörö den 13 oktober är något tidigare än väntat.

MAGNUS RAHM

Sångsvan *Cygnus cygnus*

Höga antal: 591 ex str N Brudarebacken 18.3 (Roger Eskilsson).

Sträcksisfran är den högsta sedan 2002 då 705 ex sträckte mot NO vid Kråkudden den 10 mars. Dessförinnan är dokumentationen av höga antal sångsvanar bristfällig vilket gör det svårt att bena ut eventuella rekord.

MAGNUS RAHM

Sädgås *Anser fabalis*

Vår: Sammanlagt 88 ex under perioden 27.2–11.4.

Höst: Sammanlagt 21 ex under perioden 28.10–6.12.

Vinter: 1 ex Fässberg, Mölndal 31.12 (Olof Armini).

Vårsumman är bra medan höstsumman är ganska mager. Summeringarna avser sträckande fåglar, så som sädgåsen normalt ses i Göteborgsområdet. Även om slutet av februari och början av december visserligen tillhör vintern, är sädgäss i vårt rapportområde vid den tiden troligen tidiga respektive sena sträckare. Dock görs i princip årligen ett och annat fynd mitt i vintern. Gåsen på nyårsafton är ett gott exempel på detta. Den individen skulle mycket väl kunna vara samma som observerades vid Lunnagården i Mölndal på juldagen och som bedömts tillhöra den tundrahäckande rasen *rossicus* (se nedan).

MAGNUS RAHM

Tabell 1. Fenologi – Svanar och gäss

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Mindre sångsvan Vår	8.3 Brudarebacken (Jan-Åke Noresson) <i>Tangerat fenologirekord</i>	4.4 Billdals skärgård (Patrik Axelsson) 2.5-00 Torslandaviken (Björn Dellming)	15.3–6.4	-7/-2
Mindre sångsvan Höst	13.10 Rörö (Björn Dellming) <i>Nytt fenologirekord (-3)</i>	13.11 Torslandaviken (Magnus Persson) 7.12-02 Fotö (Conny Palm)	1.11–19.11	-19/-6
Spetsbergsgås Höst-Vår	25.9 Flera lokaler 17.9-07 Öxnäs, Säve (Marinko Karabatic)	24.5 Öxnäs (Mikael Molin) 26.5-07 Rörö (Per Björkman m fl)	25.9–11.5	0/+13
Vitkändad gås Vår-Höst	* 14.3-03 Sävedalen (Per Karlsson)	* 6.12-08 Rådasjön (Rickard Johansson)	21.3–12.11	*/*
Prutgås Vår-Höst	21.5 Kråkudden (Mikael Molin m fl) 22.2-08 Kråkudden (Roger Eskilsson m fl)	1.11 Flera lokaler 17.11-00 Kråkudden (Håkan Johannesson)	3.4–1.11	+48/±0

Tundrasädgås *Anser fabalis rossicus*

Samtliga: 1 ex Lunnagården, Mölndal 25.12 (Lars Eric Rahm m fl).

Sädgås av rasen *rossicus* är en sällsynthet i rapportområdet. Första observationen gjordes 2003 och därefter har den även observerats 2006 och 2007. Men med tanke på svårigheterna att skilja raserna åt, och att de flesta sädgäss i Göteborgstrakten bara ses på sträck, är tundrasädgåsen förmodligen inte så ovanlig som den verkar – många passerar säkert rapportområdet utan att kunna skiljas från nominatrasen.

MAGNUS RAHM

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*

Vår: 1 ex str SV Öxnäs 24.5 (Mikael Molin).

Höst: 8 ex str S Kråkudden, Hönö 25.9 (Magnus Rahm m fl). 44 ex str SV Vinga 25.9 (Stig Karlsson m fl). 7 ex str SV Mariakyrkan 26.9 (Olof Armini). 50 ex str S Nordre älvs fjord, Björlanda 28.9 (Johan Svedholm). 2 ex str S Smithska udden 30.9 (Kristoffer Nilsson m fl). 2 ex str S Torslandaviken 2.10 (Magnus Persson). 4 ex str S Kråkudden, Hönö 4.10 (Mikael Molin m fl). 3 ex str V Brudarebacken 18.10 (Jan-Åke Noresson m fl).

Årets nio fynd av 121 ex är nytt årsrekord och ett resultat som hade varit otänkbart för några decennier sedan. Från 70-talet finns inga rapporter alls men sedan dess har arten uppträtt mer och mer frekvent. En förklaring till förändringen kan givetvis sökas i en ökad skådaraktivitet men fler orsaker finns. Den population som berör oss häckar på Svalbard och övervintrar i Danmark, Tyskland och Nederländerna. Sedan 1950-talet har Svalbardsbeståndet ökat från 15 000 individer till 30–40 000 vilket säkert bidragit till att vi nu kan se så många spetsbergsgäss i Göteborgsområdet. Det kan också vara värt att notera att väderförhållandena har stor betydelse för hur många fynd det blir i Göteborgstrakten. Gässen

flyttar över Skagerrak från Oslotrakten i Norge till Jylland i Danmark. Om vinden är västlig under artens sydsträck i september–oktober är förutsättningarna goda för att större flockar ska driva in mot den svenska västkusten. På våren är spetsbergsgåsen mer sällsynt i Göteborgstrakten och årets majfynd är bara två dagar från fenologirekordet för senaste vårfynd.

MAGNUS RAHM

Bläsgås *Anser albifrons*

Samtliga: 2 ex str N Hökälla 14.3 (Daniel Gustafsson). 4 ad Fässberg, Mölndal 28–31.12 (Jan Krantz m fl).

Göteborgsområdet är inte direkt bläsgässens paradis. De bläsgäss som ses i Sverige häckar på den sibiriska tundran och övervintrar i Västeuropa. På flyttningen däremellan passerar de flesta söder om Östersjön och bara en liten andel på den svenska sidan av havet. En bläsgås i Göteborgstrakten är således långt från artfrändernas highway. Två fynd är en normal utdelning.

MAGNUS RAHM

Bild: MAGNUS RAHM

Två av årets sex bläsgäss *Anser albifrons* som höll ihop med kanadagäss vid Fässberg under årets sista dagar.

Grågås *Anser anser*

Höga antal: 1 120 ex str S Smithska udden 28.10 (Kristoffer Nilsson).

De senaste seklen har grågåsen pendlat från att vara vanlig under stora delar av 1800-talet, till en raritet under mitten av 1900-talet, och till att åter vara en vanlig fågel i nutid. Höga antal publicerades för första gången förra året så det är svårt att säga hur sträcksiffran från Smithska udden står sig, men den är troligen en av de högsta som räknats i vårt rapportområde. Den är åtminstone den högsta som rapporterats från Smithska udden under 00-talet.

MAGNUS RAHM

[Svangås] *Anser cygnoides*

Samtliga: 1 ex Öxnäs 2.2 (Bo Brinkhoff). 1 ad Bergum k:a 21.10 (Håkan Thorstensson).

De första fynden sedan 2006 av denna parkrymling och troligen är det samma individ nu som då. Fågeln har hållit till inne i Västergötland och uppe i Bohuslän, där den även samhäckat med kanadagås.

MAGNUS RAHM

Prutgås *Branta bernicla*

Vår: 4 ex str S Kråkudden, Hönö 21.5 (Mikael Molin m fl).

Sommar: 1 ex Galterö 25.6 (Jon Hessman).

Höst: Sammanlagt ca 60 ex under perioden 29.9–1.11.

Udda fynd: 1 ex Stjärnås, Landvetter 1.11 (Alexander Huss).

Prutgåsens år blev svagt och i synnerhet är vårens totala antal på 4 ex mycket lågt. Däremot är det tredje året i rad som sommarfynd görs kring Galterö. Den fågeln rastade i Kulmesund och att få se rastande prutgås i Göteborgsområdet hör inte till vanligheterna. Än mer sällsynt är det i inlandet. Gåsen som rastade på en åker i Landvetter är därför värd att lyftas fram. För första året sedan 1998 saknades helt rapporter av den ljusbukiga rasen.

MAGNUS RAHM

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Häckningar: Minst 125 par häckade (Gösta Olofsson).

Häckningstid: Observationer gjordes av ytterligare ca tio par där häckning troligen förekom.

Vinter: Januari–februari: 1 ex Gunnesby, Säve 17.1–3.2 (Tommy Järås m fl). I slutet av februari gjordes dessutom flera fynd av åtminstone 35 individer. December: 1 ex Lappesand, Hönö 28.12

(Hans Zachrisson). 5 ex Fässberg, Mölndal 28–31.12 (Magnus Rahm m fl).

Höga antal: 194 ex Galterö 26.7 (Jon Hessman). 141 ex Stora Amundö 9.8 (Stefan Andersson). 200 ex str Gamla flygfältet, Torslanda 5.9 (Markus Lagerqvist m fl). 170–177 ex str N över flera lokaler i Askim 5.9 (Jan Mogol m fl).

Den vitkindade gåsen fortsätter att öka i rapportområdet. Under 00-talet har antalet häckande par ökat stabilt med i genomsnitt ungefär 25 % per år och årets 125 säkra häckningar är återigen nytt rekord. De starkaste fästena var precis som tidigare Buskär och Danska liljan–Vasskären. I takt med att arten har ökat har också fenologirekorden förskjutits och i år gjordes för första gången fynd mitt i vintern. I Skåne finns numera en hel del vitkindade gäss även vintertid men i Göteborgsområdet gäller fortfarande grundregeln att de flesta återvänder i mars–april och försvinner i augusti–september. Hos oss häckar arten bara på mindre öar i skärgården men efter häckningen samlas de nybildade familjerna på i huvudsak två lokaler, Galterö och Stora Amundö. Årets toppnoteringar därifrån är bland de högsta från respektive lokal, och sträcksiffrorna hör också till de högsta som noterats i området.

MAGNUS RAHM

Vitkindad gås × snögås *B. leucopsis × A. caerulescens*

Samtliga: 1 ex Välen, Askimsviken och Fässberg, Mölndal 21.3–30.12 (Per Boström m fl).

Denna hybridgås ringmärktes 2003 i Oslotrakten. I oktober 2007 dök den upp vid Hökälla men var därefter spårlost försvunnen tills den återupptäcktes vid Välen mars 2009. Under året turnerade den runt i området Askim–Mölndal för att sedan försvinna lagom till nyår. Fågeln påminde ytligt om en snögås av blå fas vilket kan vara bra att ha i tankarna om man ser en misstänkt sådan.

MAGNUS RAHM

Bild: PÅR LYDMARK

Hybriden mellan snö- och vitkindad gås *Branta leucopsis × Anser caerulescens* tillsammans med en kanadagås *Branta canadensis* vid Välen den 10 maj.

Bild: UNO UNGER

Flest brunänder *Aythya ferina* sågs som vanligt i Torslandaviken. Här ses en del av utbudet den 13 mars.

ÄNDER

Salskrakarna återhämtade sig glädjande nog denna vinter, vilket tillsammans med en praktjejer och en alförrädare utgör 2009 års andhöjdpunkter. Dessutom häckade mandarinand återigen, och ett par fenologirekord noterades bland simänderna.

Gravand *Tadorna tadorna*

November–januari: 2 ex Donsö 26.1 (Gösta Olofsson). 2 ex str S Kråkudden, Hönö 24.11 (Roger Eskilsson m fl).

Till skillnad från till exempel i Halland, övervintrar inga gravänder i Göteborgsområdet och mellan november och januari görs normalt bara något enstaka fynd per år. Arten tillhör dock en av de allra tidigast anländande flyttfåglarna. Fyndet på Donsö rör därför troligen tidiga vårflyttare.

MAGNUS RAHM

[Mandarinand] *Aix galericulata*

Häckningar: 1 hona med 6 pull Sävåns dalgång, Partille 24.6 (Mats Eriksson).

Övriga: 1 hane Torslandaviken 17.4 (Christer Welander m fl). Vid Lärjeåns dalgång, Hjällbo noterades 1 hona 9–13.5 samt 1 honfärgad 3.10 (Lars Erik Norbäck m fl). 1 hane Sävåns dalgång, Utby 21.9 (Lena Essedahl).

Fjärde konstaterade häckningen i rapportområdet och den första i Sävåns. Senaste häckningen ägde rum i Lärjeåns dalgång 2006. Mandarinanden häckar normalt i Östasien men de fåglar vi ser här är antingen parkrymlingar eller avkomor till sådana.

JON HÅKANSSON

Bläsand *Anas penelope*

Vinter: Januari–februari: 2 ex Inre Tistlarna 4.1 (Gösta Olofsson). 3 ex Donsö 6.1 (Gösta Olofsson). 1 ex Slottsskogen 9.1–21.2 (Bengt Adamsson m fl). December: 1 ex Torslandaviken 1.12 (Bo Brinkhoff). Upp till 3 ex Hökälla 7–9.12 (Bo Brinkhoff m fl). 1 ex Askimsviken 12.12 (Martin Oomen). 1 ex Rörö 31.12 (Elon Wismén m fl).

Bläsanden ses numera årligen med enstaka exemplar under vintermånaderna och sammanlagt 12 ex är ett normalt antal vinterfynd för 00-talet.

JON HÅKANSSON

Snatterand *Anas strepera*

Höga antal: 18 ex Torslandaviken 11.6 (Magnus Persson).

Enstaka individer och mindre flockar ses varje vår och höst medan de högsta antalen brukar noteras mitt i sommaren. I år liksom tidigare var det i Torslandaviken som dessa höga antal noterades. Rekordet på 26 ex är också från nämnda lokal den 2 juli 2007. Även om snatterand ses regelbundet under sommaren så har ännu ingen häckning konstaterats.

JON HÅKANSSON

Kricka *Anas crecca*

Vinter: Januari–februari: I området Välen–Stora ån som mest 11 ex 30.1 (Kristoffer Nilsson). Vid Torslandaviken som mest 4 ex 10.1 (Magnus Persson). December: Vid Välen som mest 2 ex 26.12 (Jan Mogol). Vid Torslandaviken som mest 7 ex 4.12 (Magnus Persson). 1 ex Slottsskogen 1–27.12 (Bengt Adamsson m fl). 12 ex Sjöbacka 20.12 (Stefan Andersson). 1 ex Sävåns mynning 20.12 (Mats Raneström). 1 ex Kråkudden, Hönö 24.12 (Björn Dellming). 1 ex Massetjärn, Mölnlycke 28.12 (Johannes Löfqvist).

Enstaka individer och mindre flockar ses numera varje vinter i rapportområdet. Noterbart i år är dock det låga antalet vid Välen i december. De högsta antalen brukar annars försöka övervintra just i detta område. I övrigt ett normalt uppträdande.

JON HÅKANSSON

Stjärtand *Anas acuta*

Sommar: 1 hona Torslandaviken 7.6 (Stefan Svanberg). 1 hane str S Kråkudden, Hönö 19.6 (Ola Bäckman m fl).

Vinter: 1 hona Lilla Varholmen 29.12 (Johan Svedholm).

Stjärtand under juni och juli månad är ganska ovanligt i rapportområdet och observeras inte årligen. Normalt ses de sista under våren i månadskitfet

Tabell 2. Fenologi – Änder

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Gravand Vår–Höst	26.1 Donsö (Gösta Olofsson) 8.1-02 Askimsviken (gm Västkuistsvararen)	24.11 Kråkudden (Roger Eskilsson m fl) 7.12-07 Kråkudden (Per Björkman)	26.1–29.10	0/+26
Snatteband Vår–Höst	8.3 Torslandaviken (Uno Unger) Tangerat fenologirekord	29.11 Torslandaviken (Jan Mogol m fl) Nytt fenologirekord (+31)	28.3–16.9	-20/+74
Stjärtand Vår–Höst	8.3 Torslandaviken (Uno Unger) Nytt fenologirekord (+3)	* 4.12-08 Slottskogen (Bengt Adamsson)	22.3–13.11	-14/*
Årta Vår–Höst	7.4 Hökälla (Ingvor Svensson m fl) 17.3-04 Torslandaviken (Peter Strandvik)	– 5.9-04 Hökälla (Magnus Unger)	6.4–21.8	+1/–
Skedand Vår–Höst	30.3 Hökälla (Bo Brinkhoff m fl) 13.3-02 Hökälla (Peter Strandvik)	1.11 Hisingsparken (Disa Nyberg m fl) 24.11-08 Slottskogen (Magnus Eriksson)	3.4–24.10	-5/+8
Alfågel Höst–Vår	7.10 Kråkudden (Johannes Löfqvist) 18.9-05 Kråkudden, Hönö (Magnus Unger)	9.5 Kråkudden, Hönö (Flera observatörer) 24.6-08 Kråkudden, Hönö (Martin Oomen)	30.9–27.5	+7/–19
Salskrake Höst–Vår	18.10 Fotö (Magnus Rahm) 7.10-02 Flera lokaler	18.4 Torslandaviken (Ola Wennberg) 10.5-02 Torslandaviken (Uno Unger)	17.10–26.4	+1/–8

april/maj och höststräcket börjar komma igång runt mitten av augusti. Även vinterfynd är knappt årliga och det rör sig uteslutande om ensamma individer.

JON HÅKANSSON

Årta *Anas querquedula*

Samtliga: 1 par Hökälla 7.4 (Ingvor Svensson m fl). 1 hona Vrångö 10.4 (Ville Fagerström). Som mest 1 par + 1 hane Öxnäs 12–15.4 (Marinko Karabatic m fl). 1 par Balltorps våtmark 23.4 (Lars Carlsson m fl). 1 par Lagmansholmen 25.4 (Johan Svedholm). 1 hane Torslandaviken 26.4–2.5 (Olof Armini m fl). 1 par Hökälla 29.4–17.5 (Staffan Larsson m fl). 1 par Öxnäs 6.6 (Mikael Molin).

Normal förekomst av årtan i rapportområdet med några enstaka par och ensamma individer. Arten brukar noteras från april till början av juni för att därefter ses väldigt sparsamt. Ingen säker häckning har hittills konstaterats i rapportområdet trots att stationära par observeras så gott som årligen under häckningstid. År 2004 noterades vid Lagmansholmen en hona med tre ungar men dessa var så stora att de kan ha kommit från annan lokal.

JON HÅKANSSON

Brunand *Aythya ferina*

Höga antal: 86 ex Torslandaviken 7.11 (Uno Unger).

Det högsta antal brunänder som noterats i Göteborgs rapportområde genom åren är 250 ex. Detta antal har noterats två gånger i Torslandaviken, dels mellan den 17 oktober och den 28 november 1987, dels den 24 oktober 2002. Under 60-talet var antalet å andra sidan blygsammare än idag, med 38 ex i

Göta älvs mynning den 30 december 1969 som den högsta noteringen. Under 70-talet ökade högsta antalet till 90 ex vid Hästevik den 25 december 1977. Sisjön var tidigare en viktig rastlokal för brunänder i rapportområdet, främst under 80-talet. 115 ex den 27 december 1984 är högsta noteringen från denna lokal.

PER BJÖRKMÄN

Vigg *Aythya fuligula*

Häckningstid: 1 par Änggårdsbergen 27.5 (Martin Oomen). 1 par Svarte mosse, Biskopsgården 29.5 (Uno Unger). 2 hanar Balltorps våtmark, Mölndal 6.7 (Andreas Wällberg). 1 par Välen 13.7 (Hans Börjesson m fl).

Höga antal: Vinter/vår: 170 ex Sävåens mynning 17.2 (Roger Eskilsson). 150 ex Billdals skärgård 1.3 (Peter Lindberg). 130 ex Torslandaviken 9.3 (Elisabeth Svensson). Sommar: 42 ex Torslandaviken 9.7 (Magnus Eriksson). Höst/vinter: 175 ex Killingsholmen, Askim 30.12 (Ola Wennberg). 207 ex Sävåens mynning 31.12 (Peter Keil).

Ingen konstaterad häckning av vigg i år, vilket var fallet 2008. Den första med säkerhet spontana häckningen i rapportområdet genomfördes så sent som 1987, då ett par häckade i Torslandaviken. Storleken på de flockar med vigg som rapporterats under senare år är blott en spillra av de antal som noterats tidigare i området runt Torslandaviken och Göta älvs mynning. Från 60-talet finns rapporter om 2 800 ex från Torslandaviken den 17 januari 1969. 70-talets högsta antal är 2 600 ex vid Nya Varvet den 5 februari 1973. Det allra högsta antal som finns noterat är dock från 80-talet, då 4 000 ex räknades i Torslandaviken den 26 januari 1980.

PER BJÖRKMÄN

Bild: UNO UNGER

De flesta bergänder *Aythya marila* ses under vinterhalvåret, som den här i Torslandaviken den 13 mars. Vartannat år görs dock även sommarfynd. 2009 var ett sådant år.

Vigg × bergand *Aythya fuligula* × *marila*

Samtliga: 1 hane Torslandaviken 10.5 (Uno Unger).

Hybriden ingick i en flock på 18 viggas. Sannolikt rör det sig om samma fågel som sågs i Torslandaviken i mars 2007 och under mars–april 2008.

PER BJÖRKMAN

Bergand *Aythya marila*

Sommar: 1 hane str 5 Kråkudden, Hönö 23.7 (Peter Hamrén).

Höga antal: 11 ex Rörö 13.12 (Magnus Unger).

Antalet sommarfynd under 00-talet är nu uppe i elva stycken fördelade på sex somrar. Storleken på de vinterflockar som ses i området ligger dock fortsatt på en låg nivå. Det högsta antal som finns dokumenterat i området är 145 ex i Skarvik 19 mars 1960. Från 70-talet finns en notering om 130 ex den 24 mars 1973 vid Nordre älvs mynning. Under 1980 sjönk högsta antalet till 15 ex i Torslandaviken den 17 december 1988 och 90-talets högsta notering är 34 ex vid samma lokal den 25 oktober 1990, men för dessa decennier är dokumentationen av höga antal bergänder i Göteborgsområdet tämligen bristfällig. Högsta antal som noterats under 00-talet är 33 ex, vilket har rapporterats vid två tillfällen, vid Gallskären, Björkö den 26 december 2004 och i Torslandaviken mellan den 16 november och den 2 december 2006.

PER BJÖRKMAN

Ejder *Somateria mollissima*

Höga antal: 5 000 ex Kråkudden, Hönö 27.1 (Svante Martinsson).

Årets maxsumma av rastande ejdrar är den högsta som rapporterats i området under 00-talet. Tidigare högsta antal var 3 500 rastande fåglar på Galterö den 22 februari 2006.

PER BJÖRKMAN

Praktejder *Somateria spectabilis*

Samtliga: 1 ad hane str 5 Rörö 27.11 (Magnus Rahm).

Fynd under annan tid än mars–april är ovanliga i vårt område. Detta är det andra novemberfyndet, det första var tillika Göteborgsområdets allra första fynd, en 1K hane skjuten i Göta älv den 8 november 1864. Under 00-talet har praktejdrar setts i genomsnitt vartannat år ute i kustbandet.

PER BJÖRKMAN

Alförrädare *Polysticta stelleri*

Samtliga: 1 hane Hönö huvud 10–20.3 (Jon Håkansson m fl).

Första fyndet i området sedan 2005. Göteborgstraktens första fynd gjordes den 15 april 1980 då en adult hona sågs på Hönö. Första fyndet i övriga Bohuslän gjordes vid Pater Noster så långt tillbaka i tiden som den 10 november 1913, medan Halland fick sitt första fynd vid Morups Tånge den 18 februari 1967. Under 70-talet ökade antalet fynd av alförrädare markant i hela Sverige. För Västkusten blev toppåret 1980, då 20 fynd av 21 ex gjordes. Mellan åren 1994 och 2003 hade vi i Göteborgs rapportområde minst två långstannande fåglar kring Göta älvs mynning och ute vid Vinga.

PER BJÖRKMAN

Alfågel *Clangula hyemalis*

Sommar: 1 ex str 5 Kråkudden, Hönö 21.7 (Roger Eskilsson m fl).

Även i år noterades en alfågel under sommaren, vilket har gjorts i genomsnitt vartannat år under 00-talet.

PER BJÖRKMAN

Sjöorre *Melanitta nigra*

Höga antal: Rastande: 1 340 ex Hoppeln 13.12 (Magnus Unger).

Ansamlingar av sjöorrar i den här storleken är mycket ovanliga så här sent på året i rapportområdet. Den ihärdiga ostvind som rådde under perioden före kan ha bidragit till att stora flockar rastade i lä

utanför öarna i Norra skärgården. Under våren brukar dagssummor på mellan 1 200–2 250 sträckande fåglar kunna räknas under bästa sträcktid för arten och vid några tillfällen har även uppåt 1 000 sjöorrar rastat i området under liknande väderbetingelser som beskrivits ovan.

PER BJÖRKMAN

Salskrake *Mergus albellus*

Höga antal: Vinter/vår: 76 ex Torslandaviken 15.3 (Daniel Gustafsson). Höst/vinter: 37 ex Torslandaviken 9.12 (Ulf Sjögren). Sommar: 1 hane Torslandaviken 30.6–2.7 (Ola Wennberg m fl).

Årets antal är en återhämtning från förra årets bottennotering för 00-talet. Det årliga maxantalet rastande fåglar har annars ökat successivt i rapportområdet genom åren. Från 60-talet är högsta noteringen 19 ex vid Skarvik den 10 mars 1963. Från 70-talet finns uppgifter om flockar på 10–20 ex i Nordre älv och 80-talets högsta notering är 21 ex i Torslandaviken den 23 december 1989. Under 90-talet steg högsta antalet till 57 ex vid Torslandaviken den 22–23 februari 1997. Under 00-talet slutligen, räknades 113 ex på samma lokal den 17 mars 2004, det högsta antal som rapporterats i Göteborgs rapportområde någonsin. Sommarfynd av salskrake är mycket ovanliga på Västkusten, årets fynd är det andra i Göteborgsområdet. Det första gjordes den 11 juni 1998 då en hona sågs i Torslandaviken.

PER BJÖRKMAN

Storskrake *Mergus merganser*

Häckningar: Sju kullar med ungfåglar finns rapporterade i området.

Höga antal: 250 ex Kvillehed, Nordre älv 20.12 (Per Björkman).

Bild: JAN-ÅKE NORESSON

Första fyndet av alförrädare *Polysticta stelleri* på fyra år gjordes vid Hönö huvud i år. Här ses alförrädaren tillsammans med en ejder *Somateria mollissima* den 14 mars.

Storskraken etablerade sig relativt sent som häckfågel i rapportområdet, första häckningen konstaterades 1971 då en hona med fjorton ungar rapporterades från Sävåån, Jonsered. Så stora flockar med storskrakar som 250 ex är ovanliga i Göteborgstrakten. Den högsta notering som finns är från den stränga isvintern 1962–63 då cirka 520 ex räknades vid ett tillfälle inom Göteborgs hamnområde.

PER BJÖRKMAN

HÖNSFÅGLAR

Efter förra årets bottennotering var det återigen gott om spelande vaktlar i Göteborgsområdet 2009. För övriga höns verkar läget stabilt i skogen men dåligt på Hisingen och i skärgården.

Orre *Tetrao tetrix*

Samtliga: Minst femton individer varav sex spelande tuppar är rapporterade från fem olika lokaler.

Något fler fynd på något färre lokaler än de senaste åren, men ett fullt normalt antal för 00-talet. Samtliga lokaler är belägna i Mölndal, Härryda, Partille och Angered/Bergum. Tyvärr sågs alltså inte heller 2009 några orrar på öarna i Nordre älvs fjord, där arten häckade fram till år 2006. Kusthäckande orre får väl därmed definitivt anses höra till historien i Göteborgsområdet.

JOHAN SVEDHOLM

Tjäder *Tetrao urogallus*

Samtliga: 15 ex är rapporterade från tolv lokaler.

Tjädern tycks liksom orren ha haft en förhållandevis stabil population i rapportområdet under det senaste decenniet och 15 fynd ligger i linje med de senaste årens siffror. Eventuella skillnader i fyndantal mellan åren har snarare med ornitologernas frekvens av skogsbesök att göra än reella beståndsfuktuationer. Dock finns ingen anledning att slappna av för detta, skogshönsen är fortfarande arter som missgynnas kraftigt av det moderna skogsbruket, och vilkas livsmiljöer bör värnas (se *FpV nr 1/2010*). Nästan alla fynd är som vanligt från områdets östra delar, men enstaka fynd finns även från nordligaste Sandsjöbacka.

JOHAN SVEDHOLM

Rapphöna *Perdix perdix*

Samtliga: 2 ex Smedstorp, Björketorp 13.3 (Uno Unger). 1 ex Smedstorps ängar, Björketorp 18.10 (Elon Wismén).

Rapphönanas kräftgång har fortgått under en längre tid nu, och för första gången föreligger inga rapporter från artens sista restpopulation i södra skärgården i allmänhet och Galterö i synnerhet. Individerna i Björketorp härrör enligt uppgift från utplanteringar för jaktändamål, och man kan därför undra om raphönan numera är helt utdöd i rapportområdet som självreproducerande art?

JOHAN SVEDHOLM

Vaktel *Coturnix coturnix*

Samtliga: 1 ex sp Askesby–Bärby, Säve 15.5 (Dennis Kraft m fl). 1 ex sp Lagmansholmen 16.5 (Ingvar Svensson). 1 ex Lärjedalens golfbana 23.5 (Håkan Thorstensson). 1 ex sp Lärjeåns dalgång, Bergum 24.5 (Olof Armini). 1 ex sp Askesby, Säve 29.5 (Ingvar Svensson). Upp till 4 ex sp Bärby, Säve 25.6–6.7 (Uno Unger m fl). 2 ex sp Trädet, Säve 28.6–1.7 (Roger Eskilsson m fl). 1 ex sp Öxnäs 28.6–15.7 (Johan Svedholm m fl). 1 ex sp Åseby, Säve 28.6 (Johan Svedholm). 2 ex sp Alleby, Björlanda 28.6 (Magnus Persson).

Efter en genomgång av denna snårskog av rapporter och lokaler utkristalliserar sig så småningom en minimisiffra på åtta individer som gästade området under 2009. Detta är den näst högsta siffran för rapportområdet någonsin, endast slagen av 2007 då minst 13 individer noterades. Framför allt är det en rejäl uppräckning från 2008, då endast ett fynd gjordes.

JOHAN SVEDHOLM

LOMMAR OCH DOPPINGAR

Både storlom och svartnäbbad islom visar uppåtgående trender, men det är glesare mellan fynden av vitnäbbad islom och gråhakedopping. Däremot sågs fler svarthalsade doppingar än någonsin.

Smålom *Gavia stellata*

Häckningstid: Sågs på minst två möjliga häckningslokaler i Härryda kommun.

Höga antal: Kråkudden, Hönö: 220 ex str S 19.4 (Peter Hamrén m fl). 234 ex str S 1.5 (Martin Oomen). 274 ex str S 2.5 (Marinko Karabatic). 210 ex str 10.5 (Mikael Molin m fl). Övriga lokaler: 210 ex str S Lilla Rävholmen, Styrösö 19.4 (Andy Hultberg).

Smålommen var sannolikt vanligare förr, men den

svenska populationen är numera någorlunda stabil. I vårt rapportområde häckar förmodligen två till tre par. Toppnoteringen på 274 ex är en normal siffra för smålommen vars sträcktopp varierar mycket i storlek men alltid infaller sista dagarna i april eller i början av maj.

MAGNUS RAHM

Storlom *Gavia arctica*

Häckningar: 1 par Yxsjön, Råda (Mats Eriksson). 1 par Hornasjön, Härryda (Ingemar Olsson m fl). 1 par Stora Stamsjön, Härryda (Bo Nilsson). 1 par Högsjön, Vättlefjäll (Uno Unger m fl).

Häckningstid: Utöver de säkra häckningarna gjordes fynd i totalt 18 tänkbara häckningssjöar, kommunvis fördelade på Härryda (9), Göteborg (8) och Partille (1).

Fyra konstaterade häckningar är ungefär lika många som föregående år och klart fler än i början av 00-talet. Sett över hela Sverige har arten på senare år haft en svagt stigande trend och det verkar alltså som om Göteborgstraktens storlommor följer efter.

MAGNUS RAHM

Svartnäbbad islom *Gavia immer*

Samtliga: Kråkudden, Hönö: 1 ex 10.3 (Per Björkman m fl). 1 ex 8.4 (Stefan Svanberg m fl). 1 2K+ str S 3.5 (Martin Oomen m fl). 2 ex str S 15.11 (Per Björkman m fl). 1 3K+ str S 18.11 (Per Kjellin m fl). 1 ex str S 19.11 (Peter Hamrén m fl). 1 ad str S 20.11 (Lars Carlbrand m fl). 1 ex str S 21.11 (Tina Widén m fl). 3 ex str S 24.11 (Kristoffer Nilsson m fl). Övriga lokaler: 1 ex str S Vinga 25.9 (Åke Anderson m fl). 1 ex Vrångö 13.12 (Tina Widén).

14 observationer är en putsning av det tidigare rekordet på 13 observationer som sattes 2008. Man kan dock ifrågasätta om det verkligen rör sig om 14 unika individer eller om dubbelräkningar gömmer sig i statistiken. Under andra halvan av november sågs svartnäbbad islom sträcka söderut förbi Kråkudden nio gånger inom löppet av tio dagar. Tack vare olika grad av utfärgning kan man konstatera att det rörde sig om minst tre olika fåglar, men så många som nio kanske är osannolikt. Ett möjligt scenario är att islommarna flyger söderut på förmiddagen, lägger sig på vattnet, driver norrut så att det förmiddagen därpå blir dags att flyga söderut igen. En anmärkningsvärt hög andel av fåglarna passerade just kring klockan 10. Helt klart är i alla fall att den svartnäbbade islommen ökat sitt uppträdande markant i vårt rapportområde under de senaste tio åren. Stöd till denna slutsats kan man också finna i att arten ses mer frekvent även under andra delar av

året. Marsfyndet är nämligen rapportområdets första, majfyndet det andra och aprilfyndet det tredje. Totalt kan cirka 10 ex vara en rimlig bedömning av antalet individer under året.

MAGNUS RAHM

Vitnåbbad islom *Gavia adamsii*

Samtliga: 1 ad str NNO Kråkudden, Hönö 30.4 (Stefan Svanberg m fl). 1 ad str S Kråkudden, Hönö 24.5 (Lars Eric Rahm m fl).

I skuggan av det senaste decenniets relativt många observationer av vitnåbbad islom, förefaller årets två fynd vara en ganska mager utdelning. I ett längre perspektiv är dock två individer normalt. Aprilfyndet ligger inom den tid då chansen är störst att få se denna eftertraktade lom, medan majfyndet är ovanligt sent.

MAGNUS RAHM

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

Häckningar: 1 par Klare mosse, Hisingsparken (Märtha Boström). 1 par Lilla dammen, Slottsskogen (Stig Fredriksson). 3 par Änggårdsbergen (Kristoffer Nilsson m fl). 3 par Balltorps våtmark (Stig Fredriksson) 1 par Hovåsmossen (Stefan Andersson). 1 par Torslandaviken (Ola Wennberg). 1 par Välen (Kristoffer Nilsson).

Häckningstid: Observationer av fåglar i lämplig häckningsbiotop gjordes på ytterligare 10 lokaler under våren.

Höga antal: 14 ex Torslandaviken 30.9 (Johan Svedholm). 32 ex Välen 10.10 (Stefan Andersson). 17 ex Billdals skärgård 13.12 (Stefan Andersson).

Totalt elva häckningar, vilket är en något lägre siffra jämfört med fjolårets 13 konstaterade par. Sett över det senaste decenniet är dock elva häckningar en normal summa. För tredje året i rad hyste Välen fler doppingar under höstmånaderna än Torslandaviken. Höstens maxnotering på 32 ex är den högsta kända på lokalen men det är fortfarande en bit kvar till rapportområdets maxsiffra på 53 ex vilken noterades i Torslandaviken i oktober 2006.

MARTIN OOMEN

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Häckningar: 2 par Härssjön (Stig Fredriksson). 1 par Torslandaviken (Magnus Persson). 1 par Hårlanda tjärn (Amar Hot). 1 par Stora Mölnesjön, Rannebergen (Lars Erik Norbäck). 1 par Stensjön (Martin Oomen).

Antalet rapporterade par speglar troligen inte verkligheten utan det finns ett flertal sjöar som exempelvis Rådasjön, Vällsjön och Tulebosjön där arten

Bild: AIMON NIKLASSON

Sex karaktäristiska klumpar på vattnet – smådoppingar *Tachybaptus ruficollis* i Välen den 22 augusti.

normalt häckar men varifrån det saknas rapporter. Skäggdoppingen är den vanligaste doppingarten i Sverige och den har sitt starkaste fäste i de östra delarna av Götaland. Beståndet i vårt område är omkring 10–15 par och har länge varit stabilt, vilket bekräftas vid en jämförelse med atlasinventeringarna som gjordes på 70- och 80-talet.

MARTIN OOMEN

Gråhakedopping *Podiceps grisegena*

Vinter: Kråkudden, Hönö: 1 ex str S 12.1 (Roger Eskilsson). 1 ex str S 4.12 (Per Björkman). **Övriga lokaler:** 1 ex Stegelholmen, Näset 2.12 (Göran Gustavsson). 1 ex Galterö 5.12 (Christer Fält).

Sommar: 3 ex str S Kråkudden, Hönö 29.7 (Ola Bäckman m fl). 1 ad Björkö 31.7 (Per Karlsson Linderum).

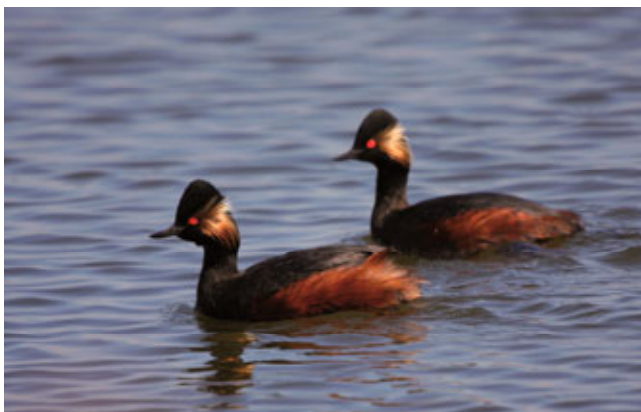
De senaste årens relativt låga antal under vintermånaderna består. Man kan spekulera i vad detta beror på då bevakningen av skärgården och framförallt Kråkudden är god. Kanske kan födotillgången utmed kusten spela en roll här. Tredje året i rad med högsommarfynd, dock inga häckningsindicer. Den svenska populationen, som har en något märklig utbredning med tonvikt på Skåne samt de nordliga landskapen uppskattas till ca 1 000 par och bedöms som stabil.

MARTIN OOMEN

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

Samtliga: 2 ex Kråkudden, Hönö 3.12 (Ragnar Gustafsson).

Det var med nöd och näppe att arten noterades under året. Denna karismatiska dopping har åtminstone sedan början på 60-talet uppträtt regelbundet men fåtaligt i rapportområdet. Under den senaste

Bilder: JAN-ÅKE NORESSON, BJÖRN DELLMING

Ovanligt många svarthalsade doppingar *Podiceps nigricollis* sågs i Göteborgsområdet i år. Till vänster vinterfyndet vid Röds sund, Hönö i januari (Sveriges tredje januarifynd någonsin) och till höger aprilgästerna i Torslandaviken. Dessutom sågs ytterligare 2 ex på Hönö i maj.

tioårsperioden har det i genomsnitt gjorts åtta fynd per år. Den typiska fyndbilden inkluderar ofta något enstaka vinterfynd, en liten vårtopp under artens sträckperiod i april–maj, samt ett flertal sensommar- och höstobservationer där den absoluta majoriteten av fynd gjorts i Torslandaviken. Med undantag för 2005 har det också varje år sedan 1995 observerats individer som ofta stannat länge på lokalen under juli–oktober.

MARTIN OOMEN

Historik

FYND AV SVARTHALSAD DOPPING

Med årets fynd finns totalt 17 fynd av svarthalsad dopping i Göteborgs rapportområde genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning.

1. 1 ad Askimsviken 12–13.5 1966
2. 1 ad Härlanda Tjärn 10.4 1967
3. 2 ad Sisjön, Askim 10.5 1982
4. 1 1K Torslandaviken 28.7 1997
5. 1 ex Torslandaviken 26–27.8 1998
6. 1 ad Torslandaviken 21.4 1999
7. 1 ad Burö, Gbg:s norra skärgård 24.4 1999
8. 1–2 ad Torslandaviken 20.6–5.7 2000
9. 2 ad Torslandaviken 27.4 2001
10. 2 ad Torslandaviken 18–20.6 2002
11. 1 1K Torslandaviken 2–14.8 2002
12. 1 ad Torslandaviken 6–11.5 2005
13. 3 ad Torslandaviken 6.5 2006
14. 1 ad Torslandaviken 9.4 2007
15. 1 ex Röds sund, Hönö 23–28.1 2009
16. 2 ad Torslandaviken 25.4 2009
17. 2 ad Kråkudden, Hönö 5.5 2009

Svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis*

Samtliga: 1 ex Röds sund, Hönö 23–28.1 (Monica Brink m fl). 2 ad Torslandaviken 25.4 (Ola Wennberg m fl). 2 ad str S Hönö 5.5 (Tina Widén m fl).

Den högsta årsumman någonsin för Göteborgs rapportområde (se separat ruta för komplett fyndhistorik). I övriga Sverige går det inte lika bra för arten som sedan några år tillbaka är helt koncentrerad till Hornborgasjön. Beståndet har där de senaste åren haft en tydlig nedåtgående trend. Januarifyndet kräver ett extra omnämnande, det var inte bara Hönö's första fynd utan även Sveriges tredje januarifynd någonsin.

MARTIN OOMEN

HAVSFÅGLAR

Lirmässigt blev 2009 ett bra år med två gulnäbbade, en balearisk och fler mindre liron än på tio år. En av dessa vållade mycket huvudbry. Var det en mindre eller en medelhavsliira?

Stormfågel *Fulmarus glacialis*

Höga antal: 205 ex str S Vinga 26.9 (Musse Björklund m fl). 161 ex str S Vinga 27.9 (Musse Björklund m fl). 153 ex str S Kråkudden, Hönö 4.10 (Mikael Molin m fl).

Udda fynd: 1 ex Smithska udden 28.9 (Karl-Olof Johansson). 1 ex Prästgårdskilen, Björlanda 1.10 (Bo Nilsson).

Ganska mediokra högsta dagssummor men ändå

inom variationen. Fynd över land brukar röra sig om sjuka eller skadade fåglar. Fågeln vid Smithska udden hade båda vingarna brutna och fick avlivas medan fågeln vid Prästgårdskilen kunde fångas och lämnas in för rehabilitering på Fågelcentralen.

MAGNUS RAHM

Gulnäbbad lira *Calonectris diomedea*

Samtliga: 1 ex str S Kråkudden, Hönö 21.7 (Tina Widén m fl). 1 ex str S Kråkudden, Hönö 31.7 (Patrik Axelsson m fl).

Eftersom den gulnäbbade liran inte är årlig i Göteborgsområdet är två fynd en fin utdelning. Fynden gjordes under den tid då chansen är allra störst att stöta på arten i våra farvatten, och utgör fynd nummer 18 och 19 genom tiderna (se separat ruta för komplett fyndhistorik).

MAGNUS RAHM

Grålira *Puffinus griseus*

Samtliga: Kråkudden, Hönö: 1 ex str S 30.8 (Ola Bäckman m fl). 5 ex str S 22.9 (Martin Oomen m fl). 6 ex str S och 1 ex str N 23.9 (Martin Widén m fl). 3 ex str S 24.9 (Stefan Svanberg m fl). 3 ex str S 27.9 (Markus Lagerqvist m fl). 1 ex str S 28.9 (Ola Bäckman m fl). 5 ex str S 3.10 (Tina Widén m fl). 5 ex str S 4.10 (Mikael Molin m fl). 2 ex str S 7.10 (Johannes Löfqvist m fl). Övriga lokaler: 2 ex str S Vinga 26.9 (Musse Björklund m fl). 1 ex str SV Vinga 28.9 (Erik Törnvall). 2 ex str S Rörö 7.10 (Magnus Unger).

De gråliror vi ser i Göteborgsområdet flyger årligen medurs runt hela Atlanten. I september–oktober passerar de Europa på sin väg tillbaka till häckningslokalerna i Sydatlanten, och det är då chansen är som störst att få se dem i Göteborg. Årets resultat, 34 individer fördelade på tio dagar, är normalt.

MAGNUS RAHM

Mindre lira *Puffinus puffinus*

Samtliga: Kråkudden, Hönö: 2 ex str S 28.5 (Per Björkman). 1 ex str S och 1 ex str N 18.6 (Roger Eskilsson m fl). 1 ex str S 19.6 (Ola Bäckman). 14 ex str S och 4 ex str N 21.7 (Martin Alexandersson m fl). 1 ex str V 26.7 (Patrik Axelsson). 1 ex str S 30.7 (Carl Tholin m fl). 12 ex str S 31.7 (Andreas Karlsson m fl). 2 ex str S 16.8 (Tina Widén m fl). 12 ex str S 17.8 (Jon Håkansson m fl). 1 ex str S 18.8 (Stefan Delin). 3 ex str 23.9 (Roger Eskilsson m fl). 1 ex str S 24.9 (Andreas Karlsson m fl). 1 ex str N 25.9 (Per Wohlin m fl). 1 ex str S 26.9 (Arne Ekström m fl). 2 ex str S 27.9 (Håkan Gabriellson m fl). Vinga: 11 ex str S 31.7 (Stefan Svanberg m fl). 1 ex str S 25.9 (Åke Anderson m fl). 1 ex str S 27.9 (Musse Björklund m fl). Övriga lokaler: 1 ex str S Hyppeln 27.9 (Per Björkman m fl). 1 ex str N Lökholmen, Gbg:s södra skärgård 24.9 (Lars Davidsson). 1 ex str N Kråkudden, Hönö 4.10 (Tina Widén m fl).

Mindre lirans år går till historien som det näst bästa

Bild: BJÖRN DELLMING

En av årets stormfåglar *Fulmarus glacialis* vid Kråkudden, Hönö den 25 juli.

någonsin, endast brädat av 1998 då minst 79 ex passerade området. Då blev den högsta dagsnoteringen 18 ex str S vid Vinga den 15 juli. Det antalet får fortfarande gälla som dagsrekord, eftersom årets bästa dag på 14 + 4 ex den 21 juli innehåller både syd- och nordsträckare, och därmed troligen också några dubbelräkningar. En totalsumma för året blir osäker eftersom havsfåglar dessutom ibland flyger i stora cirklar över havet, och på så vis kan passera en lokal flera gånger, men 59 ex är en rimlig bedömning. Tidsmässigt är fynden fördelade som förväntat, möjligen med undantag av årets första observation – det finns bara tre majfynd sedan tidigare.

MAGNUS RAHM

Historik

FYND AV GULNÄBBAD LIRA

Med årets fynd finns totalt 19 fynd av gulnäbbad lira i Göteborgs rapportområde genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning.

1. 1 ex Kråkudden, Hönö 8.10 1971
2. 1 ex Kråkudden, Hönö 17.8 1986
3. 1 ex Kråkudden, Hönö 13.8 1993
4. 1 ex Kråkudden, Hönö och Vinga 28.7 1997
5. 1 ex Kråkudden, Hönö och Vinga 5.8 1998
6. 1 ex Kråkudden, Hönö 6.8 1998
7. 1 ex Kråkudden, Hönö och Vinga 12.7 2001
8. 1 ex Kråkudden, Hönö 24.6 2002
9. 1 ex Kråkudden, Hönö 31.8 2002
10. 1 ex Kråkudden, Hönö 2.5 2003
11. 1 ex Kråkudden, Hönö 12.7 2003
12. 1 ex Kråkudden, Hönö 23.9 2003
13. 1 ex Kråkudden, Hönö 28.10 2003
14. 1 ex Rörö och Kråkudden, Hönö 19.7 2007
15. 1 ex Kråkudden, Hönö 27.7 2007
16. 1 ex Kråkudden, Hönö 10.6 och 11.6 2008
17. 1 ex Kråkudden, Hönö och Vinga 14.8 2008
18. 1 ex Kråkudden, Hönö 21.7 2009
19. 1 ex Kråkudden, Hönö 31.7 2009

Bild: PETER HVASS

En av årets fem klykstjärtade stormsvalar *Oceanodroma leucorhoa* på väg förbi Kråkudden, Hönö den 4 oktober.

Obestämd mindre/medelhavslira *P. puffinus/yelkouan*

Samtliga: 1 ex str S Kråkudden, Hönö 4.10 (Mikael Molin m fl).

Fågeln uppvisade ett i viss mån intermediärt utseende mellan de båda arterna. Se separat artikel på sidan 5 för fler detaljer.

MAGNUS RAHM

Balearisk lira *Puffinus mauretanicus*

Samtliga: 1 ex str Vinga 31.7 (Mikael Molin m fl).

Rapportområdets nionde baleariska lira, och Sveriges tjugonionde (se separat ruta för komplett fyndhistorik i Göteborgsområdet). Den 30 juli kunde en balearisk lira matas in från en båt vid Måseskär i Bohuslän och Rk har bedömt att det var samma individ som sågs dagen efter vid Vinga. Fågeln kom sträckande norrifrån och rastade en kort stund på vattnet innan den vände norrut igen. Vill man se

Historik

FYND AV BALEARISK LIRA

Med årets fynd finns totalt nio fynd av balearisk lira i Göteborgs rapportområde genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning.

1.	1 ex Kråkudden, Hönö 9.8 2001	
2.	1 ex Kråkudden, Hönö + Vinga 14.8 2003	} Olika exemplar
3.	1 ex Kråkudden, Hönö + Vinga 14.8 2003	
4.	1 ex Kråkudden, Hönö 23.9 2003	
5.	1 ex Kråkudden, Hönö 4.10 2003	
6.	1 ex Kråkudden, Hönö 21.8 2004	
7.	1 ex Kråkudden, Hönö 14.9 2004	
8.	1 ex Kråkudden, Hönö 14.8 2008	
9.	1 ex Vinga 31.7 2009	

balearisk lira är stormar från västsektorn i augusti de optimala förutsättningarna. Årets fynd är visserligen rapportområdets första i juli men ligger ändå inom den tid då man kan våga hoppas på att den baleariska ska glida förbi.

MAGNUS RAHM

Klykstjärtad stormsvala *Oceanodroma leucorhoa*

Samtliga: 1 ex str S Hyppeln 27.9 (Per Björkman m fl). 3 ex str S Kråkudden, Hönö 4.10 (Markus Lagerqvist, Magnus Persson m fl). 1 ex str S Kråkudden, Hönö 7.10 (Martin Widén).

Fem exemplar gör 2009 till ett av 00-talets sämre år. Uppträdandet är dock liksom för alla andra havsfåglar till största delen väderberoende. Att vindarna kom från ostsektorn under större delen av oktober är en orsak till att årssumman blev relativt låg.

MAGNUS RAHM

Havssula *Morus bassanus*

Höga antal: Högsta dagssumma blev 491 2K+ str S Kråkudden, Hönö 7.10 (Christian Cederroth).

Udda fynd: 1 ad Torslandaviken 9.5 (Hans Börjesson m fl). 1 1K+ Säve, Hisingen 8.9 (Tommy Järås).

Hur stora de högsta dagssummorna blir varierar mycket från år till år och årets ligger helt inom variationen men är långt ifrån rekordet på 2 100 ex som

Bild: BJÖRN DELLMING

Göteborgs åttonde och Vingas tredje baleariska lira *Puffinus mauretanicus* passerade den 31 juli.

Tabell 3. Fenologi – Havsfåglar

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Grålira <i>Höst</i>	30.8 Kråkudden (Ola Bäckman m fl) 28.7-07 Kråkudden (Adam E Svanberg)	7.10 Flera lokaler 29.11-07 Kråkudden (Jon Håkansson)	3.9–2.11	–5/–26
Mindre lira <i>Vår–Höst</i>	28.5 Kråkudden (Per Björkman) 13.5-02 Kråkudden (Magnus Unger)	4.10 Kråkudden (Björn Lindkvist m fl) 26.10-04 Kråkudden (Tina Widén)	11.6–2.10	–14/+2
Klykstjärtad stormsvala <i>Höst</i>	27.9 Hyppeln (Per Björkman) 9.9-00 Kråkudden (Magnus Unger)	7.10 Kråkudden (Martin Widén) 15.11-08 Vinga (Per Björkman m fl)	25.9–30.10	+2/–23

noterades på Kråkudden den 3 oktober 2001. När på året de bästa dagarna infaller varierar mycket med vindarna, men början av oktober är en bra tid om väderleken är lämplig. Ett och annat inlandsfynd av sjuka eller skadade fåglar görs precis som för stormfågel nästan varje år. Av årets sulor på land rastade den ena på Torslandavikens vadarstrand bland knölsvanar och den andra på en fotbollsplan. Båda lämnade sina udda rastplatser för egen maskin.

MAGNUS RAHM

SKARVAR OCH STORKFÅGLAR

2009 får klassas som ett vitt år i de här artgrupperna. Skarvar är förvisso svarta och rördrommar bruna, men det som stack ut mest i år var ändå två vita hägrar och en vit stork.

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Häckningar: Inga häckningar är rapporterade.

Tyvärre konstaterades inga häckningar under 2009. Det beror på att arten inte har inventerats även om man ibland kan misstänka att mänsklig förföljelse tvingar skarvarna att ge upp.

MAGNUS RAHM

Toppskarv *Phalacrocorax aristotelis*

Samtliga: **Rörö:** Med undantag av perioden 20.4–27.7 gjordes fynd under hela året. Högsta antalen under våren blev ca 50 ex och under hösten ca 200 ex 2.10 (Ville Fagerström m fl). **Kråkudden, Hönö:** Med undantag av juni–juli gjordes fynd av enstaka ex under hela året. Högsta summan blev 14 ex str 5 och 5 ex rast 7.9 (Peter Hamrén m fl). **Övriga lokaler:** Fynd gjordes även vid Hyppeln, Lindholmen, Öckerö, Fotö, Vinga, Styrösö, Lökholmen, Vrångö, Tistlarna och en rad mindre öar längst ut i skärgården. Högsta antalet söder om Rörö blev 26 ex Tistlarna 28.10 (Gösta Olofsson).

Under 00-talet har toppskarvens uppträdande i området exploderat. För ett tiotal år sedan gjordes bara

något enstaka fynd varje år men under hösten, vintern och början av våren kryllar det numera av toppskarv ute i havsbandet. Favoritstillhållet verkar vara den nordvästligaste delen av skärgården. Årets fyndbild liknar fjolårets och kanske är det en stabilisering på denna höga nivå vi ser. Toppnoteringen är lika hög som förra årets och antalet rapporter är likvärdigt men fortfarande har ingen häckning konstaterats i vårt rapportområde. Även om toppskarven numera är någorlunda vanlig är det viktigt att komma ihåg att den är strikt pelagisk och en misstänkt toppskarv innanför yttersta havsbandet bör dokumenteras som vilken raritet som helst.

MAGNUS RAHM

Rördrom *Botaurus stellaris*

Häckningstid: 1 ex sp Hårssjön, Mölndal 17.3–27.6 (Uno Unger m fl) och 2 ex sp samma lokal 14.4 (Jan Hellström).

Övriga: 1 ex Torslandaviken 15–20.1 (Ingegerd Bratt m fl). 1 ex Torslandaviken 28.2 (Anders Larsson). 1 ex Lindesnäs, Nordre älv 28.2 (Lena Essedahl). 1 ex Rådasjön 14.3 (Johannes Löfqvist). 1 ex Torslandaviken 30–31.12 (Bengt Adamsson m fl).

Vill man uppleva rördrommens säregna spel i Göteborgstrakten är det definitivt till Hårssjön man ska bege sig – bortsett från 2006 har drommen tutat där ärligen sedan 1999. Önskar man däremot se den tillbakadragna fågeln verkar det vara enklast vintertid vid vassområden intill öppet vatten, som till exempel Syrhåladammen i Torslandaviken. I år gjordes – till skillnad från 2008 – åtminstone några vinterfynd, även om en del av de publicerade fynden förmodligen rör sig om samma individer. Till exempel skulle drommen vid Rådasjön mycket väl kunna röra en av individerna som senare spelade vid Hårssjön.

MAGNUS RAHM

Silkeshäger *Egretta garzetta*

Samtliga: 1 ex Välen och Askims strand 18–21.8 (Bengt Adamsson m fl).

Den 17 augusti sågs en silkeshäger vid Lökebergs

Bild: INGEGERD NYBERG

Femte fyndet av silkeshäger *Egretta garzetta* **gladde många skådare i Välen och Askim under fyra dagar i mitten av augusti. Här ses den i Välen den 18 augusti.**

kile i Bohuslän. Sannolikt var det den fågeln som dök upp i Välen dagen därpå. Fågeln hann förutom Välen även pröva på närbelägna Askims strand där den sågs för sista gången på kvällen den 21 augusti. Fyndet är det femte i Göteborgs rapportområde och det första på hösten (se separat ruta för komplett fyndhistorik). Sedan tidigare finns ett februarifynd, två majfynd och ett junifynd.

MAGNUS RAHM

Ägretthäger *Egretta alba*

Samtliga: 1 ex Ragnhildsholmen och Öxnäs 1–2.11 (Lars Erik Norbäck m fl).

I 1965–1966 års fågelrapport för Västkusten konstaterades att ”ägretthägern är en av Europas sällsyntaste fågelarter”, men på senare år har arten

Historik

FYND AV SILKESHÄGER

Med årets fynd finns totalt fem fynd av silkeshäger i Göteborgs rapportområde genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning.

1. 1 ex Svankällan, Hisingen 4.2 1973
2. 1 ex Torslandaviken 5.6 1997
3. 1 ex Stora Amundö 11.5 2002
4. 1 ex Långholmen, Näset 11.5 2003
5. 1 ex Välen 18–21.8 2009

expanderat på kontinenten. Troligen är det denna expansion som tagit sig uttryck i flera fynd i Sverige såväl som i Göteborgstrakten. Detta var områdets femte fynd och alla har gjorts sedan 1999 (se separat ruta för komplett fyndhistorik). De tidigare fynden är alla gjorda under sommarhalvåret. De flesta europeiska ägretthäger övervintrar kring Medelhavet eller i Afrika men en del fåglar verkar dröja sig kvar på nordligare breddgrader och i Sverige finns ett flertal novemberfynd från senare år.

MAGNUS RAHM

Gråhäger *Ardea cinerea*

Häckningar: 32 aktiva bon Ängesholmen, Styrso (Kjell Ove Andersson). Minst 1 par Lärjeåns dalgång, Bergum (Elon Wismén m fl).

Styrsokolonin var i år precis lika stor som förra året. I år sågs en korp röva bort ägg men flera ungar kom ändå på vingarna. Liksom 2004, 2005 och 2007 har häckning också rapporterats från Bergum. Det verkar alltså som om där finns en liten koloni som kämpar på i det tysta.

MAGNUS RAHM

Vit stork *Ciconia ciconia*

Samtliga: 1 ex Sandvik, Torslanda 27.6 (Jeanette Hagström, Per-Erik Hagström).

Första observationen av vit stork sedan 2003! Om man backar ett par hundra år tillbaka i tiden var den vita storken ganska vanlig i de sydligaste delarna av Sverige. Under andra hälften av 1800-talet började dock arten minska kraftigt och när fågelrapporteringen på Västkusten kom igång på 60-talet var arten helt försvunnen som häckfågel i Sverige. Sedan dess har den vita storken varit en raritet i Göteborgstrakten med två fynd vardera under 70- och 80-talet, fem fynd av sju individer under 90-

Historik

FYND AV ÄGRETTÄGER

Med årets fynd finns totalt fem fynd av ägretthäger i Göteborgs rapportområde genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning.

1. 1 ex Torslandaviken 13–16.4 1999
2. 1 ex Stora Amundö, Välen och Björnekulla 1.8 2005
3. 1 ex Härssjön 13.4 2008
4. 1 ex Vrångö 24.9 2008
5. 1 ex Ragnhildsholmen och Öxnäs 1–2.11 2009

Bild: LARS LUNDMARK

Det görs fortsatt många fynd av röd glada *Milvus milvus* varje år, men ännu är ingen häckning i sikte. Här syns ett av årets exemplar över Källered den 11 april.

talet och fyra fynd under 00-talet. I slutet av 80-talet startades ett projekt vars syfte är att återinföra den vita storken som en del i den svenska faunan. De cirka 100 frilevande storkarna från projektet är färgringmärkta och därmed lätta att skilja från kontinentens storkar. I flykten har dock ringarna en tendens att försvinna in i fjäderdräkten, och ursprunget hos Torslandastorken som sakta flög norrut är därför oklart. Det ligger ändå nära till hands att misstänka att det *inte* var en projektstork. Under året observerades nämligen omärkta storkar på flera platser i Västsverige och troligen rör Torslandafyndet en av dessa.

MAGNUS RAHM

ROVFÅGLAR

Det blev dubbelt upp för tre lite ovanligare rovfåglar i rapportområdet under 2009, nämligen brun-glada, ängshök och jaktfalk. Dessutom noterades tre nya fenologirekord.

Bivränk *Pernis apivorus*

Häckningar: 1 par Rådasjöns naturreservat (Johannes Löfqvist m fl).

Häckningstid: 1 ex Gråkuntan, Landvetter 15.6 (Christer Johansson). 1 ad hane Härssjön 15.6 (Magnus Rahm). 1 ad hane Uggedal, Askim 20.6 (Mikael Forsman). 1 ad hane Änggårdsbergen 21.6 (Kristoffer Nilsson). 1 ex Ellesbo, Hisingen 2.7 (Göran Karlsson). 1 ad hane Jonsered 17.7 (Kristoffer Nilsson). 1 ex Hög, Hisingen 19.7 (Tommy Järås).

Höga antal: 12 ex str NO Svindal, Askim 17.5 (Mikael Forsman).

Paret vid Rådasjön sågs komma flygande med ge-

tingbon. Utöver denna häckning föreligger sju fynd med lägre häckningskriterier. Fyndbilden är normal för senare år. De tolv bivränkarna den 17 maj passerade under ett så kort tidsintervall som en kvart.

PER BJÖRKMAN

Brun glada *Milvus migrans*

Samtliga: 1 1K Vrångö 19–24.8 (Tina Widén m fl). 1 ex str SO Safjället, Mölndal 5.9 (David Armini).

Fjärde respektive femte fyndet av brun glada i området. Första höstfynden för rapportområdet, de tidigaste är gjorda under april–maj.

PER BJÖRKMAN

Röd glada *Milvus milvus*

Vår: 20 fynd av 21 ex under perioden 8.3–30.4.

Sommar: 1 ex Olofstorp, Bergum 3.6 (Kjell Hansson). 1 ex Råda 22.6 (Christer Johansson). 1 ex Stora Tjärnet, Källered 24.6 (Håkan Sivencrona). 1 ex Hökälla 25.6 (Jan Hellström). 1 ex Majorna 19.7 (Per Arne Lindgren). 2 ex Källtorp 29.7 (Jonny Olofsson).

Höst: 1 ex str S Medicinareberget 1.8 (Mikael Molin). 1 ex str O Björkö 2.8 (Magnus Unger m fl). 1 ex Rönnings älvstrand, Hisingen 6.9 (Mats Raneström).

Totalt 29 fynd av 31 ex under året är ett fortsatt högt antal röda glador. Det är dock en liten nedgång från förra året, då det totalt sågs 33 ex i rapportområdet. Dessförinnan har det totala antalet däremot aldrig överstigit 20 fåglar. Även i år gjordes observationer under sommaren. Vi har väntat i flera år på att hitta den första häckningen i rapportområdet, men ännu har det inte gjorts.

PER BJÖRKMAN

Bild: MAGNUS RAHM

En häckning av bivränk *Pernis apivorus* konstaterades under 2009, men troligen häckar fler par i området – till exempel den här hanen som sågs vid Härssjön den 15 juni.

Bild: LARS LUNDMARK

Normalt sett är det så här man ser havsörn *Haliaeetus albicilla* i Göteborgsområdet (bilden är från Killingsholmen den 22 februari), men i år gjordes faktiskt även två vårfynd under potentiell häckningstid.

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Vinter/vår: Sammanlagt ca 24 ex under perioden 1.1–20.3.

April-maj: 1 ad Hårssjön 21.4 (Britt-marie Bruun m fl). 1 ex Örö 21.5 (Håkan Ydregården).

Augusti: 1 ex str SO Brudarebacken–Solängen, Mölndal 5.8 (Peter Hamrén m fl).

Höst/vinter: Sammanlagt ca 22 ex under perioden 12.10–31.12.

Observationen av en adult havsörn under häckningstid vid Hårssjön är särskilt intressant. Under övrig tid är antalet rapporter normalt för senare år. Det var inte alltför länge sedan havsörnen var en sällsynthet i Göteborgsområdet och vi får hoppas att arten kan etablera sig som häckfågel även hos oss, liksom den gjort på några platser i Västergötland.

PER BJÖRKMAN

Historik

FYND AV ÄNGSHÖK

Med årets fynd finns totalt tio fynd av ängshök i Göteborgs rapportområde genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning.

1. 1 ad hane Kvillängen, Hisingen 18.5 1970
2. 1 hona Hönö 7.5 1983
3. 1 honfärgad Hönö 9.5 1984
4. 1 ad hane Balltorp, Mölndal 18.5 2003
5. 1 ad hane Öxnäs, Säve och Stora Amundö 9.5 2004
6. 1 1K Nordre älvs fjord, Björlanda 29.8 2005
7. 1 ad hane Olofstorp, Bergum 9.8 2007
8. 1 ad hane Smithska udden 29.8 2008
9. 1 hona Brudarebacken 30.8 2009
10. 1 3K+ hona Torslandaviken 5.9 2009

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Häckningar: 1–2 par Hårssjön (Fredrik Andersson m fl). 1–2 par Öxnäs (Christer Fält m fl). 1 par Ragnhildsholmen (Daniel Gustafsson m fl). 1 par Svankällan, Hisingen (Jörgen Persson). 1 par Gullö, Säve (Lars Gustafsson m fl).

Häckningstid: 1 hane Pixbo, Råda 10.4 (Johannes Löfqvist). 1 hane Ingebäcks älvstrand, Hisingen 11.4 (Tommy Järås). 1 hane Nolviks kile, Björlanda 18.4 (Björn Granberg). 1 par Askimsviken 1.5 (Ola Wennberg). 1 honfärgad Stora Amundö 14.5 (Svante Martinsson).

I år häckade troligen fem till sex par bruna kärrhök inom rapportområdet. Arten verkar stabil som häckfågel sedan den etablerade sig i slutet av 80-talet.

PER BJÖRKMAN

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Vinter/vår: Sammanlagt ca 22 ex under perioden 1.1–24.5.

Sommar: 1 hane Gunnesby, Säve 24.6 (Hans Börjesson).

Höst/vinter: Sammanlagt 50–55 ex under perioden 13.8–31.12.

Sommarfynd av blå kärrhök är ovanliga i rapportområdet. Årets fynd är det tredje under 00-talet. Antalet observerade fåglar under övrig tid får betraktas som normalt för senare år. Noterbart är att fälten runt Fässberg i Mölndal hyste tre stationära fåglar under senare delen av december.

PER BJÖRKMAN

Ängshök *Circus pygargus*

Samtliga: 1 hona str S Brudarebacken 30.8 (Christer Fält m fl). 1 3K+ hona str O Torslandaviken 5.9 (Björn Dellming m fl).

Med årets två fynd är vi uppe i totalt tio i rapportområdet (se separat ruta för komplett fyndhistorik). Fram till 2005 hade endast vårfynd gjorts, men därefter har ängshökar setts enbart under augusti och september.

PER BJÖRKMAN

Duvhök *Accipiter gentilis*

Häckningar: 1 par Vättlefjäll, Angered (Jörgen Persson).

Häckningstid: 1 ex Änggårdssbergen 28.4 (Svante Martinsson). 1 ex Torslandaviken 21.5 (Niklas Aronsson). 1 hane Grimås, Hisingen 7.6 (Per Björkman m fl).

En konstaterad häckning där en tiggande unge sågs. I övrigt lika sparsamt med rapporter om häckningar som vanligt.

PER BJÖRKMAN

Fjällvråk *Buteo lagopus*

Vinter/vår: Sammanlagt ca 24 ex under perioden 6.1–11.4.

Höst/vinter: Sammanlagt 25–29 ex under perioden 6.9–30.12.

Rapporterna av fjällvråk har i år en något annorlunda fördelning än normalt, med fler obsar under vinter–vår och ett färre antal under höst–vinter. Även vid Falsterbo räknades det färre fjällvråkar under hösten än normalt. Där var årets antal utsträckande fåglar det näst lägsta för 00-talet. Arten visar en långsiktig minskning som häckfågel i Sverige.

PER BJÖRKMAN

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Samtliga: 1 2K Fiskebäcks hamn 1.1 (Jonas Jonsson). 1 1K Eriksdal, Hisingen 4.10 (Karl-Olof Johansson). 1 1K+ str 5 Johanneberg 15.10 (Olof Armini). 1 ex Härssjön 1.11 (Magnus Rahm m fl). 1 1K Långholmen, Björlanda 1.11 (Bo Nilsson).

I år stannade antalet observerade kungsörnar på 5 ex inom rapportområdet, vilket är en fågel mer än förra året. Fynden ligger inom den tidsperiod då de flesta kungsörnar ses i vårt område.

PER BJÖRKMAN

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Häckningar: 1 par Östra Ingsjön, Björketorp (Christer Lenoir). 1 par Hornasjön, Härryda (Lotta Berg m fl).

Häckningstid: 2 ex Landvettersjön 11–13.4 (Per Karlsson). 1 ex Raketjärn, Landvetter 17.6 (Christer Johansson).

Höga antal: 7 ex str 5 Killingsholmen, Askim 5.9 (Jan Mogol m fl).

Något lägre rapportering av häckningar i år jämfört med förra året, men i ett längre perspektiv ändå över snittet. Arten har en positiv trend som häckfågel i Sverige. Sju sträckande fåglar under en dag är ett ovanligt högt antal.

PER BJÖRKMAN

Tornfalk *Falco tinnunculus*

Häckningar: Hisingen: 1 par vardera vid Hökälla, Sörred, Trädet, Solberg, Stora Oxhagen, Ingebäcks älvstrand, Gullö, Bärby, och Volvo Tuve (samtliga Tommy Järås). 1 par Torstrandaviken (Jan Mogol). Övriga Göteborgs kommun: 1 par Bergum k:a (Tommy Järås). 1 par Gunnilse, Angered (Tommy Järås). 1 par Utbyfältet (gnm Tommy Järås). 1 par Galterö (Jon Hessman m fl). 1 par Sillfarsholmen, Gbg:s södra skärgård (Andreas Nyström m fl). Dessutom ytterligare tio häckningar i Södra skärgården (Kjell Ove Andersson). Partille kommun: 1 par Partille industriområde (Tommy

Järås).

Sammanlagt 26 konstaterade häckningar, där totalt 63 ungar ringmärktes eller observerades i bo. Av de häckningar där boungar ringmärktes eller på annat sätt kontrollerats, framgår att tornfalken haft ett gott år med en kullstorlek på i medeltal 4,7 ungar per kull.

PER BJÖRKMAN

Stenfalk *Falco columbarius*

Vår: Sammanlagt ca 29 ex under perioden 15.3–25.5.

Höst: Sammanlagt ca 90 ex under perioden 16.8–26.10.

Stenfalkarna passerade i normala antal under sträckperioderna. Inga vinterfynd gjordes i år i området, men första vårobsen är anmärkningsvärt tidig och ligger bara två dagar från fenologirekordet.

PER BJÖRKMAN

Lärkfalk *Falco subbuteo*

Vår: Sammanlagt ca 24 ex under perioden 25.4–20.6.

Sommar: 1 ex Fridhemsviken, Råda 25–28.7 (Johannes Löfqvist). 1 ex Torstrandaviken 25.7 (Jan Ohlin m fl).

Höst: Sammanlagt ca 20 ex under perioden 5.8–20.9.

Ovanligt många vårfynd av lärkfalk i år, medan antalet höstfynd är färre än vad vi har haft de senaste åren. Fortsättningsvis ses även ett fåtal lärkfalkar under sommaren. I år uppehöll sig en fågel under ett par dagar vid Fridhemsviken i Rådasjön. Enligt observatören berodde det troligen på att där fanns god tillgång av sländor.

PER BJÖRKMAN

Bild: BJÖRN DELLMING

Tornfalk *Falco tinnunculus* på Rörö två dagar efter julafton.

Tabell 4. Fenologi – Rovfåglar

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Bivräk Vår–Höst	10.5 Svindal, Askim (Lars Lundmark) 3.5-01 Sijöns ind.omr. (Kristoffer Nilsson)	20.9 Flera lokaler 12.10-06 Styrso (Martin Fransson)	12.5–22.9	-2/-2
Röd glada Vår–Höst	8.3 Mulered, Säve (Nils Abrahamsson) 2.2-08 Torslandaviken (Per-Erik Hagström)	6.9 Rönninges älvstrand (Mats Raneström) 12.10-06 Brudarebacken (Christer Fält m fl)	10.3–6.9	-2/±0
Havsörn Höst–Vår	5.8 Brudarebacken (Peter Hamrén m fl) Nytt fenologirekord (-12)	21.5 Rörö (Håkan Ydregården) 30.5-01 Kråkudden, Höno (Björn Dellming)	23.9–16.4	-49/+35
Brun kärnhök Vår–Höst	28.3 Bredungen (Fredrik Pilsmedh) 21.3-04 Brudarebacken (Christer Fält)	26.9 Öxnäs (Per Lundgren) 12.10-02 Kvillehed, Säve (Morgan Ohlsson)	30.3–3.10	-2/-8
Blå kärnhök Höst–Vår	13.8 Galterö (Peter Hamrén) 8.8-05 Brudarebacken (Christer Fält m fl)	24.5 Ragnhildsh. (Martin Samuelsson) 29.5-07 Näset (Uno Unger)	24.8–19.5	-11/+5
Fjällvråk Höst–Vår	6.9 Öxnäs (Stefan Malm) Nytt fenologirekord (-4)	11.4 Mölnlycke (Christer Lind) 2.5-04 Kråkudden, Höno (Magnus Unger)	22.9–19.4	-16/-8
Fiskgjuse Vår–Höst	18.3 Änggårdssbergen (Kristoffer Nilsson) Nytt fenologirekord (-5)	28.9 Biskopsgården (Stefan Svensson) 30.10-02 Haga kile, Askim (Roger Börjesson)	28.3–1.10	-10/-3
Stenfalk Vår	15.3 Johanneberg (Olof Armini) 13.3-08 Välen (Thomas Karlsson)	25.5 Galterö (Ola Wennberg) 26.5-00 Sannegårdshammen (Björn Dellming)	24.3–19.5	-9/+6
Stenfalk Höst	16.8 Stora Amundö (Lars Lundmark) 5.8-02 Lökholmen (Gösta Olofsson)	26.10 Ersdalen, Höno (Jon Håkansson) 25.11-08 Donsö (Gösta Olofsson)	21.8–28.10	-5/-2
Lärfalk Vår–Höst	25.4 Olofstorp (Håkan Thorstensson) 20.4-05 Änggårdssbergen (Lars Eric Rahm)	20.9 Vrångö (Janne Dahlén m fl) 14.10-07 Slottskogen (Adam E Svanberg m fl)	28.4–25.9	-3/-5

Jaktfalk *Falco rusticolus*

Samtliga: 1 2K Fotö–Höno 23–28.2 (Tina Widén m fl). 1 ex Kråkudden, Höno 19.4 (Per Björkman m fl).

Två fynd av jaktfalk under året får betraktas som bra. Troligen är februari-fågeln samma individ som sågs under hösten 2008 runt yttre hamnområdet och i södra skärgården, då jaktfalkarna är kända för att ha relativt stora revir under vintersäsongen. Aprilfyndet är det första under denna månad i Göteborgs rapportområde. Denna fågel var ljust gråteknad i dräkten, vilket skulle kunna indikera att det rörde sig om en östlig ras. Även det sena datumet bör tala för detta.

PER BJÖRKMAN

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Vinter/vår: Sammanlagt 22–30 ex under perioden 3.1–29.5.

Sommar: 1 ex Lindholmshammen 14.6 (Fredrik Andersson). 1 ex Galterö 16.7 (Ola Wennberg). 1 ad Kungsladugård 19.7 (Kristoffer Nilsson). 1 1K Hökälla 30.7 (John Thulin).

Höst/vinter: Sammanlagt 35–40 ex under perioden 7.8–30.12.

Antalet rapporter av pilgrimsfalkar fortsätter att öka inom Göteborgsområdet. Därför blir det allt svårare att beräkna ett exakt antal fåglar. Även sommarfynden ökar, men ännu finns inga häckningar i området. Göteborgs gasklocka är sedan

gammalt en säker lokal för pilgrimsfalk, och ett par noteringar därifrån förtjänar ett omnämnande. En död omärkt adult hona hittades där den 3 februari, och troligen rörde det sig om den falk som uppehöll sig i området under september och oktober 2008, med sista obsdag den 4 november. Hösten 2009 dök en falk upp vid lokalen den 3 september och denna fågel kunde genom ringavläsning identifieras som en hona ringmärkt som bounge i Halland 2008.

PER BJÖRKMAN

SUMPHÖNS OCH TRANA

Det blev en riktig rallvinter 2009, framför allt under januari och februari. Dessvärre blev det ingen knarrsommars, och den klassiska lokalen Brudarebacken ekade tom hela året.

Vattenrall *Rallus aquaticus*

Häckningar: 1 par Donsö (Kjell Ove Andersson).

Häckningstid: Rapporterad på ytterligare 19 lokaler.

Vinter: Januari–februari: Sammanlagt ca 20 ex. December: Sammanlagt 8 ex.

Med totalt minst 20 troliga häcklokaler håller vattenrallen ställningarna i området. Det är ett något

lägre antal än föregående år men på längre sikt en normal summa. Antalet fynd i skärgården under häckningstid är fortsatt högt med en konstaterad häckning samt fåglar på ytterligare minst fem lokaler. Fjölårets totalt 16 ex under vintermånaderna var då den högsta summan som noterats men årets cirka 28 ex är anmärkningsvärt många.

JON HÅKANSSON

Kornknarr *Crex crex*

Samtliga: Spelande fåglar: 1 ex Store mosse, Sisjöns skjutfält 12.5 (Lars Eric Rahm m fl). 1 ex Lärjedalens golfbana 29.5–2.6 (Ragnar Seldén m fl). 1 ex Stenared, Bergum 6.6 (Fredrik Spak). 1 ex Gunnesby, Säve 16.6–16.7 (Roger Eskilsson m fl).

Endast fyra spelande kornknarrar är en ganska låg summa. Arten är dock känd för att fluktuera ganska kraftigt i antal från år till år. År 2007 observerades till exempel hela 24 ex, medan det normalt brukar noteras mellan 4–10 ex på ett år. Det är inte heller omöjligt att det rör sig om samma individ vid Lärjedalens golfbana som vid Stenared då avståndet inte är så långt mellan dessa lokaler. Mera anmärkningsvärt är dock att inte en enda kornknarr noterades på Brudarebacken under året. Arten hade dessförinnan varit årlig på lokalen sedan 2001 och häckning kunde även konstateras under två av dessa år.

JON HÅKANSSON

Rörhöna *Gallinula chloropus*

Häckningar: Totalt 33 par konstaterades häcka i rapportområdet, bl a 8 par i Slottsskogen (Stig Fredriksson m fl).

Häckningstid: Rapporter föreligger från ytterligare tio lokaler.

Vinter: Höga antal: I Slottsskogen noterades som mest 14 ex under januari–februari samt 19 ex i december (Kristoffer Nilsson m fl).

Även om rapporteringsfrekvensen har ökat är det utan tvivel så att rörhönan har gått starkt framåt de senaste åren i Göteborgsområdet. Så sent som 2002 ansågs tio häckande par vara en bra årssumma. 33 säkra häckningar är den högsta summan som note-

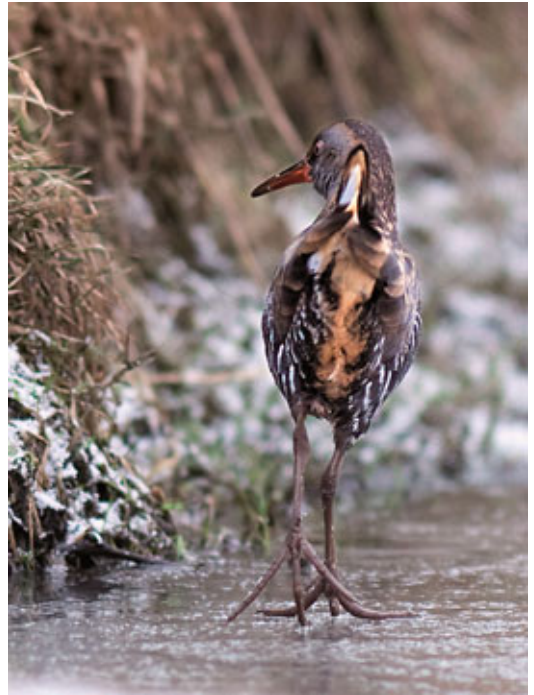

Bild: LARS LUNDMARK

Nej, bilden är inte ihoptryckt. Det är bara en av vinterns alla vattenrallar *Rallus aquaticus* som sträcker på sig lite extra på isen vid Välen den 16 februari.

rats men den verkliga populationen uppgår troligtvis numera till uppemot 50 par. En stor andel häckar i stadsmiljö och Slottsskogen är den främsta lokalen för arten. Där återfinns även de högsta antalen som försöker övervintra. Årets vintersummor på lokalen är de högsta som noterats någonsin i rapportområdet.

JON HÅKANSSON

Sothöna *Fulica atra*

Häckningar: 5 par Hökälla (Mats Raneström m fl). 4 par Balltorps våtmark (Uno Unger m fl). 2 par Torstrandaviken (Sven-Olof Martinsson m fl). 2 par Svartjärn, Delsjöområdet (Peter Strandvik m fl). 1 par Svarte mosse, Biskopsgården (Thomas Karlsson m fl). 1 par

Tabell 5. Fenologi – Sumphöns och trana

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Småfläckig sumphöna Vår–Höst	– 18.4-00 Gunnestorps mosse (Dan Jannesson)	– 6.9-03 Välen (Stefan Andersson)	3.5–25.7	–/–
Kornknarr Vår–Höst	12.5 Sisjöns skjutfält (Lars Eric Rahm) 4.5-07 Ragnhildsholmen (Tina Widén)	– 28.9-04 Brudarebacken (Pär Lydmark)	11.5–12.9	+1/–
Trana Vår–Höst	6.3 Öxnäs (Bo Brinkhoff) 25.2-08 Nordstaden (Nils Gabrielsson)	9.10 Flera lokaler 30.10-06 Galterö (Lars Hellman)	14.3–9.10	–8/±0

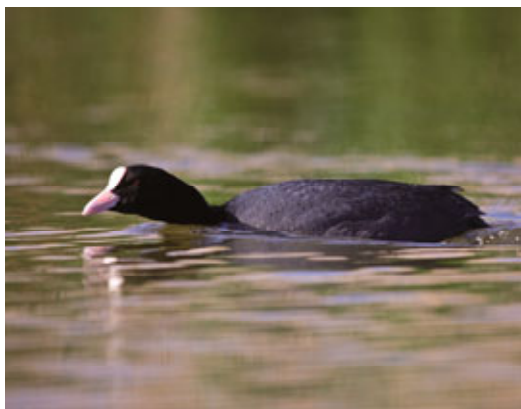

Bild: BJÖRN DELLMING

Endast två häckningar av sothöna *Fulica atra* rapporteras från Torslandaviken, men det stämmer troligen inte överens med verkligheten. Här ses en av vikens invånare hålla låg profil i början av maj.

Härlanda tjärn (Amar Hot m fl). 1 par Holmedammet, Donsö (Kjell Ove Andersson m fl). 1 par Hills golfbana, Mölndal (Lars Eric Rahm m fl). 1 par Holmdammen, Hisingen (Johan Svedholm).

Häckningstid: Rapporter föreligger även från S:t Jörgens golfbana, Svankällan, Välen, Härssjön samt Klare mosse.

Totalt cirka 18 par vilket är en bättre summa än i fjol då endast elva häckningar konstaterades. Antalet sothöns vid Hökälla tycks glädjande nog öka igen efter att lokalen nyligen restaurerats. Endast två par i Torslandaviken är ett lågt räknat antal och troligtvis häckar betydligt fler par där. Noterbart är även häckningen på Donsö, vilken är den första som konstaterats på lokalen sedan 2003. Arten är ganska ovanlig som häckfågel i skärgården, dock häckade ett par på Rörö 2007.

JON HÅKANSSON

Trana *Grus grus*

Häckningstid: Tranor observerades under hela sommaren på norra Hisingen med som mest 8 ex vid Öxnäs 7.7 (Johan Svedholm m fl). 2 ex Smedstorp, Björketorp 10.6 (Magnus Lundström m fl). 1 par Kärssjön, Härryda 29.6 (Ingemar Olsson). Förutom vid dessa områden noterades även enstaka fåglar under våren vid Härssjön samt Vättlefjäll i lämplig häckningsbiotop.

Tranan har ökat markant i rapportområdet under senare år och några enstaka par häckar troligtvis numera årligen. Arten är dock mycket diskret under häckningstid och återfinns i biotoper som sällan besöks av skådare. Den senaste konstaterade häckningen ägde rum 2007 på norra Hisingen.

JON HÅKANSSON

VADARE

Flera udda vinterfynd och tidiga vårflyttare bidrog till att inte mindre än tio nya fenologirekord noterades under 2009. Dessutom bjöds det på ovanligt många dvärgbeckasiner och två fjällpipartillfällen.

Strandskata *Haematopus ostralegus*

Vinter: Januari: Upp till 5 ex vid Kråkudden och Bolleskären (Bo Brinkhoff m fl). Dessutom noterades fåglar tillfälligtvis vid Långe tånge, Öckerö samt på Hyppeln. December: 2 ex Bolleskären 7.12 (Thomas Karlsson). 1 1K Kråkudden 13.12 (Bengt Karlsson).

Januarifynd i normal omfattning, men ovanligt få fynd under december. Frågan är om detta beror på låg skådaraktivitet och/eller dålig rapportering, eller om andra faktorer är inblandade. Att samtliga fynd är gjorda i norra skärgårdens yttersta delar är däremot fullt normalt, och troligen är det samma individer som rör sig mellan de olika lokalerna.

JOHAN SVEDHOLM

Skärfläcka *Recurvirostra avosetta*

Samtliga: 2 ex Torslandaviken 10–11.4 (Fredrik Spak m fl).

Med årets fynd finns nu 24 fynd av 51 individer under 00-talet. Av dessa är nästan hälften, 11 fynd av 24 individer, gjorda i just Torslandaviken, som därmed är vår överlägset bästa lokal för arten. Årets fynd är alltså gjort på en typisk lokal, och under en normal tid för artens uppträdande. Däremot är det ovanligt att skärfläckor stannar på samma lokal i två dagar, ofta brukar de nöja sig med betydligt kortvarigare visiter i vårt rapportområde.

JOHAN SVEDHOLM

Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

Tidiga fynd: 1 ex Stora Amundö 31.3 (Tony Norman).

Häckningar: 1 par Galterö (Ola Wennberg m fl).

Häckningstid: Troliga häckningar: 1–2 par Torslandaviken (Johan Svedholm m fl), 1 par Hökälla (Leif Andersson m fl), 1 par Marieholm, Göteborg (Roger Eskilsson). Övriga: Arten noterades på ytterligare sju lokaler under häckningstid.

Få konstaterade häckningar, men säkerligen förbises som vanligt många häckningar av denna art som sällan bosätter sig på samma ställe två år i rad. Troligen har beståndet varit förhållandevis stabilt under hela 00-talet. Häckningen på Galterö speglar artens ursprungliga biotop, då den i stor utsträckning över-

Tabell 6. Fenologi – Strandskata, pipare och tofsvipa

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Strandskata Vår–Höst	2.2 Billdals skärgård (Christer Cederfalk) 23.1-05 Grötö (Bengt Karlsson)	30.10 Tistlarna (David Kihlberg) 24.11-04 Galterö (Per Björkman)	7.2–19.10	-5/+11
Mindre strandpipare Vår–Höst	31.3 Stora Amundö (Tony Norman) 29.3-07 Välen (Daniel Gustafsson)	3.8 Galterö (Magnus Rahm) 16.9-06 Smithska udden (Stefan Svanberg)	5.4–22.8	-5/-19
Större strandpipare Vår–Höst	26.2 Torslandaviken (Tina Widén) 9.2-02 Kråkudden (Uno Unger)	10.10 Lökholmen (Lars Davidsson) 23.10-04 Galterö (Lars Hellman)	28.2–5.10	-2/+5
Ljungpipare Vår–Höst	14.3 Kvillehed (Lena Essedahl) 3.2-02 Arendalsudden (Björn Dellming)	22.11 Torslandaviken (Johan Svedholm) 24.11-03 Torslandaviken (Erik Edvardsson)	14.3–17.10	±0/+36
Kustpipare Vår–Höst	12.5 Galterö (Lars Hellman) 1.4-00 Tistlarna (Gösta Olofsson)	21.10 Hyppeln (Roger Eskilsson) 1.12-01 Galterö (Christer Fält)	5.5–21.10	+7/±0
Tofsvipa Vår–Höst	22.2 Öxnäs (Nils Abrahamsson) 27.1-08 Billdals skärgård (Mikael Forsman)	6.12 Hökälla (Jan Johansson) <i>Nytt fenologirekord (+12)</i>	5.2–12.11	+17/+24

gått från att häcka på havs- och sjöstränder till att numera nästan uteslutande häcka i människoskapade miljöer, såsom grustag och bygplatser.

JOHAN SVEDHOLM

Fjällpipare *Charadrius morinellus*

Samtliga: 2 ex Öxnäs 24.8 (Magnus Persson). 1 1K Torslandaviken 1.9 (Johan Svedholm).

Fynd nummer nio och tio i rapportområdet sedan 1961, och de första sedan 2002 (se separat ruta för komplett fyndhistorik). Månadsskiftet augusti/september tycks vara den absolut hetaste tiden för fjällpipare i Göteborgsområdet. När denna lilla pipare väl föräras oss en visit gäller det uppenbarligen att vara på rätt plats vid rätt tillfälle, samtliga fynd utgörs nämligen av sträckande eller tämligen kortvarigt rastande fåglar.

JOHAN SVEDHOLM

Historik

FYND AV FJÄLLPIPARE

Med årets fynd finns totalt tolv fynd av fjällpipare i Göteborgs rapportområde genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning.

- 1 ex Hönö 5.9 1897 (skjuten)
- 1 ex Hönö 17.9 1899 (skjuten)
- 1 ex Brännö 24.8 1981
- 1 ex Galterö 24.8 1985
- 1 ad Hönö 30.7 1986
- 1 ex Vinga 17.8 1988
- 3 ex Galterö 17.9 1989
- 1 ex Brudarebacken 2.5 1999
- 1 1K Torslandaviken 31.8 2000
- 1 ex Torslandaviken 4.5 2002
- 2 ex Öxnäs 24.8 2009
- 1 1K Torslandaviken 1.9 2009

Kustpipare *Pluvialis squatarola*

Vår: 1 ex Galterö 12.5–3.6 (Lars Hellman m fl).

Höst: Sammanlagt ca 430 ex under perioden 11.7–21.10.

En mycket låg värsiffra, även om det inte kan utslutas att flera individer kan ha varit inblandade. Medan värsiffran är den lägsta under 00-talet är tvärtom höstsiffran den högsta under samma period, och kanske rentav någonsin i rapportområdet! Trots detta noterades inga dagar med anmärkningsvärt höga antal kustpipare under hösten. Som vanligt utgörs den absoluta lejonparten av sträckande fåglar på Kråkudden.

JOHAN SVEDHOLM

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Januari: 1 ex Välen 4.1 (Sven-Olof Johannesson m fl).

”Är dessa stora vinteransamlingar av tofsvipor något som kommit för att stanna?” Så stod det i fågelrapporten för 2008, och nu kan denna fråga enkelt besvaras med: Nej. Ätminstone inte denna vinter då endast en fågel noterades under januari, vilket är en återgång till de förhållanden som rädde under början av 00-talet. Inte ett spår således av de två- till tresiffriga flockar som övervintrat de senaste två åren.

JOHAN SVEDHOLM

Kustsnäppa *Calidris canutus*

Vår: 2 ex str S Kråkudden, Hönö 19.4 (Peter Hamrén m fl). 1 ex str S Kråkudden, Hönö 10.5 (Mikael Molin m fl). 1 ex Galterö 25.5 (Ola Wennberg).

Höst: Sammanlagt ca 750 ex under perioden 20.7–7.10.

Vinter: 1 1K Rörö 31.12 (Jan-Åke Noresson m fl).

Bild: JAN-ÅKE NORESSON

Nytt fenologirekord och en udda midvintergäst. Kustsnäppa *Calidris canutus* på Rörö den 31 december.

Höga antal: 112 ex str S Kråkudden, Hönö 27.7 (Roger Eskilsson m fl). 82 ex str S Kråkudden, Hönö 31.7 (Roger Eskilsson m fl). 46 ex str S Nordre älvs fjord, Björlanda 31.7 (Johan Svedholm).

I mångt och mycket en typisk fyndbild av kustsnäppa med några enstaka observationer under vårsträcket och ett betydligt talrikare uppträdande under hösten. Avvikande är förstås observationen från Rörö på årets sista dag. En sökning i Svalans och Kustobsars databaser ger endast ett tidigare decemberfynd i rapportområdet, gällande 1 ex på Bolleskären den 6 december 2007. Årets sista observation brukar annars göras i oktober månad.

STEFAN SVANBERG

Sandlöpare *Calidris alba*

Höst: Sammanlagt ca 49 ex under perioden 21.7–4.10.

Höga antal: 5 ad str S Kråkudden, Hönö 27.7 (Peter Hamrén m fl). 7 ex str S Kråkudden, Hönö 29.8 (Björn Dellming m fl).

Ett uppträdande i normal omfattning där de högsta dagsnoteringarna som vanligt gjordes på Kråkudden. Inga vårfynd gjordes under 2009 vilket dock inte är så ovanligt, då observationer under vårsträcket inte förekommer årligen i rapportområdet.

STEFAN SVANBERG

Småsnäppa *Calidris minuta*

Vår: 2 ex Galterö 29.5 (Lars Hellman).

Höst: Sammanlagt 10 ex under perioden 16.7–16.9.

Höga antal: 4 ex Stora Amundö 16.9 (Hans Lindfors).

Årsumman 12 ex är något lägre än genomsnittet under 00-talet. De bästa åren (2000, 2004 och 2007) sågs omkring 30 ex, medan totalsummorna

under övriga år legat runt 10 ex. Observationer av småsnäppa under våren görs ungefär vartannat år, normalt från andra halvan av maj till mitten av juni. Årets vårfynd ligger således helt rätt i tiden.

STEFAN SVANBERG

Mosnäppa *Calidris temminckii*

Vår: Sammanlagt ca 26 ex under perioden 2–25.5.

Höst: Sammanlagt ca 16 ex under perioden 4.7–18.8.

Höga antal: 8 ex Galterö 14.5 (Roger Eskilsson). 5 ex Torslandaviken 15.5 (Hans Börjesson).

Lägger vi ihop vår- och höstfynden landar årsumman på cirka 42 ex, vilket är den näst lägsta under 00-talet, men ändå en klar uppryckning från förra årets bottennotering då endast ett tiotal exemplar observerades. Övriga år under 00-talet har årsummorna varierat mellan cirka 50 och 100 ex per år. Mosnäppans sträckperioder är korta och väl avgränsade, där vårsträcket är koncentrerat till maj månad och höststräcket till juli och augusti. Årets uppträdande är inget undantag.

STEFAN SVANBERG

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

Höst: Sammanlagt ca 87 ex under perioden 8.7–23.8.

Höga antal: 7 ex Galterö 18.7 (Tina Widén). 9 ex Lammholmsviken, Öckerö 19.7 (Hans Zachrisson). 14 1K Öxnäs 20.8 (Magnus Persson).

Hösten bjöd på ovanligt många spovsnäppor och årets skörd är den näst högsta på 00-talet, endast slaget av 2004 då drygt 100 ex rapporterades. Även

Bild: LARS LUNDMARK

Två av årets cirka 87 spovsnäppor *Calidris ferruginea* på plats vid Stora Amundö den 12 juli.

Tabell 7. Fenologi – Småvadare och brushane

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Kustsnäppa Vår–Höst	19.4 Kråkudden, Hönö (Peter Hamrén) 8.3-00 Öckerö (Uno Unger)	7.10 Kråkudden (Johannes Löfqvist) 6.12-07 Bolleskären, Hönö (Roger Eskilsson)	19.4–17.10	±0/–10
Sandlöpare Vår	– 12.5-07 Tistlarna (Stig Karlsson m fl)	– 6.6-07 Tistlarna (Bengt-Åke Svensson)	12.5–6.6	–/–
Sandlöpare Höst	21.7 Kråkudden (Anders Carlberg) 19.7-04 Bolleskären, Hönö (Magnus Unger)	4.10 Rörö (Christer Fält) 2.11-08 Tistlarna (Gösta Olofsson)	26.7–27.9	–5/+7
Småsnäppa Vår	29.5 Galterö (Lars Hellman) 13.5-07 Galterö (Jörgen Persson)	29.5 Galterö (Lars Hellman) 6.6-01 Hökälla (Stefan Svanberg)	29.5–29.5	±0/±0
Småsnäppa Höst	16.7 Välen (Thomas Karlsson) 15.7-04 Kråkudden, Hönö (Magnus Unger)	16.9 Stora Amundö (Hans Lindfors) 8.10-07 Galterö (Lars Hellman)	20.7–22.9	–4/–6
Mosnäppa Vår–Höst	2.5 Torslandaviken (Ola Wennberg) Nytt fenologirekord (–1)	18.8 Välen (Hans Börjesson) 4.9-05 Välen (Stefan Andersson)	6.5–28.8	–4/–10
Spovsnäppa Höst	8.7 Galterö (Lars Hellman) 7.7-08 Galterö (Roger Eskilsson)	23.8 Kråkudden (Thomas Karlsson) 25.9-01 Galterö (Magnus Unger)	12.7–11.9	–4/–19
Skärnsnäppa Höst–Vår	26.9 Bolleskären, Hönö (Arne Ekström) 23.9-07 Hönö huvud (Håkan Thorstensson)	25.4 Bolleskären, Hönö (Bengt Karlsson) 20.5-03 Kråkudden, Hönö (Mikael Molin)	5.10–14.5	–9/–19
Kärnsnäppa Vår–Höst	3.3 Kråkudden (Per Björkman) Tangerat fenologirekord	20.12 Rörö (Christer Fält) Nytt fenologirekord (+38)	11.3–28.10	–8/+53
Brushane Vår–Höst	22.4 Torslandaviken (Birger Kaiser m fl) 16.4-01 Galterö (Bo Engellbretksson)	20.10 Välen (Birger Kaiser m fl) Nytt fenologirekord (+8)	26.4–29.9	–4/+21

om hösten bjöd på ett rikligt uppträdande av arten gjordes som vanligt inga vårfynd. Av de arktiska vadararter som regelbundet uppträder i området är spovsnäppan den som är absolut svårast att få se under vårsträcket. Under 00-talet föreligger bara ett enda vårfynd, nämligen 1 ex som rastade i Torslandaviken den 17–18 maj 2006. Detta kan jämföras med småsnäppa och sandlöpare där det under motsvarande period gjorts cirka 10 vårfynd vardera.

STEFAN SVANBERG

Skärnsnäppa *Calidris maritima*

Höga antal: Bolleskären, Hönö: Högsta noteringarna under våren och hösten blev 125 ex 29.1 (Ulf Lindell m fl) respektive 65 ex 12.12 (Björn Dellming). **Övriga lokaler:** 55 ex Fotö 23.2 (Tina Widén). 77 ex Lilla Dödsjär, Tistlarna 28.10 (Gösta Olofsson).

Inomskärs: 3 ex Juteskären, Askims fjord 13.12 (Lars Eric Rahm).

Även om det ofta är svårt att räkna skärnsnäpporna ute på Bolleskären tyder rapporterna på att antalet övervintrare har ökat under andra halvan av 00-talet. Under första halvan var den genomsnittliga toppnoteringen cirka 65 ex, för att under andra halvan öka till cirka 100 ex. Den fina flocken vid Fotö bör väl rimligen ha rört sig om Bolleskärsfågeln medan området kring Tistlarna sedan tidigare visat sig ståta med en egen grupp övervintrande skärnsnäppor.

STEFAN SVANBERG

Kärnsnäppa *Calidris alpina*

Vinter: 1 ex Rörö 20.12 (Christer Fält).

Höga antal: 50 ad Galterö 19.7 (Magnus Rahm). 52 ex str S Kråkudden, Hönö 23.7 (Peter Hamrén). 118 ad str S Kråkudden, Hönö 27.7 (Roger Eskilsson m fl). 103 ex str S Kråkudden, Hönö 31.7 (Roger Eskilsson m fl). 99 ad str S Nordre älvfjord, Björlanda 31.7 (Johan Svedholm). 80 ex str S Ryd kile, Björkö 31.7 (Per Karlsson Linderum).

Vinterfyndet är det fjärde i rapportområdet på 00-talet och det enda från december månad. De övriga vinterobservationerna är gjorda i januari och februari. Hösten bjöd på flera fina sträckdagar och det är inte varje år dagsummor på mer än 100 ex kan räknas in, även om årets toppnoteringar inte är i närheten av de 684 ex som sträckte förbi Kråkudden den 11 juli 2002.

STEFAN SVANBERG

Myrsnäppa *Limicola falcinellus*

Vår: 1 ad Torslandaviken 8.6 (Christer Fält m fl).

Tionde fyndet på 00-talet av denna trevliga vadare. Fördelningen mellan vår och höst under nämnda period är faktiskt precis lika, men årets observation är den enda som gjorts i juni då resterande fyra vårfynd är från maj månad. Av höstfynden är två från juli och tre från augusti. Årets fågel sågs endast under några få timmar på förmiddagen och visar

Tabell 8. Fenologi – Beckasiner och spovar

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Dvärgbeckasin <i>Höst–Vår</i>	21.9 Rådasjön (Johannes Löfqvist) 15.9-07 Balltorps våtmark (Lars Eric Rahm)	2.5 Rådasjön (Johannes Löfqvist) 5.5-03 Torslandaviken (Stefan Svanberg)	19.9–25.4	+2/+7
Dubbelbeckasin <i>Vår</i>	– 1.5-06 Brudarebacken (Christer Fält)	– 22.5-03 Ragnhildsholmen (Ola Sandberg)	6.5–10.5	–/–
Dubbelbeckasin <i>Höst</i>	17.9 Hökälla, Hisingen (John Thulin) 16.8-02 Brudarebacken (Magnus Unger)	17.9 Hökälla, Hisingen (John Thulin) 4.10-08 Hökälla (Jan Hellström m fl)	27.8–24.9	+21/–7
Myrspov <i>Vår–Höst</i>	5.4 Öckerö (Hans Zachrisson) 8.3-03 Rörö (David Lundgren)	31.1 Askimsbadet (Christer Cederfalk) <i>Nytt fenologirekord (+11)</i>	5.4–9.10	±0/+22
Småspov <i>Vår–Höst</i>	25.4 Askimsviken (Olof Armini) 12.4-07 Rörö (Per Arne Lindgren)	28.8 Kråkudden, Hönö (Per Björkman) 21.9-08 Rörö (Magnus Unger)	24.4–28.8	+1/±0
Storspov <i>Vår–Höst</i>	17.3 Hönö (Per Björkman) 25.2-00 Galterö (Lars Hellman)	13.1 Smithska udden (Kristoffer Nilsson) 28.12-06 Kråkudden, Hönö (Lars Carlbrand)	17.3–29.10	±0/+15

hur tillfälliga vadarna ofta kan vara under vårsträcket. Av de myrsnäppor som är sedda på våren under 00-talet har endast en setts i mer än en dag, medan det omvända gäller för höstfynden, där fyra av fem har stannat i två dagar eller mer.

STEFAN SVANBERG

Dvärgbeckasin *Lymnocyptes minimus*

Vinter: 1–2 ex Prästabäcken, Mölndal 2.1–28.2 (Lars Eric Rahm m fl). 1–3 ex Hökälla 16.1–5.3 (Bo Brinkhoff m fl). 1–2 ex Torslandaviken 3–4.2 (Stefan Svanberg m fl). 1 ex Stora Amundö 8.2 (gm Club 300 BMS). 1 ex Välen 17–25.2 (Tony Norman m fl). 1 ex Kärrsviken, Rörö 26.12 (Björn Dellming m fl). 1–3 ex Prästabäcken, Mölndal 20–24.12 (Lars Eric Rahm m fl). 1 ex Välen 20–23.12 (Ingvor Svensson m fl). 1 ex Galterö 5.12 (Christer Fält). 1–7 ex Torslandaviken 1–5.12 (Bo Brinkhoff m fl).

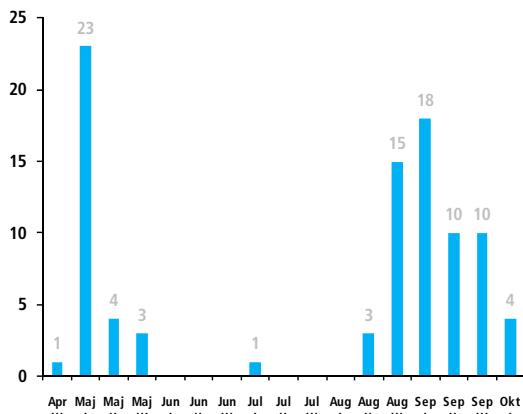
Vår: 1 ex Rådasjön 8.3 (Johannes Löfqvist). 2 ex Stora Amundö 9.3 (Uno Unger). 1 ex Torslandaviken 23.3 (Martin Oomen). 1 ex

Stora Amundö 25–26.3 (Hans Wahlberg m fl). 1–2 ex Rådasjön 2–8.4 (Johannes Löfqvist). 1 ex Stora Amundö 6.4 (Lars Lundmark). 1 ex Välen 14–15.4 (Hans Börjesson m fl). 1 ex sp Öxnäs 23.4 (Martin Oomen). 1 ex Rådasjön 26.4–2.5 (Johannes Löfqvist m fl).

Höga antal: 11 ex Hökälla 6.10 (Martin Oomen).

En summering av årets vinteruppträdande av arten ger cirka 22 ex vilket är det högsta antal som rapporterats under 00-talet. Tidigare högsta noteringar är cirka 17 ex (2005) och cirka 15 ex (2007). Även antalet vårfynd, cirka 11 ex, är ganska högt, men inte rekord eftersom det under år 2005 rapporterades cirka 13 ex. Liksom ifjol hördes det glädjande nog en spelande fågel under slutet av april. De två senaste årens spelfynd är de första på många år i rapportområdet. Även tidigare fynd är gjorda vid lokalerna Lagmansholmen och Öxnäs och troligen skulle fler fynd göras om bara fler skådare var ute och lyssnade på kvällarna i andra halvan av april. Högsta antalet är normalt för 00-talet.

MIKAEL MOLIN

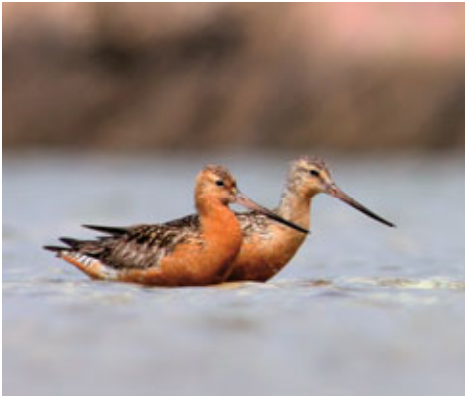

Figur 2. Tidsmässigt uppträdande av dubbelbeckasin i Göteborgs rapportområde 1963–2009 uppdelat på dekader.

Dubbelbeckasin *Gallinago media*

Samtliga: 1 ex Hökälla 17.9 (John Thulin).

Bara ett fynd gjordes under 2009 men det är med avseende på tidpunkt och lokal typiskt. Totalt har cirka 92 ex observerats i området sedan 1963 och tio av dessa har setts i andra septemberdekaden (se Figur 2). Flest har annars setts i början av maj, i början av september och i slutet av augusti. Arten har varit årlig i Göteborg sedan 1993 och så få fynd som i år har endast rapporterats två gånger sedan dess, nämligen 1994 och 2007. Under 00-talet har årssummorna varierat mellan 1 och 15 ex och i genomsnitt har cirka 6 ex setts årligen. Under 90-talet rapporterades endast cirka 2 ex per år medan

Bilder: MAGNUS RAHM, JAN OHLIN

Myrspovar *Limosa lapponica* – till vänster 2 ex rastande vid Galterö den 19 juli och till höger en av årets största flockar förbisträckande vid Bredviken, Hönö den 26 juli.

det mellan 1963 och 1989 bara sågs totalt 9 ex. Det ökade uppträdandet sedan 1989 torde kunna tillskrivas bättre kunskaper om artens flyttmönster och ökad ornitologisk aktivitet i för arten gynnsam biotop under sträcket.

MIKAEL MOLIN

Myrspov *Limosa lapponica*

Höga antal: 61 ex str N Torslandaviken 23.5 (Niklas Aronsson), 70 ex str S Björkö 22.7 (Anders Wirdheim), 175 ex str S Bredviken, Hönö 26.7 (Jan Ohlin m fl), 254 ex str S Kråkudden 27.7 (Roger Eskilsson m fl), 127 ex str S Kråkudden 28.7 (Peter Hamrén m fl).

Den höga dagssumman från Kråkudden den 27 juli är den näst högsta på 00-talet, endast 590 ex sträckande på samma lokal den 28 juli 2003 är högre. Till skillnad från år 2003 rapporterades dock under 2009 flera höga dagssummor från Norra skärgården under en hel veckas period i slutet av juli. Även dagssumman om 61 ex som sträckte norrut förbi Torslandaviken den 23 maj är anmärkningsvärd och faktiskt den näst högsta som rapporterats under våren på 00-talet. Den 9 maj 2004 sågs dock 154 ex sträcka förbi Stora Amundö.

MIKAEL MOLIN

Småspov *Numenius phaeopus*

Höga antal: 34 ex str NO Askimsviken 1.5 (Ola Wennberg).

Under åren 2002–2008 har det högsta rapporterade antalet småspovar varje år oftast varierat mellan 20 och 55, förutom 2003 då cirka 110 ex sågs och 2007 då 93 ex noterades. Årets resultat är således normalt.

MIKAEL MOLIN

Storspov *Numenius arquata*

Höga antal: Minst 500 ex str NO Lilla Amundö 21.4 (Håkan Sivencrona), 202 ex str S Kråkudden 18.6 (Stefan Svanberg m fl).

Återigen rapporteras två för området mycket höga dagssummor. Noteringen från Lilla Amundö är den näst högsta som rapporterats i området under 00-talet efter 730 ex sträckande vid Mölnlyckemotet den 23 april 2008. Höga antal brukar i området oftast rapporteras från mitten och slutet av april, något som kan illustreras av att de fyra högsta dagssommorna för arten alla har gjorts den 20–23 april. Däremot är de höga vårsummorna ganska väl spridda över rapportområdet (Mölnlyckemotet, Lilla Amundö och Lagmansholmen). Juniantalet är vidare det högsta som rapporterats i området under 00-talet. Tidigare högsta dagssummor i juni är 146 ex den 23 juni 2002, 97 ex den 24 juni 2008 och 96 ex den 23 juni 2008, där samtliga sträckte mot syd vid Kråkudden. Till skillnad från vårsträcket verkar således retursträcket uppvisa en viss koncentration till ytterskärgården.

MIKAEL MOLIN

Rödbena *Tringa totanus*

Häckningar: 1–2 par Välen (Stefan Andersson m fl), 2 par Galterö (Lars Hellman), 1 par Stora Stårholmen (Lars Hellman), 2–4 par Stora Amundö (Jan Mogol m fl), 3–5 par Torslandaviken (Björn Dellming m fl), 1 par Hökälla (Elon Wismén m fl), 1 par Vårsholmen, Billdals skärgård (gm Jan Wahlberg), 1 par Rivö, Södra skärgården (Kjell Ove Andersson).

Häckningstid: Troliga häckningar: 1 par Buskär, Södra skärgården (Gösta Olofsson), 1 par Bredvik, Vrångö (Tina Widén), 1 par Haga kile (Jan Mogol), 2 par Donsö (Gösta Olofsson), 3 par Öxnäs 17–31.5 (Mats Raneström m fl), 1 par Lökholmen 13.4 (Gösta

FIG-09 Fågelrapport för Göteborgs rapportområde 2009

Olofsson). **Övriga:** Även noterad på följande lokaler: Askimsviken, Askims strand, Haga kile, Lagmansholmen, Askesby, Prästgårds- skien, Skeppstadsholmen och Valö.

Vinter: 1 ex Öxnäs 31.1 (Nils Abrahamsson).

Höga antal: 32 ex Lammholmsviken, Öckerö 14.7 (Hans Zachrisson).

Glädjande nog har det rapporterats cirka 15 häckningar under 2009 vilket är nästan dubbelt så många som genomsnittet under åren 2002–2008 (cirka åtta). Dessa 15 par producerade totalt nio observerade pulli. Antalet konstaterade, troliga och möjliga häckningar är dock ungefär detsamma som de senaste åren (cirka 30 par) så troligen speglar denna ökning inte någon verklig populationsökning. Vinterfynd är ovanliga i Göteborg och under 00-talet har arten observerats endast under tre av vinterna. Senast det inträffade var då 1 ex sågs på Hönö den 24 februari 2007.

MIKAEL MOLIN

Historik

FYND AV SMALNÄBBAD SIMSNÄPPA

Med årets fynd finns totalt 28 fynd av smalnäbbad simsnäppa i Göteborgs rapportområde genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning.

- 1 1K hane Slotsskogen 14.10 1932
- 1–2 ex Skarvik, Hisingen 20–21.6 1965
- 1 ex Torslandaviken 8.8 1966
- 1 ex Torslandaviken 25.5 1971
- 1 hona Välen 30–31.5 1975
- 1 ex Vinga 7.9 1986
- 1 ex Torslandaviken 2.6 1989
- 1 ad Torslandaviken 20.6 1992
- 4 ex Kråkudden, Hönö 13.8 1993
- 1 ex Kråkudden, Hönö 17.8 1993
- 1 ex Torslandaviken 16.8 1994
- 1 ad Torslandaviken 24.5 1997
- 1 ex Torslandaviken 17.6 1997
- 1 ex Torslandaviken 25–28.7 1997
- 1 ex Torslandaviken 22.5 1998
- 1 1K Torslandaviken 28–29.8 1999
- 1 ad Torslandaviken (Boh) 27.6 2000
- 1 ex Välen 27.7 2001
- 1 ex Torslandaviken (Boh) 28.7 2001
- 2 juv Kråkudden, Hönö 10.8 2001
- 1–4 juv Torslandaviken (Vg) 26.7–6.8 2002
- 1 juv Torslandaviken (Vg) 23.8–2.9 2004
- 1 juv Torslandaviken 18–23.8 2004
- 1 ad hona Torslandaviken 25.5 2007
- 1 ad Torslandaviken 29–31.7 2007
- 1 hane Stegelholmsviken, Näset 27.5 2008
- 1 ex Torslandaviken 12.6 2008
- 1 ad hona Torslandaviken 3–6.6 2009

Drillsnäppa *Actitis hypoleucos*

Tidiga fynd: 1 ex Välen 5.4 (Ulf Sjögren).

Med viss marginal nytt värfeologirekord. Även från övriga södra Sverige rapporterades ovanligt många tidiga drillsnäppor och den första var en fågel i Bua i Halland som sågs redan den 27 mars. De två tidigare fenologirekorden från vårt område var den 16 april 2008 vid Stora Amundö och den 17 april 2001 vid Sävån i Jonsered.

MIKAEL MOLIN

Roskarl *Arenaria interpres*

Höga antal: 10 ex str Kråkudden 31.7 (Lars Andersson m fl).

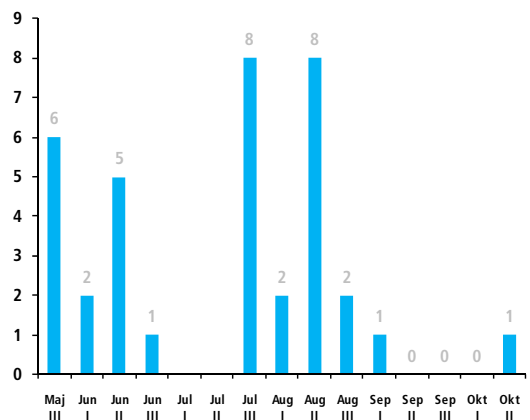
Under 00-talet har det högsta antalet rapporterade fåglar per år varierat mellan 3 och 27 ex med ett genomsnitt på cirka 12 ex. Årets högsta antal är alltså ganska normalt. Tidsmässigt har högsta antalen varje år setts mellan den 22 juli och den 10 september med mediandatum den 21 augusti. Årets fyndtopp är således ganska tidig. Flest fåglar har under åtta av tio år setts vid Kråkudden medan det allra högsta antalet, 27 ex, rapporterades från Vinga den 15 augusti 2004.

MIKAEL MOLIN

Smalnäbbad simsnäppa *Phalaropus lobatus*

Samtliga: 1 hona Torslandaviken 3–6.6 (Bengt Adamsson m fl).

Fynd nummer 28 i Göteborgsområdet (se separat ruta för komplett fyndhistorik). Totalt har 36 ex observerats och fyndtoppar finns i slutet av juli och

Figur 3. Tidsmässigt uppträdande av smalnäbbad simsnäppa i Göteborgs rapportområde 1963–2009 uppdelat på dekader.

Tabell 9. Fenologi – Storsnäppor och roskarl

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Svartsnäppa Vår–Höst	21.4 Kråkudden (Stefan Svanberg) <i>Nytt fenologirekord (-2)</i>	20.10 Amundövik, Askim (Jan Krantz) <i>Nytt fenologirekord (+5)</i>	26.4–23.9	-5/+27
Rödbena Vår–Höst	28.3 Stora Amundö (Jan Mogol) 24.2-07 Hönö (Torgny Nordin)	15.10 Öckerö (Hans Zachrisson) 24.11-01 Galterö (Magnus Unger)	27.3–29.9	+1/+16
Gluttsnäppa Vår–Höst	24.4 Prästgårdskilen (Mattias Theander) 15.4-07 Flera lokaler	24.10 Bredviken, Hönö (Hans Zachrisson) 9.12-01 Styrö (Martin Fransson)	21.4–29.10	+3/-5
Skogssnäppa Vår–Höst	21.3 Öxnäs, Säve (Nils Abrahamsson) 20.3-07 Rådasjön (Johannes Löfqvist)	30.8 Torslandaviken (Stefan Svanberg) 15.10-02 Torslandaviken (Carl Jyker)	28.3–6.9	-7/-7
Grönbena Vår–Höst	19.4 Hökälla (Anders Nyberg m fl) <i>Nytt fenologirekord (-3)</i>	24.8 Stora Amundö (Runo Edholm) 27.9-06 Välen (Uno Unger)	25.4–6.9	-6/-13
Drillsnäppa Vår–Höst	5.4 Välen (Ulf Sjögren) <i>Nytt fenologirekord (-11)</i>	27.9 Nötö, Torslanda (Björn Johansson) 5.10-08 Kråkudden (Jörgen Hansson m fl)	21.4–23.9	-16/+4
Roskarl Vår–Höst	25.4 Stora Amundö (Olof Armini m fl) 23.4-03 Stora Amundö (Pär Lydmark)	3.10 Kråkudden, Hönö (Tina Widén) 10.11-01 Kråkudden, Hönö (Magnus Unger)	3.5–25.10	-8/-22

mitten av augusti, då vardera 8 ex observerats (se Figur 3). Sex fynd har även gjorts i slutet av maj. Årets fynd faller därmed lite utanför det normala säsongsmässiga fyndmönstret i området. Ett fynd från början av juni finns dock i rullorna sedan tidigare, nämligen 1 ex Torslandaviken den 2 juni 1989. Torslandaviken står för övrigt med totalt hela 19 av de 28 fynden i Göteborg så i det avseendet är årets fynd typiskt.

MIKAEL MOLIN

Bild: HANS ZACKRISSON

Fynd nummer 28. Smalnäbbad simsnäppa *Phalaropus lobatus* i Torslandaviken den 5 juni.

LABBAR

Snedfördelade bredstjärtade labbar och en felplacerad fjällabb var det som utmärkte 2009 i labbväg. Och den fortsatta avsaknaden av häckande kustlabbar.

Bredstjärtad labb *Stercorarius pomarinus*

Samtliga: Kråkudden, Hönö: 1 ad str S 3.5 (Lars Eric Rahm m fl). 1 3K+ str S 8.5 (Peter Hamrén). 1 ad str S 9.5 (Owe Hougström m fl). 1 3K+ str S 17.8 (Stefan Svanberg m fl). 1 2K+ str S 15.11 (Lars Eric Rahm m fl).

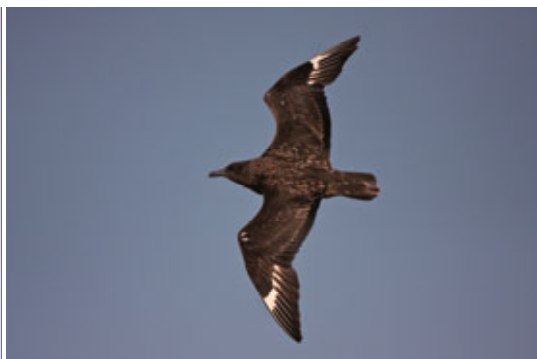
Det är inte ofta det görs fler fynd på våren än på hösten av bredstjärtad labb. Detta är en effekt av ett bra vårsträcke i kombination med ett riktigt dåligt uppträdande under hösten. Tre vårfynd är i linje med de bästa åren under 00-talet. Observationerna under vårsträcket är tidstypiska, maj är den månad då klart flest fynd görs med en tydlig topp under de första tio dagarna i nämnda månad. Under de annars så pålitliga månaderna september och oktober saknas helt fynd, vilket aldrig tidigare har inträffat under 00-talet. Anmärkningsvärt är också att inte en enda ungfågel sågs. Även om förekomsten av ungfåglar kan variera ganska stort från år till år görs normalt några enstaka observationer.

STEFAN SVANBERG

Kustlabbar *Stercorarius parasiticus*

Häckningstid: 1 ex Lindholmen, Gbg:s norra skärgård 22.5 (Bengt Karlsson).

Fågeln på Lindholmen hävdade revir men någon

Bilder: BJÖRN DELLMING

Revirhävande, men inte mer. Det är nu sex år sedan kustlabbb *Stercorarius parasiticus* konstaterades häcka i området. Till höger en annan icke-häckande labbart – storlabbb *Stercorarius skua*. Bilderna är tagna på Hönö i juli och september 2009.

häckning i området har inte konstaterats. Rapporter saknas helt från In-Vinga, en plats där det normalt brukar göras observationer under häckningstid. Nästa häckning av kustlabbb i Göteborgs skärgård känns alltmer avlägsen. Det är nu sex år sedan vi senast hade en konstaterad häckning i området.

STEFAN SVANBERG

Fjällabbb *Stercorarius longicaudus*

Samtliga: 1 1K str S Kråkudden, Hönö 29.8 (Magnus Rahm m fl). 1 1K str SV Kråkudden, Hönö 4.9 (Per Björkman m fl). 1 1K str S Vinga 25.9 (Göran Darefelt m fl). 2 1K str S Kråkudden, Hönö 25.9 (Per Björkman m fl). 1 1K str N Vinga 26.9 (Andreas Karlsson m fl). 1 1K Brottkärr, Askim 25.11 (Hans Westerberg). 1 1K Eklanda, Mölndal 29.11–2.12 (Per-Anders Svensson m fl) samt Klåva, Hönö 12.12 (Tommy Järås m fl).

Fjällabben i Brottkärr bedöms vara samma exem-

Bild: UNO UNGER

Trött och förvirrad – efter fyra dagar i Eklanda fångades den här fjällabben *Stercorarius longicaudus* in för tio dagars rehabilitering. I bakgrunden syns Rrk:s Magnus Rahm, också lite trött och förvirrad (men han fångades inte in).

plar som senare dök upp vid Eklanda. Fågeln var i dålig kondition och infångades den 2 december för transport till Fågelcentralen. Efter tio dagars rehabilitering släpptes den vid Klåva på Hönö den 12 december, varpå den ganska omgående försvann söderut (se *FpV 1/2010* för fler detaljer om fyndet). Decemberfynd av fjällabbb är mycket ovanligt och en sökning i Svalans databas ger endast ett tidigare fynd i landet gällande en ungfågel som sågs den 14 december 2000 vid Rödsjär i Halland. Lite osäkerhet råder dock kring hallandsfågeln då rapporten inte är bedömd av Rrk Halland. I övrigt var uppträdandet av fjällabbb av normal omfattning, med en handfull fynd i augusti och september.

STEFAN SVANBERG

Storlabbb *Stercorarius skua*

Höga antal: 7 ex str S Vinga 31.7 (Stefan Svanberg m fl). 10 ex str S Kråkudden, Hönö 24.9 (Stefan Svanberg m fl). 9 ex str S Kråkudden, Hönö 4.10 (Mikael Molin m fl). 10 ex str S Kråkudden, Hönö 7.10 (Magnus Rahm m fl).

Månadsfördelning: juli 14, augusti 6, september 24, oktober 19, november 2.

Årssummorna för storlabbb har varierat stort under den senaste tioårsperioden. Jämförs årets totalsiffra på cirka 65 ex med medianantalet för 00-talet som är 58 ex, finner man att årets uppträdande är något talrikare än vad som kan anses normalt för nämnda period. Om man däremot skulle jämföra med medelvärdet av årssummorna under 00-talet som är 159 ex hamnar årets siffra långt under snittet. Detta på grund av det smått hysteriska uppträdandet under åren 2003 och 2004, då 299 respektive 927 ex rapporterades. Dessa två år bör dock räknas som högst avvikande, vilket gör att en jämförelse med

Tabell 10. Fenologi – Labbar

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Bredstjärtad labb Vår	3.5 Kråkudden (Lars-Eric Rahm) 30.4-02 Kråkudden (Björn Albinsson)	9.5 Kråkudden (Owe Hougström) 4.6-06 Kråkudden (Johannes Löfqvist)	3.5–7.5	±0/+2
Bredstjärtad labb Höst	17.8 Kråkudden (Stefan Svanberg) Nytt fenologirekord (-3)	15.11 Kråkudden (Lars-Eric Rahm) 8.12-07 Kråkudden (Hans Waern)	14.9–7.11	-28/+8
Kustlabb Vår–Höst	26.3 Änggården (Olof Armini) 14.3-04 Kråkudden (Stefan Svanberg)	7.10 Kråkudden (Karl-Olof Johansson) 14.11-08 Kråkudden (Ola Wennberg m fl)	6.4–30.10	-11/-23
Fjälllabb Vår	– 18.5-04 Kråkudden (Magnus Unger m fl)	– 3.6-06 Kråkudden (Roger Eskilsson m fl)	22.5–22.5	-/-
Fjälllabb Höst	29.8 Kråkudden (Magnus Rahm m fl) 15.8-04 Flera lokaler	2.12 Eklanda (Uno Unger m fl) Nytt fenologirekord (+19)	28.8–28.9	+1/+65

medianantalet ger en mer rättvis bild av uppträdandet. Av årets observationer gjordes nästan samtliga från juli till och med oktober, vilket inte är så märkligt då majoriteten av storlabbsfynden oftast görs under denna period. Lite konstigt är dock att inte en enda observation gjordes under första halvåret, vilket inte skett sedan 2001.

STEFAN SVANBERG

MÅSAR OCH TÄRNBOR

Både småtärna och skrântärna rapporteras allt oftare i Göteborgsområdet, och även tärnmås är vid det här laget snudd på årlig. När det gäller skrattmåshäckningar är dock rapporteringen dålig.

Dvärgmåsar *Larus minutus*

Höga antal: 29 ex str S Kråkudden, Hönö 15.11 (Ola Bäckman m fl). 53 ex str S Kråkudden, Hönö 24.11 (Roger Eskilsson m fl).

Månadsfördelning: april 10, maj 5, juli 5, augusti 18, september 12, oktober 13, november 154, december 2.

En ganska typisk fyndbild både sett till antal och till fördelningen över året. Dagsnoteringar på mer än 50 ex har gjorts tre gånger tidigare under 00-talet. Toppnoteringen är från den 19 januari 2008 då 140 ex sträckte förbi Kråkudden.

STEFAN SVANBERG

Tärnmås *Larus sabini*

Samtliga: 1 1K str S Kråkudden, Hönö 23.9 (Martin Oomen m fl). 1 1K str N Hyppeln 25.9 (Roger Eskilsson). 1 1K str S Kråkudden, Hönö 4.10 (Mikael Molin m fl). 1 1K str S Nordre älvs fjord, Björlanda 4.10 (Johan Svedholm).

Det här är fjärde året i följd som arten observeras,

vilket gör tärnmåsen nästan årlig i området under 00-talet. Sammanlagt har det setts 46 ex under den senaste tioårsperioden och endast tre år står helt utan fynd. Observationen från Nordre älvs fjord förtjänar att lyftas fram då tärnmåsar vanligtvis inte passerar inomskärs. Endast ett inomskärsfynd finns sedan tidigare, nämligen en adult fågel som hittades död i Torslandaviken 3 oktober 1969, vilket också var det första fyndet av arten i området.

STEFAN SVANBERG

Skrattmåsar *Larus ridibundus*

Häckningar: Ca 250 par Svarte mosse, Biskopsgården (Johan Svedholm). 5 par Pinan, Hönö (Uno Unger). 6 par Hökälla (Per Lundgren). Ca 75 par Långa skär, Askimsviken (Ola Wennberg).

Häckningar har endast rapporterats från fyra olika lokaler vilket är den sämsta noteringen sedan 2003. Under den senaste fyraårsperioden har häckningar konstaterats på mellan fem och elva lokaler per år. Inga rapporter har inkommit från Göteborgs södra skärgård, vilken vanligtvis hyser några kolonier. Möjligen beror nedgången på bristande rapportering snarare än en verklig minskning. Kolonin vid Svarte mosse verkar i alla fall hålla ställningarna och har under de senaste sju åren hyst 250–300 par.

STEFAN SVANBERG

Vitvingad trut *Larus glaucooides*

Samtliga: 1 2K Göteborgs hamn och Slottsskogen 1.1–20.4 (Stefan Svanberg m fl).

Fågeln hittades den 23 december 2008 och vistades sedan nästan fyra månader i området. Den slår dock inte den långstannande ungfågeln från vintern 2004 och 2005, som uppehöll sig i området hela sex månader och två dagar.

STEFAN SVANBERG

Bild: MARTIN WIDÉN

En ung tretåig mås *Rissa tridactyla* passerar strax utanför vindskyddet på Hönö den 7 oktober. Årets allra bästa dagarna inföll dock under november.

Tretåig mås *Rissa tridactyla*

Höga antal: 1 696 ex str S Kråkudden, Hönö 15.11 (Ola Bäckman m fl). 1 090 ex str S Kråkudden, Hönö 20.11 (Stefan Svanberg m fl). 1 650 ex str S Kråkudden, Hönö 24.11 (Roger Eskilsson m fl).

De högsta dagssummorna, som brukar ligga mellan 1 000 och 2 000 ex, noteras oftast under årets sista kvartal och 2009 är inget undantag. Årets tre högsta noteringar är gjorda under en niodagarsperiod och det är väl ganska troligt att det till stor del kan röra sig om samma fåglar.

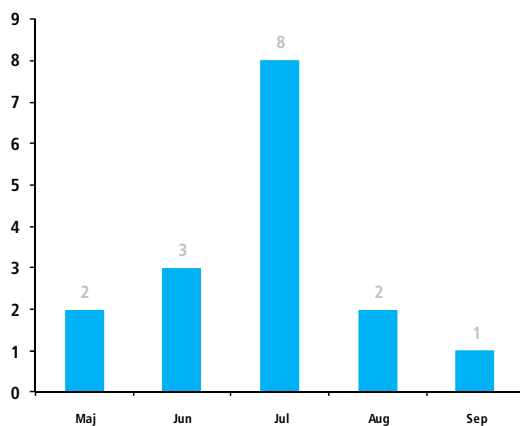
STEFAN SVANBERG

Småtärna *Sternula albifrons*

Samtliga: 3 ex Lilla Rävholmen, Styrsö 24.4 (Andy Hultberg). 1 ex str S Kråkudden, Hönö 2.5 (Marinko Karabatic m fl). 1 ex Stora Amundö 4.5 (Patrik Axelsson). 2 ex Galterö 22.6 (Lars Hellman).

Fynden av småtärna har ökat markant i Göteborgsområdet under 00-talet. Från att ha varit knappt årlig fram till och med 2005 har det under de senaste fyra åren gjorts mellan tre och fem fynd per år. Troligen spelar en ökad skådaraktivitet en roll här, men förmodligen är det även så att arten verkligen har uppträtt talrikare i området under senare år. Från Sotenäs rapporterades 2008 Bohuslänns första häckning av småtärna, så vem vet, kanske får vi även se en häckning i Göteborgsområdet i framtiden.

STEFAN SVANBERG

Figur 4. Månadsfördelning av skräntärna i Göteborgs rapportområde 1990–2009.

Skräntärna *Hydroprogne caspia*

Samtliga: 2 ex Galterö 26.6 (Roger Eskilsson m fl). 1 ad Haga kile, Askim 17.7 (Stefan Andersson).

På senare år har skräntärnan siktats nästan årligen i området. Detta var fynd nummer tolv och tretton för 00-talet, vilket kan jämföras med endast tre fynd under hela 90-talet. Tidpunkten för årets observationer är typisk och ska man peka ut någon månad där man har störst chans att träffa på arten i Göteborgsområdet så är det juli. Av de fynd som gjorts sedan 1990 är exakt hälften från juli och resterande ganska jämnt fördelade från maj till september (se Figur 4 för månadsfördelning 1990–2009).

STEFAN SVANBERG

Svarttärna *Chlidonias niger*

Samtliga: 1 ad str SV Kråkudden, Hönö 14.6 (Björn Dellming). 1 1K str S Kråkudden, Hönö 11.8 (Peter Hamrén m fl). 1 1K str S Kråkudden, Hönö 4.9 (Peter Hamrén m fl).

Tre fynd av tre exemplar är en ganska måttlig utdelning, men ändå inom den årliga variationen. Lite anmärkningsvärt är dock att ingen svarttärna sågs i maj, som oftast är en pålitlig månad för arten.

STEFAN SVANBERG

Silvertärna *Sterna paradisaea*

2K-fåglar: 1 2K Skeppstadsholmen, Torslanda 11.6 (Stefan Svanberg).

Höga antal: 179 ex str S Kråkudden, Hönö 25.4 (Björn Dellming m fl).

Tabell 11. Fenologi – Måsar och tärnor

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Dvärgmåsar Höst–Vår	27.7 Kråkudden (Roger Eskilsson) 9.7-07 Torslandaviken (Sven Ångemark)	18.5 Torslandaviken (Hans Börjesson) 12.6-04 Torslandaviken (Magnus Unger)	7.8–20.5	–11/–2
Silltrut Vår–Höst	1.3 Tagene älvstrand (Hans Walker) <i>Tangerat fenologirekord</i>	1.11 Galterö (Jan Mogol) 16.11-08 Kråkudden (Magnus Rahm m fl)	11.3–28.10	–10/+4
Kentsk tärna Vår–Höst	5.4 Flera lokaler 25.3-03 Vasskären (Tommy Järås)	4.10 Kråkudden, Hönö (Anders Nyberg) 21.10-08 Kråkudden, Hönö (Martin Oomen)	31.3–1.10	+5/+3
Fisktärna Vår–Höst	10.4 Saltholmen (Ville Fagerström) 2.4-06 Galterö (Owe Hougström)	10.10 Kårholmen (Lars Davidsson) 24.10-08 Klåva, Hönö (Carl Tholin)	11.4–7.10	–1/+3
Silvertärna Vår–Höst	19.4 Kråkudden (Peter Hamrén) 12.4-05 Nordre älvs fjord (Johan Svedholm)	8.10 Gullbergsvass (Olof Armini) 3.11-07 Kråkudden, Hönö (Magnus Unger)	21.4–8.10	–2/±0

Första sommaren stannar silvertärnor normalt i vinterkvarteren och 2K-fåglar ses bara fåtaligt i landet. Detta var blott det tredje fyndet av en 2K-fågel i rapportområdet under 00-talet. Årets högst-notering är inte mycket att hänga i granen, men det är faktiskt den högsta dagssumman på tre år. Antalet bleknar dock i jämförelse med 2006, då det under några få dagar i början på maj räknades närmare 3 800 silver- och 3 000 obestämda fisk-/silvertärnor på Kråkudden.

STEFAN SVANBERG

ALKOR

2009 blev ett normalt lunneår, medan utdelningen av alkekung, sillgrissla och tordmule var lite mer måttlig. Och precis som i fallet med skrattnås låg rapporteringsfrekvensen av häckande tobisgrisslor långt under normala nivåer.

Obestämd sillgrissla/tordmule *Uria aalge/Alca torda*

Höga antal: 1 024 ex str S Kråkudden 24.11 (Magnus Rahm m fl).

I år fick vi i alla fall en dagssumma på över 1 000 ex om man räknar ihop antalet obestämda med antalet bestämda fåglar den 24 november (874 obestämda, 105 bestämda sillgrisslor och 45 tordmular). Senast mer än 1 000 ex av dessa arter sågs var 26 oktober 2005 då cirka 1 200 sillgrisslor sågs sträcka förbi Kråkudden. Innan dess sågs cirka 2 230 sillgrisslor på samma lokal den 24 oktober 2002. Det är dock en bit kvar till det högsta antalet på 00-talet, nämligen cirka 8 500 sillgrisslor sträckande förbi Vinga den 28 oktober 2001. På 90-talet rapporterades flera ännu högre dagssummor där de högsta är cirka

20 600 sillgrisslor/tordmular sträckande förbi Kråkudden den 28 oktober 1995 och 12–13 000 ex på samma lokal den 29 november 1999.

MIKAEL MOLIN

Tobisgrissla *Cephus grylle*

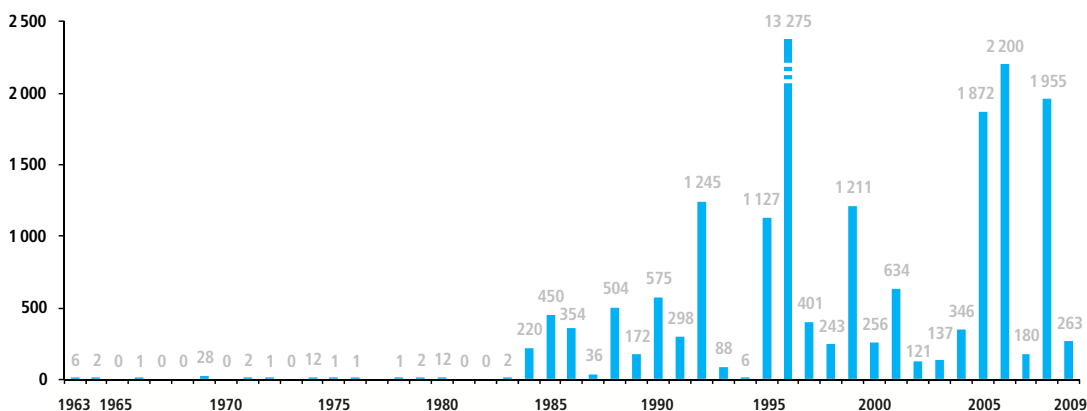
Häckningar: 2 par Små Lyngskär, Askims fjord 17.5 (Gösta Olofsson).

Häckningstid: 24 ex Torrbeskär 13.3 (Martin Oomen m fl). 1–11 ex Kråkudden 3.4–31.7 däribland 1 1K Norra Bolleskär, Hönö 3.7 (Ola Bäckman m fl). 5 ex Fotö 7.4 (Tina Widén). 3 1K Sundholmen, Fotö 5.8 (Hans Waern). 182 ex Tistlarna 13.4 (Gösta Olofsson). 68 ex Kalvholmen 13.4 (Gösta Olofsson). 2 par Tåudden, Röro 18.4 (Per Björkman m fl). 7 ex Nordvästudden, Röro 22.5 (Håkan Ydregråden). 28 ex Råven, Röro 15.6 (Tommy Järås). Dessutom 1–2 ex rapporterade från Nordres Tånge, Hönö. Hjälvik och Håsten, Öckerö. Ryds kile, Björkö. Galterö. Vasskären och Fjordholmen, Södra skärgården.

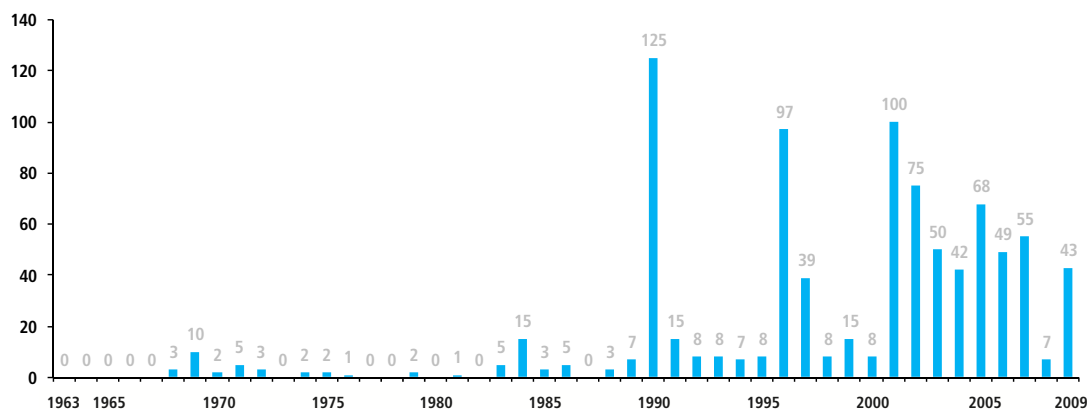
Endast två konstaterade häckningar är betydligt lägre än tidigare år på 00-talet, de flesta år har mellan 63 och 91 par konstaterats häcka. Två tidigare år på 00-talet har dock betydligt färre häckningar än normalt rapporterats, nämligen 2008 (16 par) och 2005 (12 par). Båda dessa år saknades, liksom i år, uppgifter från artens starkaste fästen i Göteborg, nämligen Tistlarna och Kalvholmen där 47–81 par rapporterats under övriga år på 00-talet. I år saknas dessutom uppgifter från flera andra mindre häcklokaler. De högsta rapporterade antalen under året kommer dock från Tistlarna och Kalvholmen och dessa är i nivå med de högsta antalen därifrån 2008, då 175 ex sågs vid Tistlarna den 20 april och 63 ex vid Kalvholmen samma datum. De allra högsta rapporterade antalen från dessa båda lokaler under 00-talet är 195 ex vid Yttre Tistlarna den 19 april 2003 respektive 144 ex vid Kalvholmen den 2 maj 2004.

MIKAEL MOLIN

FIG-09 Fågelrapport för Göteborgs rapportområde 2009

Figur 5. Årssummor av alkekung i Göteborgs rapportområde 1963–2009.

Figur 6. Årssummor av lunnefågel i Göteborgs rapportområde 1963–2009.

Alkekung *Alle alle*

Höga antal: Kråkudden, Hönö: 37 ex str 20.11 (Stefan Svanberg m fl). 86 ex str 24.11 (Magnus Rahm m fl). **Övriga lokaler:** 1–7 ex Rörö 28.10, 30.10, 24.11 samt 27.11. 2 ex str Nordre älvs fjord 4.10 (Johan Svedholm). 1 ex Tistlarna 30.10 (David Kihlberg). 1 ex Lindholmen 21.11 (Pelle Gustavsson). 1 ex Stora Amundö 4.12 (Stefan Svanberg) och 1 ex samma lokal 19–20.12 (Lars Eric Rahm m fl). 1 ex Askims fjord 4.12 (Stefan Svanberg). 1 ex str Hyppeln 13.12 (Magnus Unger). 1 ex Nordres tånge, Hönö 24.12 (Bengt Karlsson).

Månadsfördelning: Oktober 16 (varav 11 sträckande vid Kråkudden), november 235 (varav 235 ex sträckande vid Kråkudden), december 12 (varav 6 sträckande vid Kråkudden).

Från att ha observerats endast i enstaka exemplar och långt ifrån årligen mellan 1963 och 1983 formligen exploderade alkekungens uppträdande i Göteborg 1984 då 220 fåglar sågs (se Figur 5). Sedan dess har mellan sex (1994) och cirka 13 275 fåglar

(1996) setts årligen med ett medianvärde på 350 fåglar per år. Årets 263 ex är således något färre än vad som varit normalt för senare år. Fördelningen över året var dock typisk med den absoluta majoriteten av fynden i november. Månadsfördelningen under 00-talet visar tydligt att arten är extremt koncentrerad till senhösten; hela cirka 68 % av totalt cirka 7 300 ex har setts i november och cirka 30 % i oktober. Därefter kommer januari då endast 71 ex (cirka 1 %) setts följt av december med 41 ex, februari med 36 ex och mars med 2 ex.

MIKAEL MOLIN

Lunnefågel *Fratercula arctica*

Vår: 1 ex str Kråkudden, Hönö 9.4 (Roger Eskilsson). 1 ad str Kråkudden, Hönö 10.5 (Stefan Svanberg m fl).

Höst: Sammanlagt 41 ex under perioden 6.9–24.11 vid Kråkud-

Bild: UNO UNGER

En rönn full med ringduvor *Columba palumbus* och skogsduvor *Columba oenas* vid Öxnäs den 22 augusti.

den, Röro, Vinga och Hypeeln.

Höga antal: Kråkudden, Hönö: 9 ex 24.9 (Stefan Svanberg m fl). 14 ex 4.10 (Mikael Molin m fl). 7 ex 7.10 (Magnus Rahm m fl).

Månadsfördelning: April 1, maj 1, september 19, oktober 21, november 1.

Totalt sågs 43 ex under året vilket glädjande nog är en rejäl uppräckning från fjolårets mycket magra årssumma om endast 7 ex. Under 00-talet sågs årligen i genomsnitt cirka 50 fåglar och därmed får 2009 års årssumma anses normal för senare år. Under 90-talet sågs i genomsnitt något färre (cirka 33 ex) och dessutom sticker två toppår (1990 och 1996) ut bland övriga år då i genomsnitt endast cirka 14 ex sågs (se *Figur 6*). Under åren 1969–1989 var arten å andra sidan knappt årlig. Ökningen sedan 70- och 80-talen kan troligen tillskrivas ökad ornitologisk aktivitet och kunskap. Stabiliseringen från det extremt fluktuerande uppträdandet under 90-talet till de högre årssummorna på 00-talet är mer svårklarad, detta särskilt i ljuset av de dramatiska nedgångarna i häckningsframgångar som rapporterats från till exempel Norge och Skottland under flera av de senaste åren. Kanske är den trots allt ett resultat av en ytterligare ökad bevakning av Kråkudden under 00-talet. Geografiskt sett var fyndbilden 2009 normal med alla fynd i yterskärgrården. Två vårfynd sticker ut säsongsmässigt, men under 00-talet gjordes enstaka vårfynd ungefär vartannat år så årets två exemplar får anses falla väl in i tidigare mönster. Vinterfynd görs nästan varje år men dock inte 2009. Tidigare på 00-talet har vinterfynd uteblivit endast år 2006 och 2008.

MIKAEL MOLIN

DUVOR

Duvåret 2009 bjöd på tvåsiffriga antal skogsduvor, tresiffriga antal turkduvor och femsiffriga antal ringduvor.

Skogsduva *Columba oenas*

Häckningar: 1 par gjorde ett misslyckat häckningsförsök i kattuggleholk Bolsten, Hisingen 11.5 (Tommy Järås).

Häckningstid: Spelande fåglar: 1–4 ex Hökälla 26.3–4.4 (Stig Fredriksson). 1–3 ex Ragnhildsholmen 2–8.5 (Jörgen Persson m fl). 1 ex Ekevadbron, Angered 16.5 (Lars-Erik Norbäck). 1 ex Hög, Hisingen 22.5–22.7 (Tommy Järås). 1 ex Bokedalen 24.5 (Lars-Erik Norbäck).

Vinter: 1 ex Askesby, Säve 17.1 (Tommy Järås m fl).

Höga antal: 26 ex str NO Risholmen, Torslandaviken 5.3 (Magnus Persson). 22 ex Öxnäs 13.3 (Magnus Persson). 43 ex Öxnäs 20.4 (Christer Fält).

Normal fyndbild med ett vinterfynd, fem spelande fåglar och en konstaterad häckning. Antalet fåglar vid Öxnäs den 20 april är däremot det högsta noterade sedan höga antal började rapporteras år 2000. Det näst högsta gäller också en notering från Öxnäs nämligen 38 sydsträckande ex den 14 september 2002.

MIKAEL MOLIN

Ringduva *Columba palumbus*

Höga antal: Smithska udden: 15 500 ex 9.10 (Magnus Rahm m fl). 14 690 ex 29.9 (varav ca 7 500 över Hovås, Askim (Kristoffer Nilsson m fl)). 5 680 ex 2.10 (Kristoffer Nilsson). 5 100 ex 30.9 (Kristoffer Nilsson m fl). Övriga lokaler: 14 700 ex Brudarebacken 9.10 (Christer Fält). 7 370 ex Krossholmen, Torslanda 7.10 (Johan Svedholm). 6 961 ex Slottskogen 9.10 (Magnus Eriksson).

Samtliga siffror gäller sydsträckande fåglar.

Årets noteringar på 15 500 ex respektive 14 960 ex från Smithska udden och 14 700 ex från Brudarebacken är mycket höga. Det är dock en bit kvar till de högsta sträcknoteringarna i området, nämligen 33 400 ex innanför Hönö den 13 oktober 1984, 23 400 ex vid Smithska udden den 9 oktober 2004 samt 17 500 ex vid Hökälla den 3 oktober 2005.

MIKAEL MOLIN

Turkduva *Streptopelia decaocto*

Häckningar: 1 par Västra begravningsplatsen, minst 1 par Majorna, minst 4 par Långedrag, 1 par Sjöbergen samt minst 1 par Kungsladugård (Kristoffer Nilsson).

Häckningstid: 1 par Chalmers (Thomas Levin). Enstaka fåglar (1–

FIG-09 Fågelrapport för Göteborgs rapportområde 2009

3 ex) dessutom rapporterade från 15 lokaler i Göteborgs kommun, 2–3 lokaler i Mölndals kommun och 5–7 lokaler i Öckerö kommun.

Höga antal: 74 ex Älvsborgsgatan, Kungsladugård 1.1 (Kristoffer Nilsson). 81 ex samma lokal 6.11 (Martin Oomen m fl). 102 ex Sjöbergen 26.11 (Kristoffer Nilsson).

Endast åtta konstaterade häckningar är betydligt lägre än fjolårets 28 par eller 2007 års 24 par. Som vanligt finns dock ett flertal rapporter om fåglar under häckningstid. Troligen speglar det minskade antalet rapporterade häckningar snarare minskad inventeringsaktivitet än en verklig populationsminskning då antalet konstaterade häckningar brukar variera kraftigt från år till år. Dessutom rapporterades det högsta antalet någonsin i området från Sjöbergen den 26 november då hela 102 ex sågs. De två tidigare högsta antalen är 92 ex vid Älvsborgsgatan, Kungsladugård den 26 november 2006 samt 89 ex på samma lokal den 4 december 2008.

MIKAEL MOUIN

UGGLOR

2009 blev rakt igenom ett bra år för samtliga av de ugglearter som vi normalt stöter på i våra trakter, både antals- och häckningsmässigt.

Berguv *Bubo bubo*

Häckningar: Totalt 9 revir där 5 par skred till häckning och fick 12 ungar på vingarna (Peter Strandvik m fl). Dessutom gjordes som vanligt en rad ströobservationer runt om i Göteborg.

Häckningsmässigt det bästa resultatet på hela 00-talet! Det utpar som i början av januari etablerade sig på Ullevi blev snabbt folkkära och döptes till Ulle och Ville. Förhoppningar om häckning väcktes och en häckningslåda ställdes i ordning på Ullevi tak. Trots motocrossgalor och rockkonserter höll sig uvarna trogna sin nya borg men någon häckning blev aldrig av. Efter att ha setts dagligen från mitten av januari sågs de tillsammans för sista gången den

9 juli och det sista exemplaret försvann den 31 juli. Många trodde nog att historien var över i och med detta men den 16 november återkom först en individ och från den 23 november sågs bägge fåglarna året ut på och kring Ullevi.

MARTIN OOMEN

Sparvuggla *Glucidium passerinum*

Samtliga: Vinter/vår: 1 ex Svarttjärn 1–18.1 (Elon Wismén m fl) samt troligen samma ex sp 1–2.3 (Peter Strandvik). 1 ex Skatås 2–4.1 (Calle Hagman m fl). 1 ex Helgered, Björlanda 5.1 (Märtha Boström). 1–2 ex sp Klippans naturreservat 6.1–22.3 (Magnus Rahm m fl) 1 ex Gunnestorps mosse, Hisingsparken 11.2 (Bo Brinkhoff). 1 ex St Jörgens golfbana 22.2 (Bengt Adamsson). 1 ex sp Hovås skjutbana 1.3 (Johan Övergaard). 1 ex Lärjeåns dalgång, Hjällbo 6–21.3 (Peter Keil). 1 par Björnsjöås, Vättlefjäll 18–28.3 (Martin Oomen m fl). 1 ex sp Safjället, Mölndal 19–20.3 (Fredrik Tebelius m fl). 1 ex sp Tutjärn, Källered (Jan Mogol m fl) 1 ex sp Änggårdsbergen 22–26.3 (Robert Karlsson m fl). Höst: 1 ex Viken, Hisingen 22–27.9 (Olof Armini). 1 ex sp Holmesjön, Vättlefjäll (Per Björkman).

Den stora invasionen från hösten 2008 satte sina spår i ett högt antal rapporterade ugglor under framförallt vårvintern. Några häckningar kunde ej konstateras men på två lokaler sågs individer tillsammans i lämplig biotop.

MARTIN OOMEN

Hornuggla *Asio otus*

Häckningar: 1 par Lärjeåns dalgång, Angered (Olof Armini). 1 par Bergums k:a (Elon Wismén m fl). 2 par i området mellan Öxnäs och Gunnesby (Roger Eskilsson m fl). 1 par Björlanda (Björn Dellming m fl) 2 par Björkö (Bo Brinkhoff).

Övriga: 1 ex Fässberg 28.2 (Anders Olsson). 1 ex sp Hökälla 4.4 (Mats Erik Eriksson). 1 ex Fässberg 27.12 (Lars Eric Rahm).

Totalt sju häckningar gör 2009 till det bästa året sedan 1989 då nio häckningar konstaterades. På längre sikt har arten dock minskat på Västkusten, troligen till följd av förändringar i jordbrukslandskapet.

MARTIN OOMEN

Tabell 12. Fenologi – Gök, nattskärna och tornseglare

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Gök Vår–Höst	25.4 Stora Amundö (Olof Armini) <i>Nytt fenologirekord (-4)</i>	7.9 Brudarebacken (Thomas Karlsson) 20.9-01 Vrångö (Magnus Unger)	2.5–9.9	-7/-2
Nattskärna Vår–Höst	2.5 Orremossen (Lars Erik Norbäck) 29.4-06 Nordfjäll, Näset (Uno Unger)	24.8 Brudarebacken (Leif Andersson) 15.9-02 Änggårdsbergen (David Armini)	10.5–25.8	-8/-1
Tornseglare Vår–Höst	8.5 Torslandaviken (Ola Bäckman) 28.4-06 Torslandaviken (Karl-Olof Johansson)	19.9 Smithska udden (Kristoffer Nilsson) 13.11-08 Berglärkan (Ingegerd Nyberg)	6.5–19.9	+2/±0

Bild: BJÖRN DELLMING

Den här jordugglan *Asio flammeus* sågs i Torslandaviken under större delen av juni.

Jorduggla *Asio flammeus*

Vår: Sammanlagt sex fynd under perioden 10.4–17.5. Samtliga gjordes i skärgården eller i anslutning till kustbandet.

Sommar: 1 ex Galterö 3–6.6 (Lars Hellman m fl). 1 ex Torslandaviken 11.6–2.7 (Stefan Svanberg m fl).

Höst: Sammanlagt sex fynd av lika många individer under perioden 25.9–17.11

Under början av juni sågs en individ på Galterö och eventuellt var det samma exemplar som sedan uppehöll sig kring mudderdammen i Torslandaviken under större delen av juni. Sommarobservationer är nuförtiden sällsynta på Västkusten. Arten häckade senast 1982 på Kungsö i södra skärgården.

MARTIN OOMEN

Pärluggla *Aegolius funereus*

Häckningar: 1 par Styrso (Kjell Ove Andersson).

Övriga: 1 ex sp Lilla Issjön, Landvetter 10.3–28.3 (Roger Eskilsson m fl). 1 ex sp Kungsladugård 21.4 (Johannes Tallroth).

Glädjande nog gjordes ett häckningsförsök på Styrso, vilket tyvärr misslyckades, troligen på grund av predation från ekorre. Konstaterade häckningar är mycket sällsynt inom Göteborgsområdet, den senast kända gjordes även den på Styrso 1992. För sjätte året i rad hördes även en spelande fågel i Landvetterskogarna. Aprilfyndet från de centralare delarna av Göteborg härrör troligen från en individ som rört sig norrut på jakt efter lämpliga häckningsmarker efter den stora höstinvasionen 2008.

MARTIN OOMEN

NATTSKÄRRA–PRAKTFÅGLAR

Två kungsfiskarhäckningar och första sommarhär-fågeln någonsin. 2009 var praktfullt värre!

Nattskärra *Caprimulgus europaeus*

Häckningar: 1 par Getryggen (Leif Jonasson). 1 par Knaxås, Möndal (Jörgen Grahn).

Häckningstid: Sammanlagt ca 45 ex sp på 26 lokaler under perioden 13.5–15.7.

Höga antal: 7 ex sp Rördalen, Vättlefjäll 15–24.6 (Ove Andersson m fl).

Arten var riksinventeringsart 2007 och man kunde då konstatera att cirka 100–120 par finns i rapportområdet (se *FiG-2007*). Det finns ingen anledning att tro att arten skulle ha minskat sedan dess.

MARTIN OOMEN

Kungsfiskare *Alcedo atthis*

Häckningar: 1 par Lärjeåns dalgång (Martin Oomen m fl). 1 par Göta Älv, Hisingen, misslyckades med häckningen precis som i fjol (Patrik Jonasson m fl).

Vinter/vår: 1 ex Torslandaviken 1.1–29.3 (Lars Erik Norbäck m fl). 2–3 ex i området Fiskhamnen–Säveåns mynning 2.1–23.2 (Göran Andersson m fl). 1 ex Välen 4.1 (Christer Johansson). 1 ex Brandkärr, Hisingen 6.1–25.2 (Jan Hellström m fl). 1 ex Björöd, Landvetter 17.3 (Kristian Thisted). 1 ex Lundbyhamnen, Hisingen 19–25.3 (Nils Abrahamsson m fl).

Höst/vinter: Sammanlagt 24 observationer av 1–2 ex under perioden 8.8–31.12 vid lokalerna Tumlehed, Fiskhamnen, Kippholmen, Utbyfältet, Jonsered, Välen, Olskroken, Lindholmen, Björketorp, Tjuvholmen, Ringön, Rådasjön, Lärjeåns dalgång, Lottkärr, Björkö, Härssjön, Torslandaviken, Önnereds hamn och Säveåns mynning.

För första gången på många år så inledde två par häckning i rapportområdet. Paret vid Lärjeån sågs under april till juni vid en lämplig häckningsbrink och varnande fåglar sågs under juni. Häckning genomfördes med stor sannolikhet. Hösten och vintern bjöd på många spridda observationer över Göteborgstrakten. När vattendragen frös till i december koncentrerades fynden till klassiska lokaler såsom Säveåns mynning och Torslandaviken.

MARTIN OOMEN

Härfågel *Upupa epops*

Samtliga: 1 ex Sisjöns skjutfält 29.6 (Johannes Tallroth).

Första sommarfyndet av härfågel någonsin i rapportområdet. Den normala fyndbilderna är annars

under artens vårsträck, det vill säga från senare delen av april till början av maj samt under oktober och november. Höstfynden, som dominerar fyndstatistiken (se separat ruta för komplett fyndhistorik), kommer troligen från populationer längre österut. Årets observation får nog räknas som en kringströvande individ, de eftersök som gjordes på lokalen var fruktlösa. Arten har konstaterats häcka vid ett tillfälle i Västergötland, detta var 1922 i närheten av Vara. Enstaka par har också häckat på Öland under 1900-talet, senaste konstaterade häckningen gjordes 2001.

MARTIN OOMEN

Historik

FYND AV HÄRFÅGEL

Med årets fynd finns totalt 37 fynd av härfågel i Göteborgs rapportområde genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning.

1. 1 ex Hisingen 1892 (datum okänt)
2. 1 ex Västra Frölunda 9–13.12 1963
3. 1 ex Påvelund 25–30.4 1968
4. 1 ex Pixbo 3.5 1972
5. 1 ex Välen 10.10 1975
6. 1 ex Rådasjön, Möndal 19.5 1979
7. 1 ex Tuve 22.10 1981
8. 1 ex Älvborgsgatan 30.10 1985
9. 1 ex Björkö 31.10 1985
10. 1 ex Galterö 9.5 1986
11. 1 ex Tuve 15–18.10 1987
12. 1 ex Lilla Delsjön 17.10 1987
13. 1 ex Pilegården, Askim 16–22.11 1988
14. 1 ex Hällsvik, Torslanda 16.11 1989
15. 1 ex Hönö 23.1 1991
16. 1 ex Askimsbadet 22–26.11 1991
17. 1 ex Ramberget 30.10–5.11 1993
18. 1 ex Påvelund 31.10–14.12 1993
19. 1 ex Brännö 29.4 1994
20. 1 ex Björkö 22.5 1994
21. 1 ex Donsö 21.4 1996
22. 1 ex Björsared, Bergum 29.4 1998
23. 1 ex Balltorp 8.11 1998
24. 1 ex Ramberget, Göteborg 8.10 2000
25. 1 ex Puketorp, Partille 25.12 2000
26. 1 ex Stora Torp, Göteborg 8.1–3.2 2001
27. 1 ex Röro 11.5 2001
28. 1 ex Donsö 4–10.10 2002
29. 1 ex Torpa 15–20.9 2003
30. 1 ex Donsö 6.11–5.12 2003
31. 1 ex Röro 16–22.10 2006
32. 1 ex Askimsviken 4–12.11 2006
33. 1 ex Askesby, Säve 14.4 2007
34. 1 ex Galterö 24.4 2007
35. 1 ex Brudarebacken 29.4 2007
36. 1 ex Gråberget, Majorna 4–6.10 2008
37. 1 ex Sisjöns skjutfält 29.6 2009

HACKSPETTAR

Ett steg fram och två steg tillbaka. Vart tar de tretåiga hackspettarna vägen när det ska häckas? Får vi någonsin svaret? Göktytor är enklare – de åker till Björkö. I alla fall gjorde de det 2009.

Göktyta *Jynx torquilla*

Häckningar: 1 par Björkö (Bo Brinkhoff).

Häckningstid: 1 ex Skändla 21.5 (Bengt Nilsen). 1 ex sp Orre-mossen 23.5 (Lars Erik Norbäck). 1 ex sp Lexby mader, Partille 28.5 (Jan Mogol). 2 ex Majvik, Torslanda 29.5 (Magnus Persson). 1 ex sp Hammerberget, Askim 23.6 (Jan Mogol).

Vår: Sammanlagt ca 10 fynd under perioden 13.4–15.5, främst i anslutning till skärgården.

Höst: Under perioden 15.8–10.9 sågs arten regelbundet på Brudarebacken. Vid två tillfällen, den 22.8 samt 8.9 sågs 2 ex samtidigt (flera observatörer).

Glädjande att kunna konstatera den blott andra häckningen i Göteborg under 00-talet. Göktytan är en av de arter som har minskat mest under sista 20–30 åren troligen till följd av förändringar i kulturlandskapet samt i övervintringsområdena.

MARTIN OOMEN

Mindre hackspett *Dendrocopos minor*

Häckningar: 1 par Vällsjön, Råda (Rune Edquist). 1 par Uggedal, Askim (Mikael Forsman). 1 par Slottsberget, Ruddalen (Maj-Lis Borg). 1 par Bjurslätt, Hisingen (Johan Svedholm). 1 par Holmdammen, Hisingen (Johan Svedholm).

Häckningstid: Förutom de konstaterade häckningarna noterades spelande/revirhållande på ca 45 olika lokaler under mars–juli.

Fem konstaterade häckningar är en ganska normal summa, om än lägre än de senaste åren. Det tål förstås att upprepas att det verkliga antalet häckande par är betydligt större.

MARTIN OOMEN

Tretåig hackspett *Picoides tridactylus*

Samtliga: 1 par Klippans naturreservat, Björketorp 2.1–29.3 (Leif Jonasson m fl).

I likhet med föregående vår observerades ett par i Klippans naturreservat. Vart spettarna tog vägen efter mars månad är höjt i dunkel och vi får nog fortsätta att vänta på den första konstaterade häckningen ytterligare minst ett år.

MARTIN OOMEN

Bild: LEIF JONASSON

Så här års – den 28 februari – brukar vi ha koll på dem. Då är de tretåiga hackspettarna *Picoides tridactylus* i Klippans naturreservat. Någon månad senare är de borta. År efter år är det samma visa. Vart tar de vägen?

LÄRKOR OCH SVALOR

En ovanligt sen ladusvala och en rekordtidig hus-svala var det som stack ut mest i dessa artgrupper 2009. I övrigt var det ganska mycket som vanligt.

Trädlärka *Lullula arborea*

Häckningstid: Arten noterades på minst åtta lokaler under häckningstid.

Vår: Sammanlagt ca 35 ex under perioden 4–29.3.

Höst: Sammanlagt ca 80 ex under perioden 11.9–31.10.

Antalet lokaler med trädlärkor under häckningstid är något högre än föregående år då endast sex lokaler hyste arten. Dock är antalet fortfarande lägre än

de 10–15 par som varit normalt på senare år. Fynden i övrigt är i normal omfattning med betydligt fler fåglar under höststräcket än våren.

JON HÅKANSSON

Berglärka *Eremophila alpestris*

Samtliga: 1 ex str 5 Knappegården, Askim 9.10 (Stefan Andersson). 1 ex Torslandaviken 13.10 (Magnus Persson). 1 ex str 5 Smithska udden 24.10 (Kristoffer Nilsson). 1 ex str 5 Hummerviken, Öckerö 26.10 (Mats Raneström). 6 ex Tjälleviks mosse, Hönö 21.11 (Björn Dellming m fl).

Normal fyndbild med kust- och skärgårdsobservationer under artens sträckperiod på hösten. Vissa år ses berglärkor även under vintern samt på vårsträcket i april. Under några år i början av 00-talet övervintrade till exempel mindre flockar vid Arendalsudden. Årets antal på tio individer är normalt för senare år.

JON HÅKANSSON

Backsvala *Riparia riparia*

Häckningar: 50 par Torslandaviken (flera observatörer).

Siffran från backsvalekolonin på Rörskar vid Torslandaviken är en försiktig uppskattning av antalet häckande par. Kolonin har varit ganska stabil de senaste åren, trots det utsatta läget med störningar, och närmare 100 par är troligtvis den egentliga summan. Liksom föregående år har inga rapporter inkommit om övriga häckningar. Dock föreligger rapporter från Bråta vid Mölnlycke vilka kan tyda på att en mindre häckningskoloni fanns i närheten. Arten har tidigare under flera år häckat just i detta området.

JON HÅKANSSON

Tabell 13. Fenologi – Hackspettar, lärkor och svalor

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Göktyta Vår–Höst	13.4 Hovås (Roger Börjesson) 6.4-07 Härssjön (Michael Nilsson)	10.9 Brudarebacken (Leif Andersson) 2.10-05 Torslandaviken (Magnus Unger)	25.4–5.9	–12/+5
Trädlärka Vår–Höst	4.3 Torslandaviken (Magnus Persson) 3.3-08 Öxnäs, Säve (Göran Karlsson)	31.10 Vrångö (Tina Widén) 21.12-08 Vrångö (Ville Fagerström)	13.3–30.10	–9/+1
Berglärka Höst–Vår	9.10 Knappegården (Stefan Andersson) 6.10-01 Rörö (Magnus Unger)	– 4.5-03 Rörö (Magnus Unger)	14.10–23.4	–5/–
Backsvala Vår–Höst	11.4 Rörö (Ville Fagerström) 9.4-06 Torslanda golfbana (Stefan Svanberg)	20.9 Kvillehed (Peter Strandvik) 26.9-06 Kobbegården (Johan Svedholm)	15.4–24.9	–4/–4
Ladusvala Vår–Höst	8.4 Öxnäs (Jon Håkansson) 4.4-08 Hökälla (Jan Krantz)	11.11 Stora Amundö (Lars Lundmark) 12.11-03 Donsö (Carl Jyker)	14.4–18.10	–6/+24
Hussvala Vår–Höst	11.4 Torslandaviken (Hans Petersson) Nytt fenologirekord (–4)	28.9 Flera lokaler 17.10-04 Skintebo, Askim (Mikael Forsman)	21.4–25.9	–10/+3

Bilder: UNO UNGER, BJÖRN DELLMING

Två av årets sällsyntare pipilärkor – större pipilärka *Anthus richardi* på Brudarebacken den 2 oktober (överst) och vattenpipilärka *Anthus spinoletta* på Röro den 26 december.

Ladusvala *Hirundo rustica*

Sena fynd: 1 ex Stora Amundö 11.11 (Lars Lundmark).

Ett mycket sent fynd, ett av de senaste som rapporterats i hela Sverige under året. Normalt ses de sista ladusvalorna dra söderut i början och mitten av oktober. Detta är det fjärde novemberfyndet under 00-talet, bland annat noterades en individ på Donsö 10–12 november 2003. En titt i de gamla rullorna visar dock att den senaste observationen någonsin från vårt rapportområde är från 1974 då ett exemplar vid Säve var kvar så länge som till den 19 november.

JON HÅKANSSON

PIPLÄRKOR–STRÖMSTARE

Både större pipilärka och vattenpipilärka fortsatte trenden att vara vara så gott som årliga, och rödstrupig pipilärka noterades på våren för första gången på fem år – dessutom rekordtidigt. Och de övervintrande försärlorna blir bara fler och fler.

Större pipilärka *Anthus richardi*

Samtliga: 1 1K Brudarebacken 2.10 (Christer Fält m fl). 1 ex Stora Amundö 2.10 (Uno Unger).

Från att ha varit en riktig superraritet kan man numera betrakta större pipilärkan som en ovanlig men i princip årlig gäst. Årets två fåglar utgör nittonde respektive tjugonde fyndet någonsin i Göteborgsområdet och arten har nu faktiskt noterats åtta år i rad (se *FiG-2008* för komplett fyndhistorik). De två fynden passar väl in i tidigare mönster då majoriteten har setts i månadsskiftet september/oktober.

JON HÅKANSSON

Rödstrupig pipilärka *Anthus cervinus*

Vår: 1 ex Torslandaviken 6.5 (Jan Mogol).

Höst: Sammanlagt 21 ex under september.

Sena fynd: 1 ex str S Änggården 6.10 (Olof Armini).

Observationer av rödstrupig pipilärka under våren är mycket ovanliga i rapportområdet och görs inte årligen. Detta är det femte vårfyndet under 00-talet och det första sedan 2004. Samtliga dessa har gjorts under perioden 6–14 maj. Sammanlagt 22 individer under höststräcket är en ganska hög summa. Under 00-talet har antalet varierat mellan 10 och 25 ex och de flesta har, liksom i år, setts i mitten av september månad. Oktoberfyndet är ganska sent men inte unikt, detta var sjätte observationen under denna månad på 00-talet.

JON HÅKANSSON

Skärpipilärka *Anthus petrosus*

Inland: 1 ex str S Säteriet, Råda 14.9 (Johannes Löfqvist).

Rena inlandsfynd är ganska ovanliga i området och rapporteras inte årligen. Arten noteras dock varje höst på sträck vid Vänerne med omnejd under framförallt september och oktober så möjligtvis kan det röra sig om fåglar från ostkusten som drar rakt över landet. Detta är första fyndet i Härryda kommun.

JON HÅKANSSON

Vattenpiplärka *Anthus spinoletta*

Samtliga: 1 ex Hyppeln 29.10 (Roger Eskilsson). 1 ex Rörö 12.11–26.12 (Christer Fält m fl).

Tack vare ökad kunskap om hur man skiljer arten från skärpiplärka ses vattenpiplärka numera årligen hos oss. Majoriteten noteras i den yttersta skärgården och Rörö är den bästa lokalen för att få chansen att se den. De första fåglarna brukar kunna dyka upp i slutet av oktober och ibland ses enstaka individer ända in i april. Endast vid två tillfällen har arten observerats på fastlandet, nämligen vid Torslandaviken och Fässberg under 2004.

JON HÅKANSSON

Bild: ELVOR OHLIN

En försärla *Motacilla cinerea* i typisk häckmiljö i Säveån vid Jonsered den 16 maj.

Gulärkla *Motacilla flava*

Häckningar: Säkra häckningar konstaterades vid Torslandaviken och Hökälla.

Höga antal: 856 ex str S Vrångö 24.8 (Tina Widén). 704 ex str S Smithska udden 25.8 (Kristoffer Nilsson m fl).

Torslandaviken är numera artens främsta häckningsområde och uppemot tio par noterades där i år. Enstaka individer rapporterades även längs Nordre och Göta älv under häckningstid. Gulärklan har dock minskat ganska kraftigt just i dessa områden sedan 70- och 80-talet. Liksom i år brukar sträcktoppen på hösten infalla i slutet av augusti och dagsrekordet ligger på 1 143 ex vid Smithska udden den 21 augusti 2007.

JON HÅKANSSON

Höga antal: 24 ex str S Smithska udden 25.9 (Kristoffer Nilsson).

Antalet försärlor som försöker övervintra ligger på en fortsatt hög nivå och årets cirka 20 ex är det högsta antalet som noterats. En viss dubbelräkning kan dock föreligga då fåglarna kan flytta omkring i sitt sökande efter öppet vatten. Under de fem senaste åren har det rapporterats cirka 10–13 individer under vintermånaderna. Under 90-talet var arten inte ens årlig vintertid och även om man betänker den ökade ornitologiska aktiviteten så tycks det ha skett en markant ökning av försärlans vinteruppträdande i rapportområdet. Ryaverket är det säkraste tillhålllet för arten och där förekommer den ofta även under kallare vintrar. Den höga sträcksisfran från Smithska udden är den högsta dagssumman som noterats där.

JON HÅKANSSON

Forsärla *Motacilla cinerea*

Vinter: Januari–februari: Upp till 15 ex varav som mest 4 ex vid Ryaverket, Hisingen 1–12.2 (Stefan Andersson m fl). December: Sammanlagt 5 ex.

Tabell 14. Fenologi – Piplärkor, ärlor och sidensvans

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Trädpiplärka Vår–Höst	10.4 Delsjöområdet (Magnus Unger) <i>Nytt fenologirekord (-4)</i>	8.10 Torslandaviken (H-E Hermansson) 2.11-03 Smithska udden (Kristoffer Nilsson)	20.4–5.10	-10/+3
Rödstrupig piplärka Vår	6.5 Torslandaviken (Jan Mogol) <i>Nytt fenologirekord (-3)</i>	6.5 Torslandaviken (Jan Mogol) 14.5-03 Kråkudden, Hönö (Kristoffer Nilsson)	10.5–10.5	-4/-4
Rödstrupig piplärka Höst	1.9 Torslandaviken (Magnus Persson) 29.8-07 Mölnlyckemotet (Johannes Löfqvist)	6.10 Ånggården (Olof Armini) 9.10-06 Smithska udden (Kristoffer Nilsson)	1.9–30.9	±0/+6
Vattenpiplärka Höst–Vår	29.10 Hyppeln (Roger Eskilsson) 22.10-04 Ersdalen, Hönö (Christer Fält)	– 10.4-06 Rörö (Martin Alexandersson m fl)	31.10–6.4	-2/-
Gulärkla Vår–Höst	14.4 Välen (Hans Börjesson m fl) <i>Nytt fenologirekord (-4)</i>	22.9 Torslandaviken (Johan Svedholm) 12.10-02 Rörö (Magnus Unger)	22.4–26.9	-8/-4
Sidensvans Höst–Vår	1.10 Kvällängen (Magnus Persson) 20.9-05 Kungssten (Kristoffer Nilsson)	25.4 Flera lokaler 7.5-02 Botaniska trädgården (Berndt Lindberg)	5.10–2.5	-4/-7

Engelsk sädesärta *Motacilla alba yarrellii*

Samtliga: 1 ad hane Hills golfbana, Mölndal 6.4 (Magnus Rahm m fl).

Första fyndet i rapportområdet sedan 2004 av denna västliga ras av sädesärta. Dock brukar det så gott som årligen, huvudsakligen i mars–april, rapporteras enstaka individer med ett intermediärt utseende mellan den engelska rasen *yarrellii* och vår ras *alba*. I södra Norge är hybridisering ganska vanlig mellan raserna och troligtvis är det till stor del dessa fåglar som passerar Västkusten. En uppmaning är således att om ni ser en trolig engelsk sädesärta; anteckna så många dräktkaraktärer som möjligt och ta allra helst bilder på fågeln. Kan man säkerställa kön och ålder går det ibland att utesluta att det rör sig om en hybrid mellan dessa raser. De honfärgade fåglarna är oftast knivigare att bestämma än de adulta hanarna men vi är naturligtvis tacksamma för rapporter även på dessa för att kunna följa utvecklingen av utbredandet i Göteborg och på Västkusten.

JON HÅKANSSON

Strömstare *Cinclus cinclus*

Häckning: 1 par Sävåns dalgång, Jonsered (Kristoffer Nilsson m fl). 1 par Lärjeåns dalgång, Göteborg (Jürgen Persson).

Häckningstid: Fåglar iakttagts i Grevedämnet, Mölndal; Kvarnberget, Hindås; Mölndalsån, Mölnlycke samt Vättlefjäll, Angered.

Som vanligt är det ett antal pålitliga lokaler som återkommer när man summerar strömstarens utbredning under häckningstid. Arten verkar vara tämligen hårt knuten till de tre medelstora vattendrag som genomkorsar rapportområdet: Lärjeån, Sävånsån och Mölndalsån. Två konstaterade häckningar är normalt för senare år.

JOHAN SVEDHOLM

TRASTFÅGLAR

Under årets sista månader invaderades rapportområdet av trastar i en omfattning vi inte varit med om på många år. I övrigt bjöd 2009 på svart rödstjärt mitt i vintern, en rekordtidig näktergal och ett par sena höstskvättor men ingen höstringtrast.

Näktergal *Luscinia luscinia*

Tidiga fynd: 1 ex sj Torslandaviken 29–30.4 (Bo Brinkhoff m fl).

Häckningstid: Sammanlagt noterades drygt 130 sjungande individer i rapportområdet.

Ett fortsatt stabilt näktergalsbestånd, och fördelningen av sjungande fåglar i de olika kärnområdena är som följer: Hisingen 81 ex, Stora ån–Välen 6 ex, Södra skärgården 12 ex, Norra skärgården 20 ex, Sävåns dalgång 4 ex samt Lärjeåns dalgång 7 ex.

Tabell 15 – Fenologi: Trastfåglar

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Näktergal Vår–Höst	29.4 Torslandaviken (Bo Brinkhoff) <i>Nytt fenologirekord (-1)</i>	5.7 Torslandaviken (Jan Mogol) 2.9-06 Hönö (Carl Tholin m fl)	3.5–12.8	-4/-38
Blåhake Vår	14.5 Flera lokaler 5.5-01 Hönö (Magnus Unger)	22.5 Rörö (Daniel Gustafsson) 30.5-04 Ersdalsviken, Hönö (Magnus Unger)	7.5–22.5	+7/±0
Blåhake Höst	5.9 Killingsholmen, Askim (Jan Mogol) 17.8-03 Tistlarna (Martin Fransson)	22.9 Hönö (Claes-Göran Ahlgren) 20.10-00 Lagmansholmen (Martin Oomen)	2.9–16.9	+3/+6
Svart rödstjärt Vår–Höst	11.4 Björkö (Per Karlsson Linderum) 27.3-05 Galterö (Göran Johansson)	12.11 Arendal (Dennis Kraft) 8.12-03 Rörö (Magnus Unger)	6.4–8.11	+5/+4
Rödstjärt Vår–Höst	14.4 Fiskebäck (Stefan Svanberg) <i>Nytt fenologirekord (-2)</i>	19.9 Vrångö (Janne Dahlen) 26.10-02 Guldringen (Knut Karlsson)	21.4–3.10	-7/-14
Buskskvätta Vår–Höst	22.4 Stora Amundö (Johan Revelj m fl) 16.4-00 Styrö (Donald Granqvist)	21.10 Vrångö (Tina Widén) 24.10-04 Fässberg (Lars Eric Rahm)	24.4–1.10	-2/+20
Stenskvätta Vår–Höst	31.3 Galterö (Jon Hessman) 25.3-05 Brudarebacken (Magnus Unger m fl)	24.11 Rörö (Christer Fält) <i>Tangerat fenologirekord</i>	1.4–25.10	-1/+31
Taltrast Vår–Höst	15.3 Pinan, Hönö (Daniel Gustafsson) 13.2-07 Rörö (Christer Fält)	14.11 Hökälla (Daniel Gustafsson) 23.11-08 Vrångö (Tina Widén)	15.3–19.11	±0/-5
Ringtrast Vår	7.4 Flera lokaler 25.3-05 Johanneberg (Olof Armini)	17.5 Torslanda (gm Niklas Aronsson) 24.5-04 Donsö (Martin Fransson)	5.4–8.5	+2/+9
Ringtrast Höst	– 14.9-03 Sisjöns skjutfält (Tony Börjesson)	– 4.11-00 Donsö (Martin Fransson)	6.10–25.10	-/-

Framför allt är det trevligt att en uppräckning skett vid Lärjeån, där inga fåglar alls rapporterades under 2008. Aprilfyndet är blott det andra under 00-talet, och dessutom nytt fenologirekord.

JOHAN SVEDHOLM

Blåhake *Luscinia svecica*

Vår: 1 honfärgad Stora Amundö 14.5 (Svante Martinsson). 1 hane Sandvik, Hönö 14.5 (Per Björkman). 1 ad hane Rördammen, Öckerö 15.5 (Bengt Karlsson). 1 honfärgad Brudarebacken 15.5 (Roger Eskilsson m fl). 2 ex Torslandaviken 15.5 (Ola Wennberg m fl). 1 ex Rådasjön 15.5 (Johannes Löfqvist). 1 hane Tjälleviks mosse, Hönö 15.5 (Leif Andersson). 1 ad hane Nötholmen, Vrångö 15.5 (Tina Widén). 2 ex Röro 16.5 (Rolf Nyback). 2 hanar Galterö 16.5 (Ola Wennberg). 1 ex Torslandaviken 16.5 (Magnus Persson). 1 ex Röro 22.5 (Daniel Gustafsson).

Höst: 1 ex Killingsholmen, Askim 5.9 (Jan Mogol m fl). 1 ex Ramberget, Hisingen 19.9 (Matserik Eriksson). 1 ex Tjälleviks mosse, Hönö 22.9 (Claes-Göran Ahlgren).

Femton vårfynd och tre höstfynd är en ganska bra utdelning. Under 00-talet har antalet varierat mellan två och sexton individer under våren respektive en och nio individer höstetid. Det tycks ha varit ett kraftigt inflöde under perioden 14–16 maj, då hela fjorton fåglar noterades.

JOHAN SVEDHOLM

Svart rödstjärt *Phoenicurus ochruros*

Vinter: 1 ad hane Kläva, Hönö 1.1 (Göran Karlsson).

Häckningar: 1 par Skarvikshamnen, Hisingen (Stefan Svanberg m fl).

Häckningstid: 1 ex sj Björkö 11.4 (Per Karlsson Linderum). 1 par Åbro, Mölndal 15.4–3.11 (Kerstin Martinsson m fl). 1 hane sj Åbyfältet, Mölndal 16.4–6.6 (Anders Olsson m fl). 1 ex sj Masthugget 17.4 (Magnus Lundström). 1 ex sj Sävenäs 18.4–25.5 (Leif Jonasson m fl). 1 par Shell raffineri, Hisingen 20.4 (Per Åkeflo). 1 hane sj Långeberg 22.4 (Olof Armini). 1 ex sj Skansen Lejonet 30.4 (Leif Jonasson). 1 ex sj Riskulla, Mölndal 2.5 (Mats Bjersing). 1 ex sj Eklanda, Mölndal 18–26.5 (Anders Olsson m fl). 1 ex sj Ånasmotet, Göteborg 24.5 (Olof Armini). 1 ad hane Skandiahallen, Hisingen 15.6 (Pelle Gustavsson).

Höst: 1 honfärgad Brudarebacken 5.8 (Christer Fält). 1 ex Torslandaviken 21.9 (Thomas Karlsson). 1 ad hane Hummerviken, Öckerö 26.10 (Mats Raneström). 1 hane Kråkudden, Hönö 28.10 (Erik Widuss). 1 honfärgad Arendal, Hisingen 12.11 (Dennis Kraft).

Arten har nu konstaterats häcka i rapportområdet tre år i rad vilket får betraktas som mycket glädjande. Överlag ovanligt många fynd, och kanske kan några av observationerna under häckningstid också röra sig om genomförda häckningar, till exempel vid Åbro där ett par höll till under lång tid och på

Shellraffineriet där parning iakttoogs. Hisingens hamnområden är ju gammal klassisk mark för arten, men många fåglar brukar också observeras i Mölndals västra delar. Januarifyndet är det andra under 00-talet och det första sedan 2001.

JOHAN SVEDHOLM

Buskskvätta *Saxicola rubetra*

Sena fynd: 1 1K Vrångö 18–21.10 (Anders Johansson m fl).

Oktoberfynd av denna art är ganska ovanligt, endast en handfull har gjorts tidigare under 00-talet. Buskskvättan lämnar oss vanligen under september månad.

JOHAN SVEDHOLM

Stenskvätta *Oenanthe oenanthe*

Sena fynd: 1 ex Röro 24.11 (Christer Fält).

Detta var det nionde novemberfyndet av stenskvätta sedan 1976. Den aktuella fågeln hade ett intressant utseende med en mustigt rosttonad buk, vilket skulle kunna indikera att det rörde sig om den grönländska rasen *leucorhoa*. Även östliga populationer av stenskvätta kan dock ha denna typ av utseende, och det sena datumet kanske snarare talar för detta alternativ då de grönländska stenskvättorna flyttar betydligt tidigare.

JOHAN SVEDHOLM

Ringtrast *Turdus torquatus*

Vår: Sammanlagt ca 46 ex under perioden 7.4–17.5, som mest 5 ex Årekär, Askim 8.4 (Ingvor Svensson m fl) och 5 ex Brudarebacken 9.4 (Christer Fält m fl).

Normal utdelning under vårsträcket. På 00-talet har antalet vårfynd varierat mellan 25 och 70 individer. Den totala avsaknaden av höstfynd är däremot något som inte skett sedan 2002.

JOHAN SVEDHOLM

Taltrast *Turdus philomelos*

Vinter: Januari–februari: 1 ex Björkö 5.1 (Bo Brinkhoff). 1 ex Norra Kortedala 21.1 (Hampus Lybeck). 1 ex Göteborgs botaniska trädgård 24.1 (Bengt Landahl). 1 ex Fotö 25.1 (Mikael Molin). December: 1 ex Brännö 2.12 (Lars Hellman).

Vinterfynden av taltrast har under 00-talet legat mellan ett och tolv exemplar. Således får årets utfall

betraktas som normalt, men det är intressant att notera att taltrasten inte överhuvudtaget tycks ha ingått i de trastmassor som vällde in över oss under senhösten och vintern.

JOHAN SVEDHOLM

Rödvingetrast *Turdus iliacus*

Vinter: Januari–februari: Sammanlagt ca 28 individer. **December:** Antalet rapporterade fåglar uppskattas till allra minst 1 300 individer! Största flock 150 ex Näset, Göteborg 26.12 (Jan Mogol).

Häckningstid: 2 ex Bergsjön, Göteborg 19.6 (Amar Hot). 1 ex sj Klippans naturreservat, Björketorp 24–26.6 (Uno Unger m fl).

Under senhösten och vintern 2009–2010 berördes vi av den största trastinvasionen på mycket länge. Björktrastar i sällan skådad mängd lusade ned snart sagt varenda träd i rapportområdet! Med i trastmassorna fanns också stora mängder rödvingetrast och en del dubbeltrastar. 1 300 rödvingar är säkerligen mycket lågt räknat, det verkliga antalet kan säkert ha legat uppemot 2 000 ex! Jämför exempelvis med januari–februarisumman, som är ett mer normalt vinteruppträdande. För att hitta något liknande får vi gå tillbaka till vintern 1976–77, då också stora mängder björk- och rödvingetrast övervintrade på Västkusten. Under december 1976 rap-

Bild: BJÖRN DELLMING

Det är inte varje dag en gräshoppsångare *Locustella naevia* visar upp sig så här fint, men den 14 maj bjöd i alla fall det här exemplaret på sig själv i Torslandaviken.

porterades 1 200 ex från Halland, Göteborgstrakten och södra Bohuslän. Kanske var den invasionen ännu större än årets, om man betänker den flerfaldigt ökade skådaraktiviteten nuförtiden. En tänkbar förklaring till detta uppträdande kan vara den inledningsvis ovanligt milda hösten och en mycket god fruktsättning hos rönn, kombinerat med ett inflöde av trastar österifrån.

JOHAN SVEDHOLM

Dubbeltrast *Turdus viscivorus*

Vinter: Under januari–februari rapporterades 6 ex, och under december hela 17 individer.

Decembersumman är exceptionellt hög och hänger ihop med det oerhörda trastuppträdandet denna vinter (se vidare under rödvingetrast), men även januari–februarieresultatet är ovanligt bra. Tidigare under 00-talet har vinterfynden legat mellan noll och sex exemplar.

JOHAN SVEDHOLM

SÅNGARE

Sju rekordtidiga och fem rekordsena sångarter gör årets fenologitabell mer röd än någonsin. Dessutom bjöd 2009 på både trast- och höksångare, områdets första iberiska gransångare, brandkronad kungsfågel och flera övervintrare.

Gräshoppsångare *Locustella naevia*

Tidiga fynd: 2 ex sj Ragnhildsholmen 28.4 och framåt (Magnus Larsson m fl). 1 ex sj Torslandaviken 29.4 och framåt (Bo Brinkhoff m fl).

Häckningstid: Sammanlagt ca 54 sjungande fåglar.

Höst: 1 ex Bergsjödalen 26.8 (Johan Svedholm).

Skärgården: 1 ex sj Ryd, Björkö 14.5 (Peter Hamrén).

Ny rekordnotering av sjungande fåglar, de tidigare högstanoteringarna är från 1986 och 2002 och gäller cirka 50 ex. Det är dock ingen uppseendeväckande ökning, gräshoppsångaren har uppvisat en stabil trend under 00-talet med mellan 30 och 50 sjungande fåglar årligen. Man kan väl misstänka att dessa små fluktuationer delvis också speglar variationer i fågelskådarnas nattaktivitet. De allra flesta fåglarna brukar rapporteras från Hisingen, så även i år då 37 av fynden är från denna vackra ö. Skärgårdsfyndet är endast det tredje under 00-talet, och

Bild: BJÖRN DELLMING

En av de två trastsångare *Acrocephalus arundinaceus* som under vår och försommar höll till i Torslandaviken.

även om detta troligen rörde sig om en förbiflyttande fågel så är kanske det underskådade Björkö en av de biotopmässigt bäst lämpade öarna för denna art i norra skärgården. Enstaka höstfynd görs nästan årligen, men artens sällsynthet då är antagligen en skenbar effekt av dess mycket lågmälda framtoning under icke-häckningstid.

JOHAN SVEDHOLM

Busksångare *Acrocephalus dumetorum*

Korrigerig: 1 ex sj Tofter, Säve 6–18.6 2007 (Per Björkman, Barbro Björkman m fl).

I fågelrapporten 2007 var detta fynd felaktigt publicerat som 1–18.6.

JOHAN SVEDHOLM

Kärrsångare *Acrocephalus palustris*

Sena fynd: Vid Sudda, Hönö ringmärktes 2 ex 1.9, 1 ex 18.9 samt 1 ex 27.9 (Björn Zachrisson m fl).

Som vi har vant oss vid under de senaste åren gav ringmärkningsverksamheten vid Sudda även i år upphov till ett par septemberfynd av kärrsångare. Fyndet den 27 september var dessutom ett präktigt fenologirekord, hela två veckor senare än det gamla rekordet! Denna fågel var för övrigt det senaste fyndet i hela Sverige under 2009. Det har nu noterats tjugo septemberkärrsångare under 00-talet, varav 19 är ringmärkta fåglar och åtta av dessa är fångade just vid Sudda.

JOHAN SVEDHOLM

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus*

Samtliga: 1–2 ex Torslandaviken 15.5–28.6 (Ola Wennberg m fl). 1 ex sj Skålvisered, Säve 22.6 (Peter Strandvik).

Åttonde och nionde fynden sedan 1963. Av dessa har ett gjorts i augusti och resten är precis som årets fynd från maj och juni. Långstannaren i Torslandaviken var försvunnen mellan den 17 och 28 maj, men fick mellan den 13 och 21 juni sällskap av ytterligare en fågel! Det är inte uteslutet att fler än två individer var inblandade.

JOHAN SVEDHOLM

Härmsångare *Hippolais icterina*

Sena fynd: 1 ex ringm Sudda, Hönö 5.9 (Björn Zachrisson m fl).

Nytt fenologirekord och första septemberfyndet under 00-talet. Normalt ses de sista härmsångarna under mitten av augusti. De är dock säkert förbisedda på grund av sina mycket diskreta vanor under höststräcket.

JOHAN SVEDHOLM

Höksångare *Sylvia nisoria*

Samtliga: 1 2K hane Tjälleviks mosse, Hönö 25.5 (Leif Andersson m fl).

Rapportområdets åttonde fynd sedan 1963 (se separat ruta för komplett fyndhistorik), tillika det tredje under maj månad. Resten av fynden har gjorts mellan juli och oktober. Arten för en tynande tillvaro på Västkusten med en liten population i norra Bohuslän, men rent biotopmässigt är Göteborgs skärgård en klart tänkbar häckningsmiljö för arten.

JOHAN SVEDHOLM

Historik

FYND AV HÖKSÅNGARE

Med årets fynd finns totalt 8 fynd av höksångare i Göteborgs rapportområde genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning.

1. 1 ex Styrso 23.5 1989
2. 1 ex Nötholmen, Hönö 17.5 1998
3. 1 ex Björkö 2–7.7 2000
4. 1 1K Hönö 25.8 2001
5. 1 1K Välen 23.8 2005
6. 1 1K Valö, Gbg:s södra skärgård 15.10 2005
7. 1 1K Vrångö 1.9 2006
8. 1 2K hane Tjälleviks mosse, Hönö 25.5 2009

Ärtsångare *Sylvia curruca*

Vinter: 1 ex Skintebo, Askim 17–31.12 (Anders Göring m fl).

Uppenbarligen är ärtsångaren då och då tuff nog att försöka sig på att övervintra i våra trakter. Detta var nämligen vårt tredje vinterfynd, och liksom de båda tidigare (december–januari 1998–99 samt februari 2005) höll fågeln till vid en fågelmatning. Denna rikliga och säkra födotillgång får nog anses vara en förutsättning för att en ärtsångare, som normalt övervintrar i Afrika, skall kunna klara en vinter hos oss, i synnerhet en sådan kall period som rådde under vintern 2009–2010. Se *FpV nr 2/2010* för en artikel om fyndet.

JOHAN SVEDHOLM

Gransångare *Phylloscopus collybita*

Vinter: 1 ex Landala 4.12 (David Kihlberg). 1 ex Torslandaviken 5.12 (Mathias Theander). 1 ex Sävveåns dalgång, Utby 13.12 (Lena Essedahl). 1 ex Sjöbacka, Göteborg 13.12 (Jan Mogol). 1 ex Torslandaviken 19.12 (Magnus Persson). 1 ex Vättlefjäll, Angered 19.12 (Amar Hot).

Hela sex vinterfynd är den högsta noteringen någonsin! Gransångaren är rimligtvis beroende av insektstillgång, och årets höga decembersumma kan väl bero på att klimatet var tämligen mildt fram till mitten av december. Under andra halvan av månaden slog det dock om och blev rejält kallt, så frågan är om någon av dessa sångare klarade sig.

JOHAN SVEDHOLM

Bild: BJÖRN DELLMING

Göteborgsområdets första fynd av iberisk gransångare *Phylloscopus ibericus* gjordes den 3–4 maj på Vrångö. Se sidan 4 för fler bilder och sonogram.

Bild: MAGNUS RAHM

Bland frukt och bär vid en fågelmatning i Skintebo övervintrade den här ärtsångaren *Sylvia curruca*. En handfull gransångare passade också på att stanna just den här vintern, om än inte just i Skintebo.

Östlig gransångare *Phylloscopus c. tristis/abietinus*

Höst: Under september–november observerades ovanligt många gransångare med avvikande locklåten.

Troligen tillhörde dessa exemplar östligare populationer av rasen *abietinus* och dess övergång mot rasen *tristis*. Även sinsemellan dessa förmodat östliga fåglar kunde en del lätesskillnader urskiljas, alltifrån raka, näktergalsliknande till tvåstavigt nedåtkrökta, påminnande om iberisk gransångare eller bergstaigasångare. Kanske var flera olika populationer inblandade. Att bedöma hur många fåglar det rörde sig om är ogörligt, men dessa avvikande individer föreföll på många håll vara de absolut vanligast förekommande gransångarna under hösten.

JOHAN SVEDHOLM

Iberisk gransångare *Phylloscopus ibericus*

Samtliga: 1 ex sj Vrångö 3–4.5 (Tina Widén m fl).

Första fyndet i rapportområdet av denna sydvästeuropeiska gransångarsläktning. Se vidare separat artikel på sidan 4.

JOHAN SVEDHOLM

Lövsångare *Phylloscopus trochilus*

Sena fynd: 1 ex Hökälla 10.10 (Mats Erik Eriksson).

Nytt fenologirekord och fjortonde oktoberfyndet under 00-talet. Lövsångarna lämnar vanligen våra breddgrader i mitten av september.

JOHAN SVEDHOLM

Tabell 16. Fenologi – Sångare

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Gräshoppsångare Vår–Höst	28.4 Ragnhildsholmen (Magnus Larsson) <i>Tangerat fenologirekord</i>	26.8 Bergsjödalen (Johan Svedholm) 23.9-07 Hög, Hisingen (Tommy Järås)	1.5–16.8	-3/+10
Sävsångare Vår–Höst	24.4 Välen (Hans Börjesson) <i>Nytt fenologirekord (-2)</i>	10.9 Stora Amundö (Patrik Axelsson) 2.10-07 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson)	28.4–16.9	-4/-6
Kärrsångare Vår–Höst	16.5 Sudda, Hönö (Markus Lagerqvist) 12.5-03 Välen (Stefan Andersson)	27.9 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson) <i>Nytt fenologirekord (+14)</i>	16.5–8.9	±0/+19
Rörsångare Vår–Höst	26.4 Torslandaviken (Magnus Persson) <i>Tangerat fenologirekord</i>	6.10 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson) 1.11-08 Torslandaviken (Hans Börjesson)	28.4–5.10	-2/+1
Härmsångare Vår–Höst	10.5 Flera lokaler 5.5-04 Slottskogen (Stefan Andersson)	5.9 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson) <i>Nytt fenologirekord (+12)</i>	8.5–18.8	+2/+18
Ärtsångare Vår–Höst	17.4 Bosgården (Lars Eric Rahm) <i>Nytt fenologirekord (-2)</i>	26.9 Kråkudden, Hönö (Arne Ekström) 12.10-05 Rörö (Uno Unger)	23.4–28.9	-6/-2
Törnsångare Vår–Höst	25.4 Torslandaviken (Jon Håkansson) <i>Nytt fenologirekord (-1)</i>	19.9 Lökholmen (Lars Davidsson) 18.12-00 Torslandaviken (Magnus Unger)	29.4–3.10	-4/-14
Svarthätta Vår–Höst	12.4 Kungsladugård (Johan Ennerfelt) 2.5-01 Änggårdsbergen (Kristoffer Nilsson)	12.11 Rörö (Christer Fält) 8.10-08 Skansen Lejonet (Svante Martinsson)	10.4–3.11	+2/+9
Trädgårdssångare Vår–Höst	4.5 Torslanda (Per-Erik Hagström) 24.3-00 Majvik (Kenneth Thor)	29.9 Gamlestaden (Roger Eskilsson) 14.11-04 Kungsparken (Kjell Wallin)	5.5–2.10	-1/-3
Grönsångare Vår–Höst	14.4 Slottskogen (Magnus Eriksson) <i>Nytt fenologirekord (-1)</i>	9.8 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson m fl) 1.9-02 Bokedalen, Jonsered (Kristoffer Nilsson)	23.4–20.8	-9/-11
Gransångare Vår–Höst	28.3 Hönö kyrkogård (Bengt Karlsson) 16.3-08 Välen (Magnus Eriksson)	19.12 Flera lokaler <i>Nytt fenologirekord (+26)</i>	26.3–17.11	+2/+32
Lövsångare Vår–Höst	10.4 Oxsjön, Askim (Anders Grönvall) <i>Nytt fenologirekord (-4)</i>	10.10 Hökälla (Mats Erik Eriksson) <i>Nytt fenologirekord (+4)</i>	16.4–30.9	-6/+10

Brandkronad kungsfågel *Regulus ignicapilla*

Samtliga: 1 hane sj Ersdalen, Hönö 25.5 (Hans Börjesson m fl).

Tionde fyndet i rapportområdet. Fyndet är lite sent för att ligga inom artens egentliga vårflyttningsperiod som huvudsakligen infaller i april, och lokalen är mycket välbevakad så fågeln var knappast på plat-

sen vare sig före eller efter denna dag. Det får väl därför anses röra sig om en kringströvande icke-häckare.

JOHAN SVEDHOLM

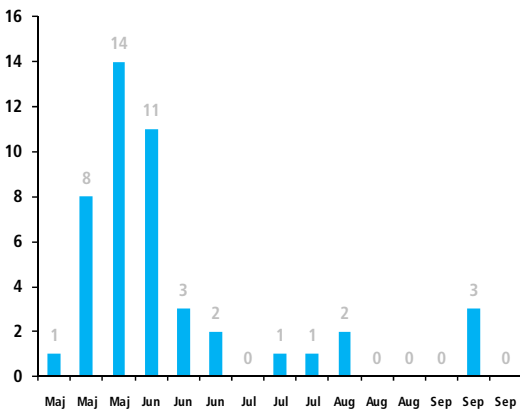
FLUGSNAPPARE–MESAR

Det blev inga pungmesar i år men väl två mindre flugsnappare och dubbla snapparrekord på våren. Och entiteparet på Hönö tycks trivas i skärgården.

Mindre flugsnappare *Ficedula parva*

Samtliga: 1 2K hane sj Slottskogen 29.5 (Stig Fredriksson m fl). 1 ad hane sj Hindtjärn, Partille 26–27.6 (Magnus Unger m fl).

Fynd nummer 45 och 46 i området sedan 1963. Fågeln i Slottskogen upptäcktes under den mest typiska tiden för arten i området, nämligen i slutet av maj då totalt 14 ex setts (se *Figur 7*). Den adulta hanen vid Hindtjärn i Partille häckade eventuellt i området, men inga mer konkreta bevis för detta finns än att fågeln yttrade ett läte som anses fylla en varnande funktion båda dagarna den sågs. Tidigare har endast en fågel upptäckts i slutet av juni. Hela

Figur 7. Tidsmässigt uppträdande av mindre flugsnappare i Göteborgs rapportområde 1963–2009 uppdelat på dekader.

Tabell 17. Fenologi – Flugsnappare och törnskator

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Grå flugsnappare Vår–Höst	28.4 Slotsskogen (Bengt Adamsson m fl) <i>Nytt fenologirekord (-5)</i>	29.9 Ramberget (Johan Svedholm) 14.10-01 Rörö (Magnus Unger)	6.5–27.9	-8/+2
Svartvit flugsnappare Vår–Höst	12.4 Öckerö (Bengt Karlsson) <i>Nytt fenologirekord (-3)</i>	10.9 Grötö (Peter Hamrén) 12.10-05 Rörö (Uno Unger)	21.4–13.9	-9/+3
Törnskata Vår–Höst	1.5 Torslandaviken (Hans Börjesson m fl) <i>Nytt fenologirekord (-3)</i>	11.9 Kviberg, Roger Eskilsson 23.9-00 Torslandaviken (Johan Svedholm)	8.5–12.9	-7/+1
Varfågel Höst–Vår	10.9 Stora Amundö (Patrik Axelsson) <i>Nytt fenologirekord (-4)</i>	14.4 Ragnhildsholmen (Per Karlsson) 29.4-06 Rambo mosse (Christer Johansson)	19.9–17.4	-9/+3

14 fynd har dock gjorts i Partille kommun och den tidigare häcklokalen Bokedalens står för elva av dessa. I Slotsskogen har däremot endast en fågel setts tidigare och det var den 1 juni 1980. Lokaler med fler än två fynd är, förutom Bokedalens, Eklanda med fyra fynd och Brännö med tre fynd.

MIKAEL MOLIN

Skäggmes *Panurus biarmicus*

Häckningar: 6 ex varav minst 2 1K Lagmansholmen, Säve 30.6 (Johan Svedholm).

Häckningstid: 1–3 ex Välen 18–28.3 (Daniel Gustafson m fl). 1 par Otterbäcken, Askimsviken 28.3–8.4 (Christer Cederfalk m fl). 1–3 ex Torslandaviken 4–14.4 (Per Lundgren m fl). 1 par Kippsholmen, Björlanda 14.4–1.6 (Per Lundgren m fl). 1 par Haga kile, Askim 2.5 (Jan Wahlberg). 1 ex Kvillehed, Nordre älv 9.6–15.7 (Lennart Larsson). Minst 15 ex Lindesnäs, Nordre älv 30.6 (Johan Svedholm). 3 ex Öxnäs 4.8 (Göran Karlsson).

Höga antal: 11 ex Välen 18.10 (Birger Kaiser). 11 ex Torslandaviken 10.12 (Martin Oomen). 6 ex Otterbäcken, Askim 15.2 (Aimon Niklasson).

En eller två konstaterade häckningar (vid Lagmansholmen och eventuellt vid Lindesnäs) och dessutom gott om observationer under häckningstid från flera

tidigare konstaterade eller misstänkta häcklokaler är ett bra resultat. De högsta rapporterade antalen är dock bara hälften av fjolårets då som mest 22 ex sågs. Arten har tidigare konstaterats häcka i området åren 2005–2007 vid Lagmansholmen, Kvillehed respektive Torslandaviken samt vid Ingebäck, Säve 1992. De första observationerna gjordes så sent som 1976 då 16 ex sågs vid Ers vatten, Rörö den 16 oktober och 2 ex vid Härssjön, Mölndal den 7–18 november. Detta var troligen ett resultat av en god häckningssäsong vid Tåkern i Östergötland, som var artens huvudlokal i landet vid den tiden, och att många fåglar sträckte iväg därifrån i oktober–november. Sedan dröjde det ända fram till 1990 innan nästa besök i vårt område, men då sågs å andra sidan 35–40 ex. Vid den tiden verkar arten fått fäste även på andra Västkustlokaler på allvar och arten har sedan dess varit årlig i området. I början av 90-talet sågs flertalet fåglar på Hisingen kring Nordre och Göta älv och det var ju sedan också vid Ingebäck, Säve som den första häckningen kunde konstateras den 11 juli 1992.

MIKAEL MOLIN

Entita *Parus palustris*

Skärgården: 1 par häckade vid Hönö kyrkogård och sågs på lokalen 14.2–1.11 (Bengt Karlsson m fl). Dessutom sågs 1 ex Ersdalen, Hönö 6.8–23.12 (Hans Waern m fl).

Det är sannolikt samma par som uppehållit sig på Hönö kyrkogård sedan den 8 september 2007 och där en av fåglarna ringmärktes den 26 september 2007. Glädjande nog verkar paret också i år, liksom ifjol, häckat på lokalen eftersom de sågs mata ungar den 28 juli. Inga uppgifter finns dock om huruvida häckningen resulterade i flygga ungar. Dessutom finns en uppgift om att en fågel ringmärktes på lokalen den 27 oktober men det är oklart om det rörde sig om en av fåglarna i det häckande paret eller någon annan individ. Det är också oklart om observationerna vid Ersdalen utgörs av en av fåglar-

Bild: MAGNUS RAHM

En skäggmes *Panurus biarmicus* i vassen vid Härssjön den 1 november.

na från Hönö kyrkogård ute på strövtåg eller om spridning till fler lokaler på Hönö är på gång. I år uppehöll sig i alla fall en fågel på vardera lokalen mer eller mindre samtidigt den 27 oktober.

MIKAEL MOLIN

SOMMARGYLLING–STARAR

Inga större sensationer här i år, men såväl törnskata som varfågel sågs rekordtidigt under respektive arts säsong. Och sommargyllingar gör ju alltid folk glada.

Sommargylling *Oriolus oriolus*

Samtliga: 1 ex Kärralund 28.5 (Lars Wolf). 1 ex Björkö 29.5 (Bo Brinkhoff).

Två fynd av sommargylling är fullt normalt för senare år. Precis som 2008 dök en gylling upp i en park intill en skola inne i Göteborgs stad. I år var det Kärralundskolans omgivning som gästades. Tidsmässigt ligger fynden helt i linje med de som gjorts tidigare i rapportområdet (se *Figur 8*).

PER BJÖRKMAN

Törnskata *Lanius collurio*

Häckningar: Fyra konstaterade häckningar: Kappered, Bergum; Svanällan, Hisingen; Sisjöns skjutfält och Brudarebacken.

Häckningstid: Rapporterad från ytterligare 14 lokaler med lägre kriterier.

Ny rapporteringsart för rapportområdet. Törnskatan är upptagen på Naturvårdsverkets lista över rödlistade arter och tanken är att följa dess status som häckfågel i rapportområdet framöver. Vi uppmanar därför alla att rapportera häckningar av törnskator på Svalan.

PER BJÖRKMAN

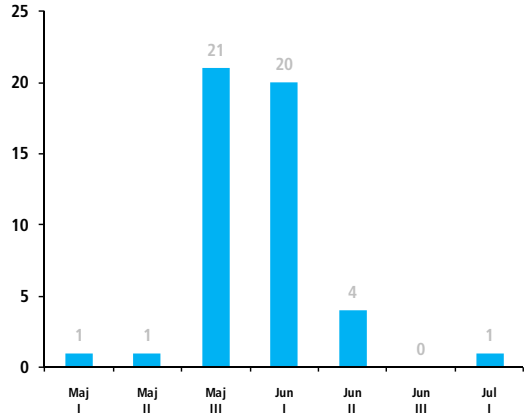
Varfågel *Lanius excubitor*

Vinter/vår: Sammanlagt ca 40 ex under perioden 1.1–14.4.

Höst/vinter: Sammanlagt 25–30 ex under perioden 10.9–29.12

Varfågeln verkar ha ett stabilt uppträdande i området. Årets antal under vinter och vår är något högre än de senaste åren, medan antalet för höst och vinter hamnade på samma siffror som förra året.

PER BJÖRKMAN

Figur 8. Tidsmässigt uppträdande av sommargylling i Göteborgs rapportområde 1963–2009 uppdelat på dekalder.

Nötkråka *Nucifraga caryocatactes*

Häckningstid: 1 ex Mönlyckemetot, Råda 15.3 (Johannes Löfqvist). 2 ex Bokedalen 19–26.3 (Birger Kaiser m fl). 1 ex Björöd, Landvetter 20.3 (Per Björkman). 1 ex Klippans naturreservat, Björketorp 25.3 (Birger Kaiser m fl). 1 ex Rödbomotet, Hisingen 31.5 (Ola Bäckman). 1 ex Jonsered 4.6 (Kristoffer Nilsson).

Senast en häckning konstaterades var 2007. Till skillnad från förra året gjordes dock fynd under maj och juni, så förmodligen häckar nötkråkan fortsatt sparsamt till sällsynt i rapportområdet.

PER BJÖRKMAN

Råka *Corvus frugilegus*

Vinter/vår: Sammanlagt ca 200 ex under perioden 5.1–17.5. **Höga antal:** 25 ex str NO Johanneberg, Göteborg 11.3 (Olof Armini). 25 ex str NO Kråkudden, Hönö 12.3 (Peter Hamrén).

Höst/vinter: Sammanlagt ca 120 ex under perioden 14.8–28.12. **Höga antal:** 15 ex str Kråkudden, Hönö 10.10 (Thomas Karlsson).

Möjligen något fler vårfynd än normalt, medan antalet höststräckare är relativt måttligt. Under 00-

Bild: LARS LUNDMARK

En råka *Corvus frugilegus* vid Stora Amundö den 7 oktober.

Tabell 18. Fenologi – Finkar och fältsparvar

Art/Period	Första observation	Sista observation	Mediandatum	Avvikelse
Bergfink <i>Höst–Vår</i>	6.9 Öxnäs (Stefan Malm) <i>31.7-03 Smithska udden (Kristoffer Nilsson)</i>	9.5 Vrångö (Tina Widén) <i>24.5-01 Yttre Tistlarna (Sten Ekwall)</i>	28.8–10.5	+9/–1
Hämpling <i>Vår–Höst</i>	12.3 Öxnäs (Uno Unger) <i>8.3-03 Hjuvik, Torslanda (Matserik Eriksson)</i>	8.11 Rörö (Per Björkman) <i>23.11-01 Ersdalen, Hönö (Kristoffer Nilsson)</i>	20.3–7.11	–8/+1
Vinterhämpling <i>Höst–Vår</i>	5.10 Smithska udden (Kristoffer Nilsson) <i>26.9-04 Smithska udden (Kristoffer Nilsson)</i>	24.4 Björkö (Bo Brinkhoff) <i>11.5-05 Öxnäs (Daniel Gustafsson)</i>	5.10–28.4	±0/–4
Rosenfink <i>Vår–Höst</i>	18.5 Torslandaviken (Bo Brinkhoff mfl) <i>10.5-02 Kobbhall (Markus Lagerqvist)</i>	25.8 Backa, Hisingen (Jon Håkansson) <i>11.9-07 Sudda, Hönö (Björn Zachrisson)</i>	19.5–27.8	–1/–2
Lappsparv <i>Vår</i>	17.3 Kråkudden (Olof Armini) <i>3.2-02 Kvillehed, Säve (Magnus Unger)</i>	23.4 Torslandaviken (Martin Oomen) <i>12.5-02 Torslandaviken (Kristoffer Nilsson)</i>	19.3–3.5	–2/–10
Lappsparv <i>Höst</i>	14.9 Flera lokaler <i>3.9-05 Brudarebacken (Christer Fält m fl)</i>	28.10 Hönö (Martin Oomen) <i>10.11-02 Öxnäs, Säve (Fredrik Spak)</i>	8.9–24.10	+6/+4
Snösparv <i>Höst–Vår</i>	4.10 Kråkudden, Hönö (Magnus Persson) <i>26.9-07 Galterö (Lars Hellman)</i>	26.3 Brudarebacken (Roger Eskilsson) <i>16.4-06 Rörö (Per Björkman m fl)</i>	8.10–1.4	–4/–6
Ortolansparv <i>Vår</i>	– <i>29.4-03 Yttre Tistlarna (Tommy Järås)</i>	– <i>11.5-03 Brännö (Lars Hellman)</i>	30.4–6.5	–/–
Ortolansparv <i>Höst</i>	8.8 Brudarebacken (Jan-Åke Noresson) <i>Nytt fenologirekord (–2)</i>	3.9 Smithska udden (Jon Håkansson) <i>15.9-07 Lyse, Torslanda (Martin Larsson m fl)</i>	19.8–12.9	–11/–9

talet har höstens totalsumma varierat från årets 120 ex upp till cirka 330 ex 2008. Som synes sågs inga större flockar under hösten vilket kan förklara det låga antalet. Vintertid sågs enstaka råkor även inne i centrala Göteborg.

PER BJÖRKMAN

Svartkråka *Corvus corone corone*

Samtliga: 1 ex str NO Kråkudden, Hönö 17.3 (Per Björkman). 1 ex str N Lagmansholmen 15.4 (Johan Svedholm). 1 ex Torslandaviken 28.4 (Håkan Thorstensson). 1 ex Flatås 9.5 (Kristoffer Nilsson). 1 ex Donsö 9.5 (Lars Davidsson). 1 ex Rörö 11.5 (Ola Wennberg). 1 ad Skändla, Hisingen 20.5 (Peter Strandvik). 1 ex Kaverös 21.6 (Kristoffer Nilsson). 1 ex Högsbo industriområde 29.8 (Johan Svedholm). 1 ex Göteborgs fiskhamn 25.9–9.10 (Peter Strandvik m fl).

Tio fynd av svartkråka är ett normalt antal för rapportområdet. Samhäckning med gråkråka har sedan länge förekommit i området, och ett antal hybrider förekommer därför vilket komplicerar fyndbilderna.

PER BJÖRKMAN

Historik

FYND AV GULHÄMPLING

Med årets fynd finns totalt 3 fynd av gulhämpling i Göteborgs rapportområde genom tiderna. Här listas samtliga kända fynd i kronologisk ordning.

- 1 hane Kippholmen 27.4 1994
- 1 hane Brudarebacken 8.9 2002
- 1 ex Smithska udden 17.9 2009

FINKAR–FÄLTSPARVAR

Hösten 2009 bjöd på gott om korsnäckbar men ovanligt få ortolansparvar (även om en av dem sågs något tidigare än vanligt). Dessutom sträckte områdets tredje gulhämpling förbi.

Obestäm d bo-/bergfink *Fringilla sp.*

Höga antal: Sammanlagt 128 049 ex str S Smithska udden 1.8–20.11 (Kristoffer Nilsson). De tre högsta dagssummorna blev 36 920 ex 25.9, 19 100 ex 6.10 samt 11 940 ex 19.9.

Drygt 20 000 färre finkar än fjolåret men ändå det tredje bästa året av de tio senaste som Kristoffer Nilsson har bevakat sträcket över Smithska udden.

MARTIN OOMEN

Gulhämpling *Serinus serinus*

Samtliga: 1 ex str S Smithska udden 17.9 (Kristoffer Nilsson m fl).

Komplettering: 1 ex Brudarebacken 8.9 2002 (Christer Fält m fl).

Göteborgs tredje fynd genom tiderna (se separat ruta för komplett fyndhistorik). Det första gjordes så sent som 1994. Gulhämplingen förekommer allmänt över hela Europa och artens nordgräns sträcker sig upp till södra Danmark och sydligaste Skåne. Den skånska populationen uppgår till ett 15-tal par och anses stabil. I Halland ses arten årligen under vår och försommar. Sommarfynd görs även i

norra delen av Götaland och Svealand varje år, då ofta av långstannande revrhävdande hanar. Sett till denna bakgrund är det nästan märkligt att det har gjorts så få fynd i Göteborgsområdet. Fyndet från 2002 har tidigare varit publicerat som obestämd gulhämpling/kanariefågel men vid förnyad granskning godkänts som en säkert bestämd gulhämpling.

MARTIN OOMEN

Steglits *Carduelis carduelis*

Häckningstid: 1 par Välen 19.5 (Hans Börjesson). 1 par Ragnhildsholmen 23.5 samt 20.6 (Daniel Gustafsson m fl). 1 par Askesby, Säve 25.6 (Per Lundgren m fl). Enstaka individer sågs dessutom vid Torslandaviken, Gunnesby, Bergum och Lärjeån under försommaren.

Höga antal: 100 ex Torslandaviken 14.12 (Bengt Adamsson m fl).

Inga konstaterade häckningar men sett till antalet rapporter under häckningstid så får man förmoda att det regelbundet häckar åtskilliga par inom rapportområdet.

MARTIN OOMEN

Vinterhämpling *Carduelis flavirostris*

Höga antal: 60 ex str S Vrångö 21.10 (Tina Widén). 60 ex Hypeeln 29.10 (Roger Eskilsson).

Enstaka större flockar av vinterhämpling ses varje år i området, så även i år.

MARTIN OOMEN

Brunsiska *Carduelis flammea cabaret*

Häckningar: 1 par Lilla Rävholmen, Styrö (Andy Hultberg). 1 par Uggedal, Askim (Mikael Forsman). 1 par Smithska udden (Kristoffer Nilsson) 1 par Sävveåns dalgång, Utby (Lena Essedal).

Utöver konstaterade häckningar rapporterades spelflygande siskor på cirka 45 platser. Den absoluta merparten av dessa observationer gjordes i skärgården eller längs kustbandet och som jämförelse kan nämnas att det endast gjordes två fynd under häckningstid i Partille kommun

MARTIN OOMEN

Snösiska *Carduelis homemanni*

Samtliga: 1 honfärgad Torslandaviken 1–7.1 (Jan Mogol m fl). 1 honfärgad Eklanda, Måndal 17.1 (Olof Armini). 1 ex Hästevik, Torslanda 7.2 (Dennis Kraft).

Bild: PATRIK JONASSON

En av de tre bändelkorsnäbbar *Loxia leucoptera* som höll till i Lillhagsparken tillsammans med sina vingbandslösa artfränder under oktober–december.

Precis som föregående år gjordes tre fynd vilket är normalt. I likhet med dess släkting gråsiskan, i vars flockar man oftast finner arten, så fluktuerar antalet kraftigt från år till år. Senaste goda snösiskeåren var vintrarna 2001/2002 samt 2002/2003 då vardera cirka 20 ex sågs per säsong.

MARTIN OOMEN

Bändelkorsnäbb *Loxia leucoptera*

Samtliga: 2 ex str Hinsholmen, Göteborg 8.8 (Jan Mogol). 6 ex Brudarebacken 12.9 (Leif Andersson). 1 ex str S Änggårdsbergen 12.9 (Hampus Lybeck). 4 ex str S Johanneberg 13.9 (Olof Armini). 2 ex Storeberget, Gamlestan 19.9 (Roger Eskilsson). 1 ex Olofstorp, Bergum 20.9 (Håkan Thorstensson). 2 ex Änggården 6.10 (Olof Armini). 1 ex str S Smithska udden 30.10 (Kristoffer Nilsson). 3 ex Lillhagsparken 22.10–20.12 (Mats Persson m fl). 1 ex Hönö 7.11 (Gigi Sahlstrand m fl).

Sammanlagt nio fynd av cirka 22 ex vilket är ungefär samma antal som noterades under fjolåret. Bändelkorsnäbbarna som dök upp i lärbeståndet vid Lillhagsparken blev nog Göteborgs mest beskådade korsnäbbar på mycket länge. Bändelkorsnäbben har ett nomadiskt uppträdande och det kan gå långt mellan åren då arten visar sig på Västkusten.

MARTIN OOMEN

Mindre korsnäbb *Loxia curvirostra*

Höga antal: 369 ex str S 1.8–20.11 (Kristoffer Nilsson).

En mindre invasionsrörelse inträffade under augusti och september i södra Sverige men Göteborgsområdets sträcklokaler berördes inte nämnvärt av detta. Däremot gjordes betydligt fler observationer än normalt under sena delen av hösten och vintern.

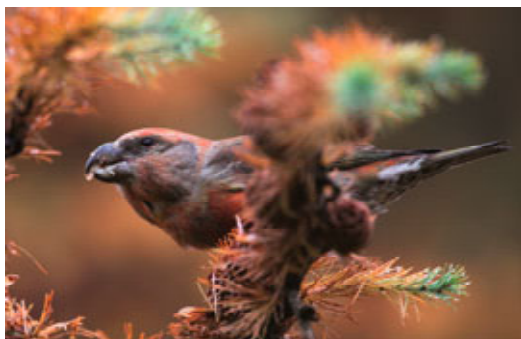

Bild: PETER HVASS

En av de sex större korsnäbbarna *Loxia pytyopsittacus* som deltog i det långdragna korsnäbbskonventet som utsplade sig i Lillhagsparken under hösten och vintern.

Kanske var det på grund av god födotillgång i våra trakter som ovanligt många korsnäbbar fanns kvar året ut.

MARTIN OOMEN

Större korsnäbb *Loxia pytyopsittacus*

Häckningar: 1 par Maderna, Partille (Kristoffer Nilsson). 1 par Högsjön, Vättlefjäll (Uno Unger).

Häckningstid: 2 par Östra Trollåsen, Askim 18.1–15.2 (Aimon Niklasson). 5 ex Rambo mosse 28.2 (Rune Edquist).

Övriga: Vid Lillhagsparken rapporterades som mest 6 ex under perioden 22.10–5.12 (Per Björkman m fl). Dessutom gjordes ytterligare ca 20 observationer av mestadels 1–3 ex på 15 andra lokaler.

Glädjande med två konstaterade häckningar. Bägge gjordes i de östra delarna av rapportområdet där skådaraktiviteten är förhållandevis låg. Under hösten och påföljande vinter uppehöll sig en hel del korsnäbbar i Göteborgsområdet. Svårigheter vid bestämning av framförallt överflygande korsnäbbar gör troligen att många större korsnäbbar lämnas obestämnda eller rapporteras som mindre korsnäbbar enligt devisen att den arten är vanligast.

MARTIN OOMEN

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

Häckningstid: Göta älv dalen: Längs sträckan mellan Angeredsbrom upptill Jordfallsbron noterades ca 10–12 sjungande exemplar i maj–juni. **Övriga lokaler:** 2 ex Torslandaviken 18.5–3.6 (Bo Brinkhoff m fl). 1 ex sj Biskopsgården 20.5 (Björn Dellming). 1 ex sj Hönö 22.5 (David Armini m fl). 1 ex sj Ragnhildsholmen 24.5 (Martin Samuelsson). 1 ex sj Sävveåns dalgång, Partille 28.5 (Olof Armini). 3 ex Haga kile, Askim 30–31.5 (Lars Lundmark m fl). 1 ex sj Göteborgs botaniska trädgård 30.5 (Håkan Eliasson). 1 ex sj Öxnäs 31.5 (Bo Brinkhoff). 1 honfärgad Röro 31.5 (Crister Fält). 1 ex sj Lärjeåns dalgång, Bergum 7.6 (Elon Wismén m fl).

Övriga fynd: 1 hane Haga kile, Askim 1.8 (Jan Mogol). 1 ex str S Smithska udden 21.8 (Kristoffer Nilsson m fl). 1 ex str S Backa 25.8 (Jon Håkansson).

Några häckningar kunde inte konstateras detta år men en sedvanlig koncentration av sjungande fåglar fanns på nordöstra Hisingen längs Göta älv. Augustifyndet vid Haga kile är intressant och kan kanske antyda häckning då 3 ex sågs där i början av sommaren. De övriga fynden av sjungande fåglar under någon dag eller två i skiftet maj/juni på vitt skilda lokaler får antas vara förbisträckande fåglar.

MARTIN OOMEN

Lappsparv *Calcarius lapponicus*

Vår: Sammanlagt 6 ex under perioden 17.3–23.4, fördelat på fem lokaler.

Höst: Sammanlagt 22 fynd av 28 ex under perioden 14.9–28.10.

Normal fördelning mellan vår och höst, med en klar majoritet av höstfynd. De senaste tre till fyra åren har antalet fynd dalat i jämförelse med hur det såg ut i början av 00-talet. Det är svårt att dra några slutsatser av detta, dels på grund av att samtliga fynd av arten ej tidigare har redovisats i fågelrapporterna, dels på grund av att den stora skådarboomen som Göteborg upplevde i början av 00-talet kommit av sig lite. Sträckräkningarna från Falsterbo under åren 1973–2009 visar dessutom på stora fluktuationer mellan olika årtionden.

MARTIN OOMEN

Snösparv *Plectrophenax nivalis*

Större antal: 35 ex Röro 24.10 (David Kihlberg). 35 ex Stora Amundö 12.11 (Lars Lundmark).

Återigen ett år utan några anmärkningsvärt stora vinterflockar. De tre högsta noteringarna sedan 1950 ligger på cirka 200 ex vid Stora Amundö den 26 december 2004, 125 ex i Hindås den 31 december 1958 samt 100 ex i Gunnilse den 27 mars 1988.

MARTIN OOMEN

Ortolansparv *Emberiza hortulana*

Samtliga: 1 ex Brudarebacken 8.8 (Jan-Åke Noresson m fl). 1 ex Torslandaviken 12.8 (Johan Svedholm). 1 ex Brudarebacken 19.8 (Christer Fält m fl). 1 ex str S Vrångö 22.8 (Jan-Åke Noresson). 1 ex str S Smithska udden 25.8 (Kristoffer Nilsson). 1 ex str S Smithska udden 3.9 (Jon Håkansson).

Med endast sex fynd av sex individer blir 2009 det sämsta året sedan 2001, då fem exemplar rapporte-

rades. Trots god bevakning av Brudarebacken, som visat sig vara Göteborgsområdets säkraste lokal för arten gjordes bara två fynd där under hösten. Värt att notera är att vårfyndet uteblev för tredje året i rad.

MARTIN OOMEN

Sävspurv *Emberiza schoeniclus*

Vinter: Januari–februari: 3–4 ex Torslandaviken (Bo Brinkoff m fl). 5 ex Välen–Stora ån (Kristoffer Nilsson m fl) 1 ex Haga kile, Askim 15–18.1 (Lars Lundmark) 1–2 ex Otterbäcken–Askimsviken 3.1–

10.2 (Kristoffer Nilsson). December: 9 ex Torslandaviken 1–30.12 (David Lundgren m fl). 8 ex Stora Ån, Välen 19–28.12 (Per Boström m fl). 1 ex Galterö 30.12 (Jon Hessman). 1 ex Haga kile, Askim 30.12 (Ola Wennberg).

En liten men ändå skönjbar återhämtning av antalet vinterfynd jämfört med de senaste årens ganska låga antal, framför allt under december då lite större ansamlingar än under den tidiga vintersäsongen i januari–februari rapporterades. I vanlig ordning är det Torslandaviken och området kring Välen och Stora ån som attraherar flest övervintrare.

MARTIN OOMEN

HJÄLP OSS MED RÖDLISTADE ARTER!

På ArtDatabankens rödlista för hotade organismer finns 91 fågelarter. Vissa av dessa har vi följt utvecklingen på under många år eftersom de varit relativt sparsamma häckare i området (t ex nattskärva, skogsduva, mindre hackspett, backsvala, turkduva och rosenfink), medan andra varit så talrika att vi inte haft något bra system för att följa populationsutvecklingen (t ex sånglärka, hämpling, törnskata, stenskvätta och entita).

För att försöka följa de sistnämnda arternas utveckling bättre kommer vi sammanställa antalet häckningar som rapporteras kommande år, men för att en sådan sammanställning ska bli värdefull krävs att så många som möjligt verkligen rapporterar dessa arter. Att få in rapportunderlag för sällsyntare arter brukar inte vara något problem, men med så pass vanliga arter som de här riskerar många häckningar att aldrig rapporteras. Vi ber dig därför att ha de här arterna i åtanke när du rör dig i lämpliga marker kommande häckningssäsonger. Rapportera alla misstankar om häckande fåglar till Artportalen (se nästa uppslag om hur du rapporterar). Helst ser vi att du anger häckningskriterier enligt den 20-gradiga skala som finns i Artportalens rapportformulär (ser du inte dessa, klicka på "Anpassa rapportformuläret") så blir det enklare för oss att sammanställa fynden.

Vi efterlyser framöver alltså samtliga rapporter om häckningar och misstänkta häckningar av följande arter utöver de arter vi redan idag följer häckningen för **SÅNGLÄRKA**, **STENSKVÄTTA**, **ENTITA**, **TÖRNSKATA** och **HÄMPLING**. Vi passar dessutom på att ge samma uppmaning när det gäller följande arter, som vi också har för avsikt att följa mer ingående framöver trots att de inte är rödlistade: **ENKELBECKASIN**, **SPILLKRÅKA**, **TALLTITA**, **SVARTMES** och **TOFMES**.

Tack på förhand!

Rrk Göteborg

Året i siffror

Sammanlagt rapporterades 128 839 observationer från Göteborgs rapportområde under 2009, vilket är cirka 25 000 rapporter fler än under det tidigare rekordåret 2007. En glädjande trend är att hela 844 personer bidragit med rapporter – nästan 200 fler än de senaste åren då vi konstant legat på drygt 650 rapportörer. Sammanlagt rapporterades 256 olika arter (två färre än 2008). Här följer lite statistik över hur dessa arter fördelade sig på olika kommuner, skådare och lokaler. Dessutom redovisas resultatet från årets tre tävlingar (januarijakten, vårvadraten och höstkvadraten).

SAMMANSTÄLLNING: MIKAEL MOLIN

Lokal toppen Göteborg	
Torslandaviken	187
Stora Amundö	167
Öxnäs, Säve	151
Välen	149
Vrångö	149

Skådartoppen Göteborg	
Johan Svedholm, Göteborg	197
Magnus Persson, Torslanda	189
Carl Jyker, Västra Frölunda	184
Hans Börjesson, Västra Frölunda	177
Tina Widén, Göteborg	176

Kommuntoppen 2009 (2007, 2008 inom parentes)	
Göteborg	244 (250, 248)
Öckerö	214 (214, 211)
Möndal	166 (158, 161)
Härryda	154 (160, 163)
Partille	116 (104, 114)

Lokal toppen Öckerö	
Hönö	201
Rörö	165
Björkö	141
Öckerö	124
Fotö	104

Skådartoppen Öckerö	
Christer Fält, Göteborg	157
Bengt Karlsson, Öckerö	155
Per Björkman, Hisingsbacka	152
Magnus Rahm, Möndal	146
Bo Brinkhoff, Göteborg	146

Januarijakten 17 januari	
Lag Metal Militia*	73
Lag Crème de la crème	70
Lag Dag Vag	
Lag 50+	

* Vinnande lag: Johan Svedholm, Mikael Molin

Lokal toppen Härryda	
Rådasjöns naturreservat	128
Mölnlycke	76
Smedtorps ängar	72
Säteriet, Råda	67
Klippans naturreservat	62

Skådartoppen Härryda	
Johannes Löfqvist, Mölnlycke	142
Elon Wismén, Mölnlycke	116
Leif Andersson, Göteborg	87
Fredrik Andersson, Mölnlycke	70
Uno Unger, Västra Frölunda	57

Kvadratjakten 9 maj	
Torslandaviken*	69
Havsklinten, Brottkärr	65
Öxnäs	63

* Vinnande lag: Hans Börjesson, Roger Eskilsson, Per Björkman, Barbro Björkman

Lokal toppen Möndal	
Härssjön	110
Balltorps våtmark	104
Sisjöns skjutfält	82
Hills golfbana	76
Eklanda, Möndal	72

Skådartoppen Möndal	
Magnus Rahm, Möndal	137
Lars Eric Rahm, Möndal	133
Elon Wismén, Mölnlycke	102
Leif Andersson, Göteborg	101
Evamaria Ferm, Möndal	88

Kvadratjakten 5 september	
Öxnäs*	85
Torslandaviken	74
Kviberget, Välen	73
Killingsholmen	64

* Vinnande lag: Magnus Unger, Stefan Svanberg, Martin Oomen

Lokal toppen Partille	
Bokedalen, Jonsered	61
Maderna, Partille	48
Sävedalen	38
Jonsered, Partille	37
Säveåns dalgång, Jonsered	33

Skådartoppen Partille	
Kristoffer Nilsson, Göteborg	63
Uno Unger, Västra Frölunda	50
Peter Strandvik, Marstrand	49
Elon Wismén, Mölnlycke	43
Dan Tjell, Ålandsbro	32

Totalt antal arter:

256

Så här rapporterar du

En fågelrapport blir ingenting utan rapportunderlag, och det är du som står för rapporterna. Vissa rapporterar allt de ser, andra väljer ut det viktigaste. Hur du gör själv avgör du. Det viktigaste är att du rapporterar. Information om hur du rapporterar hittar du här.

När?

Vi rekommenderar att du rapporterar dina fynd så snart som möjligt efter observationstillfället. Dels för att det kan finnas andra personer som är intresserade att se just det du har sett, och dels för att det minskar risken att du glömmes av att rapportera det senare. Vill du trots allt skicka en årsammansättning är det naturligtvis bättre än att inte rapportera alls. Adress hittar du nedan.

Vad?

Rapporterar du till Artportalen (se nedan) direkt efter observationstillfället är det helt upp till dig hur mycket du rapporterar. Vill du lägga in precis alla dina fynd går det bra, vill du bara lägga in en del går det också bra. Vi vill dock gärna att du åtminstone rapporterar motsvarande det vi presenterar i den här fågelrapporten. För en detaljerad rapportmall art för art, se <http://www.artportalen.se/birds/fyndstatus.asp> (välj Göteborg under rapportområde och klicka på *Ändra urval*). I förra årets rapport utlovade vi att en detaljerad rapportmall skulle återfinnas i årets rapport, men i efterhand bedömde vi det som överflödigt. Rapporten visar ändå tydligt vilka arter vi redovisar, och en detaljerad rapportmall på nätet är lättare att hålla uppdaterad än en tryckt som kommer ut en gång per år.

Hur?

Vi rekommenderar att du rapporterar dina fynd via Artportalen (Svalan) på adress <http://www.artportalen.se/birds>. Inmatning kan göras direkt via onlineformulär eller via Excel, och är smidigt när man väl fått in vanan. Hjälp för att komma igång hittar du på <http://www.kustobsar.se> under sektionen *Rapportera*. Om du saknar tillgång till internet går det fortfarande bra att skicka in en årsammansättning till nedanstående adress (men om du har minsta möjlighet att själv lägga in dina fynd är vi mycket tacksamma om du gör det eftersom det besparar oss mycket arbete).

Raritetsrapporter

För vissa fynd (rariteter och extremt tidiga/sena fynd) kräver vi att en beskrivning av fyndet lämnas in. Om det finns bilder på fågeln i fråga behöver inte beskrivningen vara lika omfattande som om bilder saknas. Har du rapporterat dina fynd via Artportalen (se ovan) kommer observationen att finnas under rubriken "Odokumenterade Rk- och Rrk-arter" (även kallad skuldlisan) som visas på första sidan när du har loggat in. Följ länkarna och fyll i din rapport direkt på skärmen. Vill du skicka en beskrivning via post använder du adressen nedan, alternativt via e-post till rrk@gof.nu. Vi ser dock helst att rapporten läggs in via Artportalen. Vilka arter som kräver beskrivning framgår av rapportmallen (se ovan).

Rapportmottagare

Per Björkman
Klassikergatan 9
422 41 Hisings Backa

POSTTIDNING B

GOF | Box 166 | 421 33 Västra Frölunda

